Poštnina plačana v gotovini

Leto X., št. 13 („JUTRO“ XX., št. 72 a) Ljubljana, ponedeljek 27. marca 1939 Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon št. 3122 3123, 3124, 3125 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.- po raznašalcih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Mussolini o politiki in zahtevah Italije

Dokler niso izpolnjene njene zahteve, je oboroževanje prva dolžnost Italije

Govor na proslavi dvajsetletnice ustanovitve fašističnih borbenih organizacij

Rim, 26. marca AA. (Stefani): V teku noči je prišlo v Rim več posebnih vlakov z več desettisočev fašistov, ki so se zbrali k proslavi 20 letnice ustanovitve fašističnih borbenih organizacij Že od ranega jutra so se zbirale na olimpijskem stadionu velike množice ljudstva. Fašistične organizacije so prihajali na stadion z zastavami. Čeprav je deževalo, so vsi vztrajali na mestu. Med drugimi so bili prisotni narodno-socialistična delegacija pod vodstvom dr. Leya, delegacija španskih falangistov s kmetijskim ministrom Questom, delegacija bivših bojevnikov in vojnih invalidov, delegacija abesinskih bojevnikov ter delegacija italijanske mladine. Pred prihodom Mussolinija so prepevali fašistične pesmi časov borbe, množica pa je vzklikala Mussoliniju, Hitlerju in Francu.

Mussolini se je pojavil na govorniškem odru ob 11.30. Prvi je spregovoril tajnik fašistične stranke Starace, ki je pozval prisotne, naj pozdravijo ustanovitelja italijanskega imperija, nakar so množice priredile Mussoliniju navdušene manifestacije. Ko so razdelili vojne križce, s katerimi so bili odlikovani stari fašistični borci, je spregovoril MUSSOLINI, ki je izjavil:

Obračam se danes globoko pretresen na člane borbenih edinic 20 let po njihovi ustanovitvi. Ko vas vidim zbrane, se mi zdi, da zopet gledam čase, ko smo skupaj preživljali dneve, ki so bili včasih dramatični, toda vedno nepozabni. Okoli črne zastave, ki smo jo dvignili l. 1919, so se zbirali bojni oddelki, ki so se jim pridružili bojevniki iz strelskih jarkov svetovne vojne. Skupno z mlajšimi so stopili v borbo proti razdiralnim teorijam, da bi osvobodili naš narod od usodnega vpliva idej iz l. 1789. Tisoči tovarišev so od takrat padli, junaško se boreč za zastavo najprej na ulicah in trgih italijanskih mest, nato pa na afriški in španski zemlji. Spomin na te tovariše bo vedno živ v naših srcih. Morda je kdo pozabil težka leta, ki so minila, toda člani napadalnih oddelkov jih niso pozabili in jih ne morejo pozabiti. Člani vojnih oddelkov so vedno pripravljeni vzeti puško v roko ter skočiti na tovorni avtomobil, kakor so delali v času kazenskih pohodov Člani bojnih oddelkov naj povedo vsem ki ne korakajo sporedno s časom, da revolucija še ni končana in da se je šele začela, kar se tiče navad in socialnih razlik Prepuščam drugim, da narišejo bilanco našega dela v prvih 20 letih fašizma. Ta bilanca ima ogromne rezultate. Kar smo ustvarili, je namenjeno za stoletja ter se bo tudi stvarno stoletja držalo. Ne bom se spuščal v primerjanje Italije iz l. 1919 z današnjo Italijo, razočarane in neorganizirane nacije, ki je bila premagana navzlic izvojevani zmagi na bojišču, z Italijo iz l. 1939, ki je disciplinirana in ki je ustvarila italijansko cesarstvo, vseeno pa moram omeniti, kolikokrat so se zatekali k demoplutokratskemu orožju laži naši sovražniki, da bi svoji razpadajoči čredi ovac najavili neizogibno razsulo fašistične Italije. Pri tem so navajali, koliko je krvi izgubila v Afriki in koliko v Španiji, ter da ji je neobhodno potrebno posojilo, ki ne more biti drugega izvora kakor angleškega. Zares, fašistična Italija je tudi danes v času radia vse premalo poznana, kakor da bi šlo za najoddaljenejšo pokrajino zemeljske krogle. Ono, kar smo ustvarili je pomembno, toda za nas je še pomembnejše, kar bomo ustvarili. To bomo tudi ustvarili, ker moja volja ne pozna zaprek. To bomo ustvarili, ker je naše navdušenje ostalo nedotaknjeno in ker je ostal nedotaknjen naš duh požrtvovanja. Vi ste v prvi vrsti borci za fašistično revolucijo in današnji red. Tovariši skvadristi, vaš zbor, ki predstavlja kulminacijsko točko 20 letnice fašizma, se je sestal v času, ki je zelo resen za evropsko življenje. Mi se ne vdajamo in se ne bomo vdali, kar se imenuje vojna psihoza in ki predstavlja mešanico histerije in strahu. Smer, v kateri plove naša ladja, je določena in naša načela so jasna. Dasi so profesionalni pacifisti posebno odvratne osebe, dasi *je beseda mir v zadnjem času že precej izrabljena ter zveni kakor lažen denar in dasi je znano, da bi večni mir smatrali kot katastrofo za človeški rod, sem vendar mnenja, da je potrebna dolga doba miru za zavarovanje nadaljnjega razvoja človeške civilizacije, toda mi navzlic temu ne bomo podvzeli iniciative, preden ne bodo priznane naše svete pravice.* Doba, v kateri se je igral valček, ako je sploh kdaj obstojala (Aluzija na besede kancelarja Bülowa po konferenci v Algecirasu) je za vedno izključena. Nas žali že to, če se omenja.

Otročji so poskusi omajati ali oslabiti os Rim-Berlin. Os Rim-Berlin pomeni nekaj več kakor prijateljske odnošaje med dvema državama. Ona predstavlja stik dveh revolucij ki sta v očitnem nasprotju z vsemi drugimi naziranji sodobne civilizacije. Ako velike demokracije točijo bridke solze zaradi prehitrega in žalostnega konca nečesa, kar je bila njihova najslabša tvorba, potem že samo to dejstvo predstavlja zadosten razlog za nas, da se ne pridružimo njihovim solzam. V tem leži tudi moč osi in v tem so pogoji za njeno trajnost. Ker pa obstoja pri vsaki akciji nekaj površnih čustev, ki ne računajo dovolj z razumom vam izjavljam s tega mesta najodločneje, da se je to, kar se je odigralo v srednji Evropi, moralo neizbežno dogoditi. Dodal bom tudi to, da nima nihče, ako se to vprašanje gleda s stališča morale, pravice vreči prvi kamna. To dovolj dokazujeta stara in nova evropska zgodovina. Jasno je, da je narod, ki je razpolagal z znatnim številom vojaštva in z ogromnimi skladišči orožja, že samo s tem, ker ni podvzel nobene kretnje za ohranitev svobode, dokazal, da je zrel za novo usodo. **Nazadnje izjavljam, da bi države z avtoritativnimi režimi v primeru, če bi prišlo do ustanovitve zveze proti njim, za katero se dela, prešle iz obrambe v napad in sicer na vseh koncih zemlje.**

V svojem genovskem govoru sem dejal, da obstoja plot, ki loči Francijo od Italije, toda ta plot se lahko danes smatra za precej poškodovan. Mogoče bo v nekoliko dneh ali celo v nekoliko urah divna pehota nacionalistične Španije poslednjič zamahnila ter bo isti Madrid, v katerem so levičarji pričakovali smrt fašizma, postala grobnica komunizma. Ne zahtevamo mnenja sveta, temveč samo želimo, da bi bil obveščen o italijanski noti z dne 17. septembra 1938, v kateri so bili jasno postavljeni italijanski problemi, ki se tičejo Francije in se nanašajo na kolonije. **Ti problemi imajo tudi svoje ime ter se imenujejo Tunis, Džibuti in Sueški prekop.** Francoski vladi je popolnoma na prosto dano, da odbije že sama razpravo o teh problemih kakor je to delala doslej s svojim morda prevečkrat ponavljanim »nikoli«. Ta nikoli je morda preveč kategoričen, toda Francija ne bo imela razloga pritožiti se, ako bo jarek, ki obstoja med obema državama, postal tako globok, da bo treba mnogo naporov, da se bo izravnal, v kolikor bo to sploh še mogoče. Kakršenkoli pa bo razvoj dogodkov, bi želeli, da se ne govori več o bratskih, sestrskih in rodbinskih zvezah ali o drugih nezakonskih sorodstvih, ker so odnošaji med državami samo odnošaji med elementi, ki odrejajo njihovo politiko.

Sredozemsko morje je politični, vojaški, geografski in zgodovinski prostor življenjskega pomena za Italijo. **Kadar govorimo o Sredozemskem morju, računano tudi z zalivom, ki se imenuje Jadransko morje, v katerem so italijanski interesi pomembni, toda niso izključni napram Slovanom. Zaradi tega vlada v tem delu že dve leti mir.**

Zadnje ter osnovno in usodno načelo pa je: **Treba se je oboroževati, treba je povečati število tankov, bojnih ladij in letal. Že stoletja je namreč znano geslo:**

Gorje neoboroženim! Na vsak način in za vsako ceno je treba obračunati s tem, kar se imenuje meščansko življenje. Kadar smo močni, nas prijatelji ljubijo, sovražniki pa bojijo. Zaupati, poslušati in boriti se, je bila in bo tajna vsake zmage.

Mussolinijev govor je bil često prekinjen z burnimi dolgotrajnimi ovacijami.

Današnjo številko smo poslali tudi mnogim naročnikom redne izdaje »Jutra«, ki na ponedeljsko izdajo doslej še niso naročeni. Naš list prinaša v vsaki številki kopico zanimivih sestavkov, obenem pa predstavlja nujno potrebno dopolnilo redne izdaje »Jutra«, zlasti še v sedanjem času, v katerem nam prinaša skoraj sleherna ura nova poročila o nadvse važnih dogodkih doma in po svetu. Zato vabimo vse prijatelje in čitatelje, da se naroče tudi na ponedeljsko izdajo »Jutra«.

Kljub visokim stroškom, ki so zaradi nedeljskega dela združeni z izdajanjem našega lista, je naročnina nanj tako nizka, da jo lahko utrpi skoro vsak. Znaša na mesec samo 4 din za one, ki prejemajo list po pošti, in 5 din za one, ki jim ga dostavljajo na dom naši raznašalci. Naročnina se lahko plača ali nakaže skupaj z naročnino za redno »Jutro«. Da pa bodo v redu prejeli že tudi prihodnjo ponedeljsko številko, prosimo vse, ki se bodo na novo naročili na njo, da to že med tednom sporočijo po dopisnici na: Upravo »Jutra« v Ljubljani, Knafljeva ulica 5, v krajih, kjer so podružnice »Jutra« pa ustmeno ali pismeno tem podružnicam.

Preokret v japonski zunanji politiki?

Šanghaj, 26. marca. AA. (Reuter). Kitajski listi, ki izhajajo v Šanghaju, prinašajo vesti, da se bodo na željo japonskega cesarja izvršile važne spremembe v japonski zunanji politiki. O japonskem mikadu trdijo v zadnjem času, da je postal izredno aktiven pri vodstvu državnih poslov in da izvršuje na vlado večji vpliv, kakor katerikoli njegov prednik. Namen nove politike japonskega mikada je v glavnem, da se Japonska ne vključi v vojaški sporazum evropskih totalitarnih držav, da se japonska vlada izogne sodelovanju v vseh novih mednarodnih zapletljajih, da se sedanji režim na Japonskem ne spremeni v totalitarni in da se zboljšajo odnošaji med Japonsko in demokratskimi velikimi državami.

Hitler v Monakovu

Monakovo, 26 marca. AA. Dopoldne ob 11. je prispel v Monakovo kancelar Hitler. Na postaji so ga pozdravili general v. Epp ter višji funkcionarji stranke in vojske, množice pa so mu priredile na ulicah navdušene ovacije.

Dr. Mačkov odposlanec v Beogradu

Beograd, 26. marca. p. S snočnjim brzim vlakom je prispel iz Zagreba dr. Juraj Šutej kot posebni odposlanec dr. Mačka. Takoj po prihodu se je v hotelu »Moskvi« sestal s senatorjem dr. A. Kramerjem in Jovo Banjaninom. Dopoldne je dr. Šutej ponovno konferiral z zastopniki zemljoradnikov, radikalov, demokratov in predstavniki JNS. Ker je dr. Šutej medtem obolel, se je s popoldanskim vlakom odpeljal v Sarajevo. Kakor zatrjujejo v političnih krogih, so bili ti sestanki velikega pomena za nadaljnji razvoj notranjepolitičnega položaja.

Nj. Vis. Olga na zborovanju za zaščito dece

Beograd, 26. marca. p. Ob prisotnosti Nj. Vis. kneginje Olge je bila danes otvorjena letna skupščina Jugoslovenske unije za zaščito dece.

V sredo bo govoril Daladier

Francosko-angleška vojaška zveza s sodelovanjem Rusije

Pariz, 26. marca br. Min. predsednik in vojni minister Daladier bo v sredo govoril po radiu o stališču Francije v današnjem mednarodnem položaju. Govor bodo prenašali tudi v angleškem, nemškem, italijanskem, španskem in arabskem jeziku. Povsod po Franciji bodo v vseh večjih krajih namestili zvočnike, da bi čulo izjave min. predsednika Daladiera čim več ljudi. Daladierov govor pričakujejo zaradi zapletenega mednarodnega položaja in zadnjih dogodkov v srednji Evropi z velikim zanimanjem, tem bolj, ker menijo, da bo ob tej priliki pojasnil tudi akcijo za čim tesnejše sodelovanje demokratskih velesil.

Glede na to poudarjajo, da se je pri poslednjem obisku predsednika republike Lebruna v Londonu pretvorilo dosedanje angleško-francosko sodelovanje v vojaško zvezo, ki ne bi jamčila samo za francoske in angleške meje, temveč tudi za neodvisnost sosednih manjših držav na zapadu. Sedaj delajo za to, da bi se področje te zveze razširilo tudi na vzhodno Evropo. Kakor zagotavljajo v Parizu je pristanek Rusije že zagotovljen in se pričakujejo sedaj samo odločitve Poljske in Rumunije.

Zunanji minister Bonnet je imel včeraj daljše razgovore s francoskim poslanikom v Berlinu Coulondrom in ruskim poslanikom Suričem, dočim je imel min. predsednik Daladier razgovor s poljskim poslanikom. Mnogo pozornosti je zbudil v političnih in diplomatskih krogih tudi obed, ki ga je priredil ameriški poslanik na čast predsedniku republike Lebrunu in ki se ga je udeležil tudi zunanji minister Bonnet.

Italijanski komentar

Rim, 26. marca. AA. Diplomatski urednik agencije Stefani piše: Vse kaže, da akcija Francije in Anglije glede garancije za švicarsko in nizozemsko mejo ni naletela na ugoden odmev niti v teh dveh državah. Vplivni organi švicarske javnosti naglašajo, da švicarska konfederacija ni zahtevala nobenih garancij ter federalna vlada ni sprejela nobene notifikacije, tako da Švica ne bi mogla sodelovati v nobenem bloku ali koaliciji, čeprav bi bila sklenjena v njeno korist. Na osnovi tega vlada splošno mnenje, da je zveza zapadnih sil enostranska ter da je bila sklenjena zaradi enostranskih interesov.

Francova ofenziva na cordobski fronti

Čete generala Queipa de Llano so na več krajih prebile republikansko fronto ter prodirajo dalje

Burgos, 26. marca br. Vojska generala Franca je pričela danes velikopotezno ofenzivo proti republikanskim postojankam na cordobski fronti. Kakor poročajo s tega južnega bojišča, je bila republikanska fronta prebita na več krajih ter prodirajo Francove čete zelo naglo v republikansko ozemlje. Operacije nacionalistične vojske vodi general Queipo de Llano.

Cordoba, 26. marca AA. (DNB) Ofenziva čet generala Franca na andaluzijskem bojišču je iznenadila republikance, ki so pričakovali napad na madridskem ali valencijskem bojišču. Napad se vodi na bojišču od Sierre Morene do Sierre Nevade v dolžini 350 km. Vojaške operacije so se začele z močnim bombardiranjem. Republikanske vrste so popustile pri prvem napadu. Čete generala Franca so zavzele dopoldne 8 km širok pas ozemlja. Prebivalstvo v osvobojenih krajih je sprejelo čete generala Franca z navdušenjem.

Francov ultimat Madridu

Burgos, 26 marca. AA. Vrhovno poveljništvo nacionalističnih čet je poslalo ultimat svetu za narodno obrambo v Madridu. Ultimat trdi med drugim, da je ves svet priznal zmago generala Franca in da morajo to zmago priznati tudi oni, ki so izgubili vojno. Vlada generala Franca ostaja pri svojih prejšnjih predlogih. Smatra, da sama pripadnost k strankam ne pomeni zločina ter da bodo pred sodišča prišli samo oni, ki so zakrivili prelivanje krvi. Na kraju poziva prebivalstvo, naj odneha ter se ne upira četam generala Franca.

Pariz, 26 marca. AA. (DNB). Iz Burgosa poročajo, da še niso končana pogajanja med nacionalistično vlado in svetom za narodno obrambo o predaji Madrida. Svet za narodno obrambo ni mogel prepričati komunistov in anarhistov o potrebi kapitulacije. Krožijo glasovi, da so zastopniki sveta za narodno obrambo sami predlagali nacionalistom, naj v interesu miru pospešijo svojo ofenzivo, da prisilijo komuniste in anarhiste k odložitvi orožja.

Madrid, 26. marca. AA. Havas: Polkovnika Casado in Julian Besteiro sta imela včeraj daljši razgovor z bivšim ministrom za javna dela Justom, ki pripada republikanski levici. Nato se je začela plenarna seja sveta za narodno obrambo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Spopadi med slovaškimi in madžarskimi četami

V letalski bitki je bilo sestreljenih več madžarskih in slovaških letal

Bratislava, 26. marca. br. Boji med madžarskimi in slovaškimi četami ob meji Podkarpatske Rusije so se nadaljevali tudi včeraj. Središče bojev je bilo mestece Mihalovci, kjer so se Slovaki uspešno upirali madžarskim napadom in nad katerim je prišlo tudi do bitke med madžarskimi in slovaškimi letali. V tej bitki, pri kateri je sodelovalo 17 letal, so bila sestreljena 4 madžarska letala in 2 slovaški.

Predsednik vlade Tiso je poslal v Budimpešto že drugi protest, v katerem je zahteval umik madžarskih čet, ker se obmejni incidenti neprestano ponavljajo. Kakor vse kaže, je slovaška vlada odločena nadaljevati borbo proti madžarskim četam, ki so vdrle na njeno ozemlje. To dokazuje tudi dejstvo, da pošiljajo v zadnjih dneh neprestano nove transporte vojaštva in vojnih potrebščin proti vzhodu. Kakor poročajo, so onstran poljsko-slovaške meje opazili zbiranje poljskega vojaštva, zaradi česar se boje, da ne bi Poljska podprla madžarske vojaške akcije za podaljšanje skupne poljsko-madžarske meje zapadno od Podkarpatske Ukrajine.

Zaključitev premirja

Praga, 26. marca AA. (Reuter) Poveljnik slovaških čet v Prešovu je snoči izjavil, da je bilo med slovaškimi in madžarskimi četami sklenjeno premirje. Borbe so povsod prenehale. Fronta teče sedaj med občinami Kali, Rostoki, Visna, Ribnica, Jeseno in Nižnja. Navzlic premirju utrjujejo Madžari omenjene občine, iz katerih so odstranili prebivalstvo.

Slovaški minister za propagando Sano Mach je izjavil, da slovaške čete dobro čuvajo mejo. Oblasti so v Prešovu aretirale župnika in notarja zaradi velezdaje, ker sta dajala madžarskim oficirjem obvestila.

Madžarsko poročilo

Budimpešta, 26. marca. AA. Madžarska brzojavna agencija objavlja: Slovaška vojaška letala so izvršila 23. in 24. t. m. letalske napade na občine Ugar, Pucas, Revney, Nagyrbereza, Tiba, Sobranc, Halsohalas in Paloc. Sedaj se določuje škoda, ki so jo slovaška vojaška letala povzročila. Slovaško letalstvo je imelo naslednje izgube: Slovaško letalo, ki je 23. t. m. popoldne sodelovalo pri napadu sta občino Nagyrberezo, se je vnelo ter sta dva člana posadke zgorela v plamenu, izmed treh letal, ki so 24. t. m. dopoldne izvršila napad na madžarske čete pri Sobrancu je bilo eno sestreljeno, dočim je bilo drugo prisiljeno spustiti se v bližini Užhoroda. Pilot tega letala, ki je bil slovaški podpolkovnik je bil ujet. Včeraj je napadlo osem madžarskih letal slovaška letala ter uničilo sedem slovaških letal. Skupne izgube Slovakov v zadnjih dneh znašajo torej 11 letal. Ker povzročajo letalski napadi veliko škodo, so madžarska letala bombardirala letališče Iglov na Slovaškem. Sodelovalo je 12 bombnikov ter eskadrila lovskih letal. Ob tej priliki so bili uničeni trije veliki slovaški bombniki, 13 drugih vojaških letal ter hangarji. Od 25. t. m. dalje ni zabeležena nobena aktivnost slovaških letalskih sil. Madžarsko letalstvo ni imelo v tem času nobenih izgub.

Češka manifestacija v New Yorku

New York, 26. marca. o. V newyorškem mestnem parku je bila danes ogromna manifestacija za Češkoslovaško, ki se je je udeležilo okoli 150.000 ljudi. Ob tej priliki je govoril newyorški župan Guardia, navzoča pa sta bila tudi bivši predsednik češkoslovaške republike dr. Beneš in bivši češkoslovaški poslanik v Londonu Jan Masaryk.

Poziv Nj. Vis. kneza Pavla za pospeševanje letalstva

V razvoju sodobnega letalstva Jugoslavija ne sme ostati za drugimi državami

Beograd, 26. marca p. Dopoldne je bila 18. redna letna skupščina aerokluba »Naša krila«, ki so ji prisostvovali zastopnik Nj. Vel. kralja polkovnik dr. Sondermajer, zastopnik vojnega ministra polkovnik Naumović, finančni minister dr. Vojislav Djuričić, minister za telesno vzgojo Čejović, načelnik glavnega generalnega štaba general Simonović, večje število aktivnih oficirjev, delegati aerokluba iz vse države, med drugimi iz Ljubljane dr. Stane Rape, in mnogi drugi.

Slavnostno sejo je otvoril namestnik predsednika inž. Sondermajer, ki je prečital najprej pozdravno pismo Nj. Vis. kneza namestnika Pavla.

V svojem pismu poudarja Nj. Vis. knez namestnik Pavle, da nalaga razvoj letalstva po vsem svetu naši državi neodložljivo nalogo, da podvoji svoja prizadevanja, da bi se tudi naše letalstvo dvignilo na dostojno višino. V tej nalogi je vzgoja sposobnega letalskega osebja na prvem mestu. Po vsem civilziranem svetu predstavljajo stotisoči mladine z akademsko mladino na čelu pravo vrednost sodobnega svetovnega letalstva. Oni so živa sila, ki pretvarjajo mrtvo materijo v ogromnih letalskih industrijah v najjačje in najmodernejše činitelje državne sile in moči. Tem primerom v ostalih državah naj bi sledila tudi naša država z željo, da v izredni evoluciji sodobnega letalstva ne ostane za drugimi državami. Z globoko željo, da bi razvoj sodobnega letalstva nikdar ne prišel do izraza v oboroženem spopadu med narodi, temveč nasprotno, da bi njegova izredna moč prišla do polnega izraza v korist napredka človeštva v času, ki ga bo zgodovina vsekakor obeležila kot dobo letalstva, poziva vse državljane, zlasti pa mladino, naj postavijo svoje plemenite, idealne in viteške sposobnosti na razpolago letalstvu Jugoslavije. Kraljevskemu aeroklubu »Naša krila«, čigar glavni cilj je gojitev letalskega duha v naši državi, vzgajanje letalskega naraščaja in izobrazba civilnih nacionalnih letalcev, želi poln uspeh v njegovem delu, ker so od tega uspeha odvisne zelo mnoge sile in sposobnosti jugoslovenskega letalstva.

Pozdravne besede Nj. Vis. kneza namestnika Pavla so zborovalci sprejeli z živahnim navdušenim odobravanjem.

Nato je imel general Janković, ki so ga prisotni prisrčno pozdravili, učinkovit govor, v katerem je poudarjal vlogo in važnost letalstva v moderni vojni.

V imenu akademskega aerokluba je pozdravil delegate prof. dr. Branko Popović, v imenu akademske mladine pa pilot dijak Dušan Carević, ki je izjavil v imenu jugoslovenske mladine, da je vedno na razpolago za službo domovini.

Ob koncu je govoril še namestnik predsednik inž. Sondermajer, ki se je zahvalil vsem prisotnim za udeležbo, nakar je bila slavnostna seja zaključena. Sledila so strokovna poročila o delu aerokluba in o njegovem programu.

Domača kronika dveh praznikov

Ljubljana, 26. marca

Vreme obeh praznikov je bilo precej kujavo, vse še pod vplivom ekvinokcija. Bilo je le malo solnčnega, zato pa več vetrovnega vremena, tako da izleti niso bili nič kaj prijetni, venomer se je ponujal dež ali sneg. Ozračje je suho in zemlja tudi izsušena, da je res že potrebna moče. Sava je tako nizka kakor že dolgo ne in v široki strugi reke se kažejo velike sipine. Po hribih je ponekod naletavalo in padlo nekaj novega snega, hud metež pa je bil zlasti v Preski na najvišjem prevalu ceste, ki vodi od Radeč na dolenjsko stran. Neki avtomobilist, ki ni imel verig na kolesih, je zašel v tak snežni metež, da ni mogel nikamor. Na pomoč so morali priti bližnji vaščani, da so z volovsko vprego spravili avtomobil iz snega. Hudi snežni meteži so divjali povsod v višjih legah, tako zlasti v Karavankah in Julijskih planinah. Smučarji se to pot ravno niso mogli pohvaliti z dobro smuko. Na Zelenici je bil v soboto tak vihar in metež, kakor ga že dolgo ne pomnijo. Kljub vsemu temu pa drevje v pričakovanju lepšega vremena že lepo brsti in odganja.

Obup nad življenjem

Krošnjarja Pavleta Karakaša, ki se je rodil v Plavšnu, občina Brinje v plodnem Banatu, je poznal marsikdo v mestu, zlasti večerni gosti po gostilnah in kavarnah, saj je bil vedno oprtan s košaro, polno škrnicljev z ameriškimi lešniki. Trd in boren zaslužek, a vendar je bil Pavle zadovoljen in ni nikomur tožil o svoji usodi. Davi pa je stanovalce njegove hiše presenetila vest, da si je Pavle končal življenje. Zjutraj so ga našli obešenega v njegovi sobi na Sv. Petra cesti. O tem so obvestili policijo, nakar sta tja odšla policijski zdravnik dr. Lužar in uradnik g. Kette. Na odredbo zdravnika so truplo prepeljali v mrtvašnico.

Kaj je nesrečnega krošnjarja, ki je bil star šele 33 let, pognalo v smrt, ni znano, najbrž pa je bila kriva beda.

Kronika nezgod

Na praznik so bili reševalci poklicani na Tržaško cesto, kjer sta trčila skupaj dva motociklista in sicer krojač Andrej Peternel in mehanik Alojzij Weibl iz Ljubljane. Pri karambolu sta bila oba poškodovana po nogah in telesu in so ju morali prepeljati v bolnišnico. V bolnišnico pa so prepeljali tudi vajenca Franca Miheliča iz Vajeniškega doma, ki si je pri nogometu zlomil nogo. Enaka usoda je doletela tudi zidarja Ivana Jagra, ki si je na Rudniku zlomil nogo.

Obračun Podpornega društva državnih in banovinskih uslužbencev

V nedeljo dopoldne je zborovalo v Unionu podporno društvo drž. in javnih nameščencev za dravsko banovino pod predsedstvom g. Janka Dolžana. Tajnik g. Viktor Markič je poročal, da šteje Pogrebni sklad 1412 rednih članov in 136 izrednih, namreč otrok od 5. do 21. leta starosti. Bolniški sklad pa je imel v preteklem poslovnem letu 967 članov, umrlo jih je 12. Odbor je podeljeval podpore v svrho zdravljenja, naklonil je tudi nekaj porodniških podpor, odobraval je povračila stroškov za zdravljenje, pri banski upravi pa je uspešno posredoval za popust stroškov zdravljenja v zdravilišču v Dobrni in na kliniki v Zagrebu.

Iz blagajniškega poročila, ki ga je podal g. Viktor Bišof, je razvidno, da je bilo v preteklem letu izdanih zdravniških in lekarniških nakaznic 3858, na posmrtninah pa je bilo izplačanih 60.000 dinarjev. Društvena imovina znaša 965 tisoč in je v teku zadnjega poslovnega leta zrasla za 91 tisoč. Honorarji zdravnikom so znašali 72.000 din, stroški za zdravila 92.000, podpore v bolezni in za porodnice za 7.100 dinarjev.

Po poročilih so se vršile dopolnilne volitve in sicer je bil izvoljen za blagajnika g. Viktor Bišof, odbornik A. Lokar ter dva namestnika in dva revizorja. Ob koncu občnega zbora se je razvila živahna debata zaradi izključitve nekaterih članov. Občni zbor je sprejel naslednje predloge: Tistim, ki pristopijo k društvu najpozneje do 30. junija letos, se dovoli znižana vstopnina 40 dinarjev, izrednim članom (otrokom od 5. do 21. leta) pa 10 dinarjev. Vstop v društvo je mogoč le osebam, ki še niso prekoračile 45 leta starosti. Dne 27. aprila se bo vršil izredni občni zbor z dnevnim redom: sprememba društvenih pravil in sprememba člena 26. pravilnika Bolniškega sklada.

55 let pevskega društva »Slavca«

Najstarejše slovensko pevsko društvo »Slavec« je imelo v soboto zvečer svoj 56. letni občni zbor. To, pred desetletji tako popularno in priljubljeno društvo, ki je prvo oralo ledino na polju naše narodne pesmi, je tudi tesno povezano z razvojem našega gledališča. Iz njega je izšel skoraj ves operni moški zbor. Bilo je osnovna pevska šola enega naših najboljših pevcev, Francla. Toda razmere so se v teku let močno spremenile in prizadele razvoj društva.

Predsednik Boris Roš se je ob otvoritvi občnega zbora spomnil blagopokojnega kralja Aleksandra in mladega kralja Petra, ki je kum društvene zastave. Nato je kratko očrtal težave, s katerimi se je moralo društvo v zadnjem času boriti. Opisal je delo, ki ga je upravni odbor vršil vestno in požrtvovalno. Odkar je pred letom dni prevzel artistično vodstvo zbora g. Venturini, se opaža precejšen napredek. Pod njegovim vodstvom si je društvo začrtalo nove smernice in ob letošnji pet in petdesetletnici bo lahko pokazalo, da je spet v pravem tiru.

Mladi tajnik Franjo Zajc je podal tajniško in blagajniško poročilo. Ugotavlja, da se je v zadnjem letu pokazalo poživljeno delo, društvo mora pokazati naši javnosti, da hoče še živeti. Letos proslavlja tih jubilej 25 letnega dela v društvu sedanji predsednik Boris Roš, ki je imenovan za častnega člana in odlikovan z zlato kolajno. Prav tako je odlikovan požrtvovalni član Mirko Berginc. Nekaj drugih marljivih članov in članic je dobilo srebrna odlikovanja.

K besedi se je oglasil pevovodja g. Venturini, ki gleda z optimizmom na razvoj zbora. Društvo ima nekaj odličnih altov in tenorjev, izpopolniti bo treba le še base in soprane, pa se bo zbor lahko kmalu predstavil tudi javnosti. Pevovodja je poudaril veliki pomen pevskih zborov za prospeh našega naroda še v tisti dobi, ko še nismo imeli Sokola. Pri volitvah novega upravnega odbora je bila predlagana lista deloma dosedanjih, deloma novih odbornikov. Predsedniško mesto je ostalo tudi v novem poslovnem letu Borisu Rošu.

— **Pri lenivosti črev in slabem želodcu z nerazpoloženjem za jed vsled zapeke,** naj se rabi že davno znana in učinkovita naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda. Zelo pogosto se potrjuje, da je **»Franz-Josefova«** grenka voda prav posebno koristno domače sredstvo, kadar gre za to, da se zjutraj očisti prebavni kanal s salinskim sredstvom za odprtje.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Nauk s prireditve naših visokošolk

V soboto zvečer je bila v Kazini akademija visokošolk s koncertnim in plesnim sporedom. Prirediteljice, članice »Doma visokošolk«, že nekaj let poklanjajo tej prireditvi dobršen del svoje pozornosti, saj je od čistega dobička v nemali meri odvisen gmotni obstanek edinega doma za naše visokošolke.

Toda ne da se z zadovoljstvom pribiti da jih v tem važnem prizadevanju naša javnost zadovoljivo podpira. Kljub vsem neprilikam, ki so jih visokošolke morale prebroditi v svojih pripravah za akademijo, je akademija še kaj dobro uspela. Visokošolke so hvaležne vsem, ki so jim do uspeha pomagali, zlasti sodelujoči pevki gdč. Valči Heybalovi, ki jo je na klavirju spremljal dirigent g. Žebre, nadalje gospodičnama Ljubici Zelenikovi in Janji Bavkartovi, ki sta v zadovoljstvo občinstva odplesali dobro naštudiran ples in končno čelistu g. prof. Šedlbauerju, ki ga je na klavirju spremljal g. prof. Lipovšek. Neumorni Adamičev jazz je končno mnogo doprinesel med animirano prosto plesno zabavo.

A visokošolke so upravičeno pričakovale več odziva in gotovo v prvi vrsti moralne pomoči zlasti z nekaterih strani, ki bi se jim bile vsekakor morale oddolžiti. Drugim na ljubo, so prelagale datum svoje prireditve na manj živahen plesni čas, toda tisti, ki so jim za te usluge obljubljali vso svojo naklonjenost in oddolžitev, so pobasali svoj uspeh, prireditev uslužnih tovarišic pa so prepustili negotovosti tako rekoč mrtve plesne sezone. Nadalje: pokroviteljstvo nad akademijo so ljubeznivo prevzeli gg. dekani naših fakultet, toda pokrovitelji so pozabili na prireditev poslati svoje zastopnike. Znašli so se v plesni dvorani le zastopniki oblastev in sicer g. bana, g. župana in g. divizionarja. Morda edine, ki prirediteljic niso povsem razočarale, so bile naše ženske organizacije, ki so poslale svoje zastopnice, da tako izpričajo solidarnost z nado naše ženske mladine — z visokošolko, ki je poleg gmotne potrebna gotovo tudi moralne vzpodbude in pomoči.

Kako je to drugod, med visokošolkami v Zagrebu in Beogradu, smo že večkrat povedali in tudi ne bomo nehali opozarjati na lepe primere, ki so posnemanja vredni in tudi potrebni. Tudi naših deklet, ki si na univerzi nabirajo potrebnega znanja za koristi domovine in naroda, je lepo število, a še »lepše« število je med njimi takih, ki si to znanje nabirajo s trudom in samoodpovedjo v nezakurjenih sobah, medtem ko jim slo po duhovnem bogastvu vznemirja potreba po neobhodni hrani.

Prav zaradi tega bi si morali priznati, da ravnanje, kakršnega so visokošolke doživele ta večer, ni bilo na mestu in za bodoče bi si morali reči: »Ne tako, temveč drugače!«

nKn

Zveza lutkarjev je zborovala

V lutkovni dvorani Narodnega doma so se dopoldne zbrali prijatelji lutkovne umetnosti k občnemu zboru Jugoslovenske lutkarske zveze. Zborovanje je vodil predsednik Vekoslav Kovač, ki je podal hkratu izčrpno poročilo o delovanju zveze v preteklem letu.

V propagando Gašperčkove ali po naše Jurčkove umetnosti je zveza lani priredila v salonu Keršičeve restavracije lutkarsko revijo, na kateri so sodelovali odseki Ljubljanskega Sokola, Češke obce in Sokola I. Najbolj pereče je vprašanje domače lutkovne literature, ki pri naših pisateljih še zmerom ni našla pravilnega razumevanja. Pa tudi sicer je naša javnost za to prikupno, v vzgojnem pogledu dragoceno umetnost na žalost še zmerom kaj malo dostopna, medtem ko so veliki kulturni narodi že zdavnaj spoznali njen pomen. Najnujnejša naloga bodočnosti je, ustvariti domače lutkovno slovstvo. Ob jubilejnem zletu Ljubljanskega Sokola se bo v avgustu vršila velika lutkovna razstava s 14-dnevnim strokovnim tečajem. Vse pozornosti je vredno tudi prvo glasilo mladega gibanja »Sokolski lutkar«, ki ga je začel izdajati medžupni lutkovni odsek SKJ.

Podrobno delovno poročilo je podal tajnik Dušan Svetlič, o denarnem gospodarstvu zveze pa je namesto obolele ge Minke Kroftove poročal Jože Simončič. Na predlog revizijskega odbora je bila soglasno sprejeta razrešnica staremu odboru, novo vodstvo pa tvorijo predsednik Kovač, podpredsednik dr. Burian, Mladen Širola iz Zagreba, inž. Tomanić iz Beograda, tajnik Svetlič, blagajnik Lado Sedej, scenograf Skružny, tehnični vodja Šorn, literarni vodja Erbežnik, statističar Pogačar, propagandni vodja Zidarič. V odboru pa so še zastopniki Ljubljane, Maribora, Celja, Radovljice, Št. Jerneja, Beograda, Zagreba in Raba. Za revizorja sta bila izvoljena ga Kroftova in Simončič. Pri raznoterostih je bilo sklenjeno, da bo zveza v bodoče po načrtu prirejala predavanja o lutkovni umetnosti.

Dogodki v Mariboru

Maribor, 26. marca.

Druga smrtna žrtev usodnega karambola

Prvi žrtvi usodnega karambola na Meljski cesti, trgovcu Srečku Čerčku, ki je bil takoj mrtev, je sedaj sledil tudi 25letni akademik Ivan Kukovec. Po večdnevni borbi s smrtjo je danes podlegel hudim poškodbam v mariborski bolnišnici. Vsi, ki so simpatičnega fanta poznali, ga bodo ohranili v trajnem spominu, preostalim pa naše sožalje.

Francoski krožek

je na svojem občnem zboru pietetno počastil spomin blagopokojne zaslužne ustanoviteljice in predsednice ge. Marije Maistrove. Izčrpna poročila so podali tajnik prof. Gasperin, blagajnik dr. Kotnik in knjižničarka S. Vogelnikova. Knjižnica šteje 2155 knjig. Pri volitvah so bili izvoljeni: dr. Ploj, predsednik, ga. Rapočeva, podpredsednica, prof. Gašperin, tajnik dr. Kotnik, blagajnik, prof. Vogelnikova, knjižničarka, inž. Maister, A. Špendalova, P. Šončeva in prof. Umek, odborniki. Prisrčne spodbudne besede sta spregovorila francoski konzularni agent dr. Rapotec in ravnatelj dr. Tominšek.

Mariborski ribiči

so zborovali pri Orlu. O prizadevnem delovanju Ribarskega društva so poročali: podpredsednik dr. Dernovšek, tajnik B. Gajšek, blagajnik F. Greiner in prof. Šilc za nadzorni odbor. Društvo je vzgojilo v lastnem vališču 100.000 zaroda potočne postrvi. V Dravo je bilo vloženih 5.000 komadov sulčjega zaroda. Denarni promet je znašal 119.941 din. Društvo šteje 308 članov. Pri volitvah je bil izvoljen pretežno dosedanji odbor z novim predsednikom dr. Senekovičem na čelu. Dosedanji predsednik dr. Fludernik je bil izvoljen za častnega predsednika. Ljubljanski delegat Šulgaj je poročal o zveznem delovanju.

40 let Društva hišnih posestnikov

Pri Orlu so mariborski hišni posestniki v okviru občnega zbora proslavili 40letnico delovanja Društva hišnih posestnikov za Maribor in okolico. Poročali so predsednik Otmar Meglič, tajnik dr. Vilko Marin odnosno Ferdo Kocuvan in blagajnik Merčun. Iz ugotovitev predsednika Meglača je razbrati, da se je v letih od 1928 do 1938 zmanjšalo število starih zgradb za 65. Najemnine v starih hišah so znašale 1928. leta 22,082.613 din, leta 1937 pa 30,279.971 din, torej za preko 8 milijonov din. več. V novih zgradbah pa so narasle najemnine v tem razdobju za 6,385.317 din. Hišni posestniki nosijo 20% davkov, doklad in raznih davščin za svoja stanovanja in poslovne prostore. Hišna posest je bila lani obremenjena z 10% občinsko socialno davščino, 10% doklado za restavracijo stolnice, razen tega so se zvišale cestne doklade za 3%. Občinske davščine znašajo v Mariboru 23% brutto najemnin, v Ljubljani pa samo 14%. V zadevi cerkveno konkurenčnega prispevka za popravilo stolnice je sestavljena spomenica, da se dovoli hišnim posestnikom odplačevanje v obrokih. Glede uvedbe posebnih župnijskih in škofijskih doklad na neposredne državne davke je predložilo društvo škofijskemu ordinariatu posebno spomenico, v kateri se naglaša, da so ogromne doklade na neposredne državne davke in tudi samostojne občinske davščine v dravski banovini itak največje. Društveno premoženjsko stanje je naraslo na 130.534 din. Pri volitvah je bil izvoljen pretežno dosedanji odbor z zaslužnim predsednikom Megličem na čelu. Nekateri navzoči so sprožili misel, da se društvo čim bolj zavzame za to, da se uvrsti Maribor v prvi draginjski razred.

Prevozniki in izvoščki

pa so imeli svoj jubilejni 40. redni letni občni zbor v Kazini. Poročala sta predsednik J. Sluga in tajnik A. Krepek. Združenje šteje 133 avtoizvoščkov, 87 avtoprevoznikov, 72 voznikov s konji ter 24 izvoščkov. Novi proračun izkazuje 43.000 din dohodkov ter izdatkov. Pri volitvah je bil izvoljen sledeči odbor: Ivan Sluga predsednik, Rudolf Omulec iz Studencev podpredsednik. Odborniki so: Franc Nemec, Anton Rebernak, Martin Pristovšek (Celje), Josip Kuder (Ptuj), Štefan Kühar (Murska Sobota) in Anton Mogl. Namestniki so: Josip Peklar, Jernej Hojnik, Josip Hojs (Murska Sobota), Martin Šumer in Konrad Matel. V nadzornem odboru so: Martin Pavalec, Aleksander Baldasin (Celje), Stanko Vesenjak (Ptuj), Slavko Tičar in Josip Kac. Namestnika sta Andrej Stumpf in Ivan Planinšek (Celje). V častnem odboru so: Vid Murko, Anton Reberšak, Franc Šnuderl, Josip Muršec in Ivan Vindiš.

Beračil je in kradel

Neznan možakar se je pojavil v delavnici Marjete Rabuzove na Betnavski cesti. Prosil je za kruh. Gospodinja mu je dala nekaj hrane. V zahvalo pa ji je berač odnesel par čevljev in aktovko ter oškodoval dobrotnico za okoli 200 din. — Rozaliji Arbeiterjevi pa so ukradli iz njene podstrešne sobe zimski plašč. Novim podstrešnim podganam je policija že na sledu.

TEL. 21-24 Kino Matica PREDSTAVE ob 16 19 21 h

Samo še danes ob 16. in 21. uri — predstava ob 19. uri odpade.

»HEDI«

s Shirley Temple (nemški dialog)

Film za mladino in odrasle.

Drzen vlom, majhen plen

Vlomilec je našel v blagajni komaj 50 din

Višnja gora, 26. marca.

Pred tedni so vlomilci prepilili omrežje na davčnem uradu in so oplenili železno blagajno. Nabrali so precej denarja in raznega nakita. Zaenkrat se jim je posrečilo odnesti pete in zakriti sledove. Zdaj nas je presenetila novica o podobnem tatinskem obisku v noči od petka na soboto. Sreča pa je v tem, da tatovi niso prišli do večjega zneska, ker je bil naš orožniški komandir že po vlomu v davčno blagajno priporočil gospodarstvenikom, naj zaenkrat shranijo večje vsote na drugih krajih, ne v lastnih blagajnah.

Tokrat so tatovi obiskali župnišče, ki je nedaleč od kolodvora, vendar precej na samem. V župnišču ima svojo pisarno tudi Kmetska hranilnica. Nočni gostje so dospeli k nam najbrž z avtom. Čudno je le, da niso razburili čuvajev, ki so priklenjeni na dvorišču. S pilami so prežagali rešetke na oknih. V sobo, kjer ima hranilnica železno blagajno, so prišli s pomočjo vitrihov. Sledovi na železni blagajni kažejo, da je bil vlom prav tako izvršen, kakor v davkariji. Najprej so navrtali blagajno ter s pomočjo »svinjske noge« pričeli rezati debele železne stene. Nihče jih ni čul, tako spretno so opravljali svoj posel.

Presenečenje tatov pa je moralo biti veliko, saj niso našli v blagajni nič drugega, kakor 50 din drobiža. Ostalo gotovino je bil župnik Vidmar prejšnji večer vzel s seboj v stanovanje. Srdito so vlomilci stikali za denarjem še drugod. Odprli so vse miznice in predale, pretaknili so vso pisarno in še sosednje sobe, a zaman. Da si ohladijo jezo, so pred odhodom razmetali mnogo papirjev, nekaj listin so pa tudi raztrgali. Neslišno so zapustili Višnjo goro. Naslednje jutro je župnik Vidmar takoj odkril vlom, saj so bila vrata še vedno odprta, soba razdejana, blagajna preluknjana. Orožniki so takoj uvedli preiskavo ter obvestili tudi ljubljansko policijsko direkcijo in vse sosednje orožniške postaje.

Požar v celjski okolici

Celje, 26. marca

V soboto okrog 20. je zažarelo nebo v smeri proti Galiciji pri Celju. Gasilci iz Celja in z Lopate so takoj obdrzeli na kraj požara. Gorela je hiša posestnika Radajsa v hribovski vasi Podgori pri Galiciji. Gasilci, ki so prispeli z dvema avtomobiloma in motorkami, so morali ob vznožju hriba izstopiti in kreniti tri četrt ure daleč peš do mesta požara. Stopili so takoj po prihodu v akcijo, vendar pa je njihovo delo zelo otežkočalo pomanjkanje vode. Ob sodelovanju domačinov so začeli nositi vodo iz studencev in polivati gorečo hišo in sosedna poslopja, ki so bila v veliki nevarnosti. Gasilcem se je posrečilo rešiti sosedni kozolec in svinjak. Domačini so spravili živino pravočasno iz hleva na varno. Radajsova hiša je z vso opremo, pohištvom in obleko pogorela do tal. K sreči je bilo ozračje mirno, ker bi se bil sicer požar razširil tudi na sosedna poslopja. Gasilci so se že okrog 23. vrnili.

Ogenj je nastal v Radajsovi kuhinji, najbrž zaradi pokvarjenega dimnika. Ko je začelo goreti, so bili domači že legli. Sosedje so jih hitro opozorili, da gori hiša. Ogenj se je tako naglo širil, da so si mogli stanovalci rešiti le golo življenje. Pri gašenju se je posestnik Radajs močno opekel po obrazu.

Objave

Opozorilo zdravnikom. V torek 28. t. m. ob 18. bo v dvorani v Mestnem domu (oder Šentjakobskega gledališča), Krekov trg, zelo važna konferenca vojaških in vseh civilnih zdravnikov n zdravnic o pasivni obrambi. Udeležba je stroga obvezna za vse zdravnike in zdravnice, ki bivajo v Ljubljani.

Celjska podružnica »Merkurja« bo imela občni zbor v torek 28. t. m. ob 20. v mali dvorani Narodnega doma v Celju in ne drevi, kakor je bilo objavljeno v »Novi Dobi«.

Cirilmetodarji v Mariboru! Drevi ob 20. bo občni zbor obeh podružnic v mali dvorani Narodnega doma. Na dnevnem redu je tudi predavanje šolskega nadzornika Petra Močnika o stanju šolstva ob severni meji.

Drevi ob 18.15 bo v veliki Filharmonični dvorani II. javna produkcija gojencev drž. konservatorija. Vstopnica k produkciji je spored, ki se dobi v knjigarni Glasbene Matice.

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 27.: Potovanje v Benetke. Red B.

OPERA

Ponedeljek, 27.: Zaprto.

Mariborski mestni svet

Gospodinjska šola „Vesna“ bo preosnovana v žensko obrtno šolo

Maribor, 24. marca.

Na današnji seji mestnega sveta je župan dr. Juvan po otvoritvi počastil spomin pokojnega prelata dr. Kovačiča in proslavljal njegove zasluge za kulturni napredek mariborskega mesta. Obenem je sporočil, da je bil pogreb dr. Kovačiča izvršen na občinske stroške. Mestni svetniki so poslušali spominski govor stoje ter so počastili spomin zaslužnega pokojnika s klici: Slava!

Župan dr. Juvan je nadalje sporočil, da je bil v cestnem proračunu dosežen prihranek 100.000 din, za katerega predlaga gradbeni urad, naj se porabi za nakup stroja za čiščenje cest, ki bo veljal 125.000 din. Mestni svet je predlogu pritrdil.

Julij Primer in tovariši so vložili prošnjo, naj se opustitev mestnega pokopališča v Strossmajerjevi ulici odgodi do leta 1954, ali pa vsaj za nadaljnjih 10 let. Mestni svet je prošnjo zavrnil ter bo pokopališče 1. januarja 1940. končnoveljavno opuščeno.

Mestni svet je ugodil 10 prošnjam za ubožne podpore, dvema za vzgojnino in 10 za sprejem v mestno oskrbnišnico. Odobren je bil predlog gradbenega urada o kanalizaciji in regulaciji Dalmatinove ulice, obrežne promenadne ceste med novim mostom v Kopališki ulici in velikim mostom ter ulice ob Jarku. V Čopovi ulici bodo posekali drevesa.

Gospodinjska šola »Vesna«, za katero skrbi mestna občina, se bo preosnovala v žensko šolo. V tem zavodu sicer poučujejo žensko obrt, vendar pa za ta pouk gojenke doslej niso mogle dobiti spričeval. Na nedavni anketi v Ljubljani so merodajni činitelji sklenili, da se žensko obrtno šolstvo v Sloveniji reorganizira. Mestna občina je v načelu za to, da se reorganizira tudi Vesna in je pripravljena tudi plačevati primerne stroške, vendar pa se mora prej skleniti z merodajnimi činitelji pogodba, pa tudi povprašati Zbornica za TOI, kolikо bi bila pripravljena prispevati.

Mestni svet je pooblastil upravni odbor, da razdeli ostanek proračunske rezerve 40.000 din kot podporo raznim društvom. Mestnemu konjaču Matku Jorasu se je povišal letni pavšal od 9.000 na 12.000 din. Prošnja mariborskih trgovcev, da bi se trošarina za stojnice na Glavnem trgu znižala, je bila odgodena za prihodnjo sejo. Mestni svet je ugodil prošnji občine Pobrežje za odstop 1.000 kvadratnih metrov sveta za razširjenje Vodnikove ulice na Teznem, zavrnil pa je prošnjo, da bi občina pomagala pri tem razširjenju s svojimi tehničnimi pripomočki. Prošnja zadruge nameščencev mestnih podjetij v Mariboru, naj bi ji mestna občina prepustila primerno zemljišče, ki bi ga odplačala v 20 letih, je bila zavrnjena. Mariborski kinematografski podjetniki so prosili za pavšaliranje veseličnega davka in so ponudili 120.000 din na mesec. Ker se zdi ta vsota mestni občini premajhna, je bila zadeva odgodena. Mestni svet je nadalje rešil več prošenj za pavšaliranje uvoznine.

Odobren je maksimalni cenik za gostinske obrate v Mariboru, ki je v glavnem ostal enak kakor je bil lani. Nato je mestni svet odobril Zofiji Uhler dovoljenje za buffet, odklonil pa je enako prošnjo Julijane Rošer. Gostinske koncesije so bile dovoljene Ivanu Vrablu na Frankopanski cesti št. 39, Genovefi Skvarč na Meljski c. št. 33 in Antoniji Košir na Meljski c. št. 58.

Nato je mestni svet odobril računski zaključek mestnih podjetih za leto 1937/38 ter nadaljnjo dobavo električnega toka gostinskim podjetjem po dosedanji znižani ceni. Mestna občina bo nadalje zaprosila pri banski upravi za koncesijo avtobusnega prometa na progi Maribor—Ljutomer.

Javni seji je sledila tajna, na kateri so obravnavali razne personalne zadeve.

Henček:

Pesem o sreči

Poizkusil vse sem že kupčije, umetnije in norčije,
zdaj se moram lotiti še loterije!

Takole Janez premišljuje in modruje:
Sam bog ve — mogoče prav zamé Fortuna srečo kuje.

Prej po grlu šli so litri cvička, četrtinke v oštariji,
zdaj lovil bom četrtinke rajši v loteriji!

Nič se ni posvetoval bil s svojo ženo Minko,
kar na svojo pest si Janez je naročil srečke četrtinko.

Tja v Ljubljano pisal karto je Planinšku, »Vrelcu sreče«
in mislil: samo tu mi sreča še lahko priteče!

In čudo res: ni še minulo mesec dni,
ko Janez k Minki srečen prihiti:

Zadela glavni je dobitek njega četrtinka,
ves blažen je in ž njim vsa srečna Minka.

Če tudi bi ti srečen rad bil kakor Janez —
nikar ne čakaj, piši, kupi srečko si še danes!

In da ne bo zadreg — tu je adresa,
ki ti pokaže pot do sreče in v nebesa:

**»Vrelec sreče«, domača glavna kolektura,
Alojzij Planinšek, Ljubljana, Beethovnova 14. (—)**

Prve stopinje v zeleno pomlad

Solnce in burja, mlado brstje in mraz se bijeta za oblast — nihče ne ve, kaj nam prinese jutrišnji dan

Dan se daljša,
malice bo več,
nič več za peč!
Gospodar se veseli,
ker že travica zeleni!

Medtem, ko se zunaj, v širokem svetu, gode velike, vznemirljive reči, ki nas spravljajo v težka razmišljanja, smo menda čisto pozabili, da smo prav zs prav že v začetku pomladi in nam ogrevajoči žarki pomladnega solnca kažejo novo pot — kam, kdo ve? Skoraj gotovo nam slovo od zime ne bo posebno hudo, saj je pomlad čas velikih nad, in ko se zbuja zemlja k novemu življenju, naj nam njena mlada, kaleča rast utrdi vero, da bo še vse lepo in prav.

Ali veste nemara, kdo so prvi znanilci pomladi na naših ulicah in cestah? Nekoč prej so bile to lastovke, te ljubke drobcene krilate živalce, ki so z razposajenim žgolenjem napovedovale prebujenje in vstajenje — no, to je bilo pač v dobrih starih časih. Danes pa, ko ljudje upognjeni od marsičesa lezemo vase in so nam pogledi obrnjeni v tla, da ne vidimo solnca in neba, danes nas ubogi, mali razcapančki na uličnih vogalih s šopki zgodnjih pomladanskih rož v premrlih rokah opozarjajo na zimsko slovo.

— Teloh! Teloooh! Kupite teloh, gospod! Zvončke? Trobentice? Dajte, kupite!

Greš po poti svojih skrbi in težav, zamišljen v cestni asfalt, pa te takole nekdo pocuka za rokav. Še čisto majhen fantek, približno osmih let, stoji pred teboj in plašno ponuja cvetice. Obut v luknjaste, dvakrat prevelike čevlje, v ponošeni, že davno raztrgani obleki, ki tudi ni bila krojena zanj, in z vso zunanjostjo razodeva, da mu prodajanje cvetic ni v zabavo. Ubog, beden otrok s periferije je to, ki ga bog ve kdo pošilja na ulice, nemara starši, ki jih s številno družino bedno življenje stiska za vrat kje v kakšnem predmestnem brlogu.

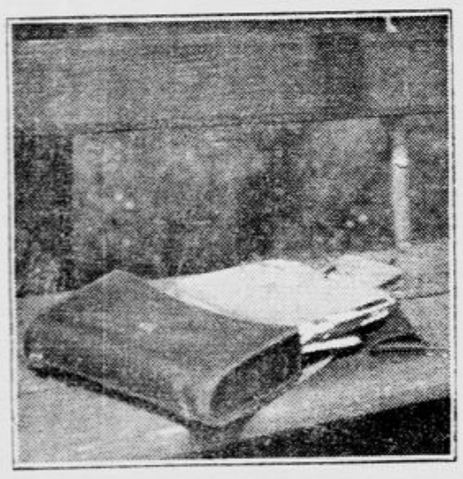

Kadar je solnce — zbogom šolske skrbi!

— Oča so brezposelni, mati pa bolni. Šest nas je doma, jaz sem najstarejši, odgovarja fantek in kar nekam presunljivo proseče postajajo njegove oči. — Dajte, gospod, kupite šopek!

Takole bo prodajal ves dan, ponujal, kričal, vlekel ljudi za rokav in do večera bo njegov glas gotovo že čisto hripav in v večernem hladu mu bedno oblečenemu gotovo ne bo posebno prijetno in toplo. Potlej si bo nemara kupil pištolico ali vstopnico za cowbojski film, ostali izkupiček pa nesel domov, če ga že ne bo kdo čakal kje za vogalom. Potem bo seveda zgodba drugačna.

Otroci že imajo svoj raj

Drugod zopet drobno, jetično dekletce, ponuja zvončke ter se zavija v široko volneno ruto, bog ve od koga jo je podedovala. Včasih se mali prodajalci združijo po dva in trije skupaj ter prično s prodajo po lokalih. Vstopijo na primer v kavarno, no, najbrž ne brez vsakega strahu in nemara tudi ne brez plahe spoštljivosti do tega prostranega, blestečega sveta, preproge po tleh, svetli, pozlačeni lestenci, ogledala, marmorne mize, za katerimi sede sami srečni in bogati ljudje ter pijejo iz kristalnih čaš same dragocene stvari... Z odprtimi očmi in usti zijajo v ta, zanje bajni nepoznani svet in pozabijo, zakaj so sploh prišli, dokler jih kdo ne postavi na cesto. Prodaja cvetic se namreč v trgovskem smislu pojmuje kot beračenje. In tako se berački spet izgube v ulicah. Neskončnih ulicah, kjer se je pričela njihova mladost in kjer se bo slej ko prej tudi končala...

Naj nas zanese pot v naš Tivoli — prvi korak v prebujajočo se naravo. Po parkih že sadijo vrtni delavci. Urejajo nasade, prekopavajo zemljo, da bo bolje nosila in hranila korenike rož — v občudovanje in radost našim očem. Posipajo z belim peskom poti — to bo živahno tod čez čas, ko si bodo zaljubljenci na klopeh šepetali svoje sladke skrivnosti in objemajoči se šteli utripe srca Tudi nekaj klopi so že postavili. Da se bomo odpočivali, greli na solncu in udobno premišljali o dnevih svojega življenja. Marsikomu bo služila takšnale zelena tivolska klop v toplih nočeh za neprostovoljno postelj...

V Tičistanu je kajpa še posebno živahno ta čas. Ptice uglašajo svoje praznične pomladne pesmi in otresajo s peroti poslednje zimske nevšečnosti. Kosi rogovilijo že na vse zgodaj, veverice uganjajo po brstečih drevesnih vejah svoje norčije. Penzionisti vpeljujejo svoje pravice Iz radodarnih žepov vsipajo zrnje in krušne drobtinice na tla— to bo pojedina za ptičji rod! Dobro vzgojeni ščinkavci prihajajo celo na dlan po svoj zasluženi delež. Podobno vzgojo bodo morale prestati tudi veverice, če se jim bo zahotelo gostiti se z mastnimi orehi. Mislim, da bi se jih dokaj našlo med osemdesetimi tisoči našega mesta, ki bi iz srca, po pravici lahko vzdihnili veliko željo: O, da bi bil iz Tičistana! Brezskrben, zmerom nasičen...

V Montecarlu, kraljestvu penzionistov, je še vse tiho. Nikogar še ni, je še premrzlo, prazne mize pod košatimi smrekami in bori težko čakajo zvestih gostov Bo pa zato čez mesec dni tem bolj živahno. To bodo udarjale karte od jutra do večera. In zanimive zgodbe iz spominov na polpreteklo dobo bodo kar deževale od miz do miz. In oblaki tobakovega dima iz okovanih, rezljanih pip se bodo dvigali do najvišjih robov smrek. Nedavno tega je nekdo predlagal v družbi, da bi postavilo mesto še en takšen Montecarlo, za tiste »penzioniste«, ki prihajajo iz šol in ki med dolgoletnim čakanjem na kruh ne vedo, kaj in kako bi...

Zdaj, na pomlad, ko bo nebo vedro in ko se bo toliko bogatega solnca razlilo na vse stvari, bomo hodili na Rožnik, na Šmarno goro, na Katarino in še bog ve kam po moč zdravja in po blaženo sproščenost oddiha. Upajmo, zatrdno upajmo, da nas bo prerodila in poživila pomirjajoča radost, da nam bo laže pri srcu!

L. Kiauta

Jadralci na olimpijskih igrah

Jadralni letalci so dolgo gojili željo, da bi sinji sport dobil javno priznanje s tem, da bi ga olimpijski odbor uvrstil med discipline Olimpijskih iger. Že januarja lanskega leta je bilo na sestanku mednarodne komisije za letalstvo FAI sklenjeno, da se prosi mednarodni olimpijski odbor, naj pripusti jadralno letalstvo k mednarodnim olimpijskim tekmam. In sicer bi jadralci tekmovali v letih na daljavo in v akrobacijah. Vsi bi tekmovali na letalih istega tipa in sicer je nemški Aeroklub že takrat predložil kot tekmovalno letalo »Habichta« ki prenese v pikeju — strmem poletu — 420 km brzine in je sposobno za vse akrobacije.

16. marca 1938 je bilo jadralno letalstvo res vpisano med discipline olimpijskih iger in sicer obsegajo tekmovanja: let daljavo z naprej določenim ciljem (razdalja znaša več 100 km!), ki se bo klasificiral po največji višini, katero bo letalo doseglo med poletom, in po brzini, s katero bo preletelo določeno razdaljo. Vsaka država bo lahko sodelovala z največ tremi letali in z enim rezervnim.

15. februarja t. l. se je zbrala v Parizu mednarodna komisija, ki naj bi zbrala tip letala, na katerem se bo tekmovalo na olimpijskih igrah. Komisija je posebno pazila na to, da je konstrukcija čim enostavnejša in da so stroški za gradnjo takega letala čim manjši. Obenem morajo biti sposobnosti olimpijskega aparata kolikor mogoče velike. Iz načrtov, ki so bili predloženi do prvega decembra lanskega leta, je komisija izbrala letalo tipa (»Meise«, konstrukcijo znanega nemškega inženjerja Jakobsa). Letalo se odlikuje po svoji enostavni konstrukciji in izdelavi ter po svoji okretnosti in stabilnosti v zraku. Letalo je težko 160 kg, čez krila meri 15 m, njegov drsni kot znaša 1:25. Če bi ga spustili iz višine 1 m, bi preletelo 25 metrov. S 1000 m visokega hriba bi torej preletelo 25 km daleč, seveda brez vpliva kakšnih vetrov in termičnih struj.

Akrobacije jadralnih letal

Marsikomu se bo čudno zdelo, kako je mogoče z letalom, ki nima niti motorja izvajati v zraku akrobacije, ko si nekateri še zdaj ne znajo razlagati, kako se more jadralno letalo v zraku držati in preleteti celo razdalje več 100 km! A dandanes akrobacije jadralnih letal niso več nekaj izrednega. Ljubljančani so lansko leto večkrat imeli priliko videti, kako je brezmotorno letalo nad Ljubljano »kozolce prevračalo«, kakor se v ljudskem jeziku akrobacijam pravi.

Čeprav si mnogi, posebno starejši, mislijo, da akrobacije nimajo drugega namena, kakor gledalcem dih jemati in življenje drznega pilota postavljati na kocko, imajo vendar nalogo jadralnemu letalcu vliti zaupanja nase in v svoje letalo. Umetno letenje naj bi dalo pilotu potrebno sigurnost, da bi se v nepravilnem položaju takoj znašel in letalo spet brez nesreče dovedel v pravilno lego. Šele akrobacije pokažejo, kaj se lahko vse z jadralnim letalom počne.

Pri »slepem letenju« v oblakih, ko letalec brez potrebnih instrumentov sploh ne more letala obdržati v oblasti, lahko aparat pride v take nepravilne položaje, iz katerih ga lahko samo akrobacij vešči pilot brez nevarnosti spravi spet v pravilno lego.

Prvi randevu to pomlad

Zborovanje društva JUU za ptujski srez

Naprošeni smo in objavljamo:

V torkovi številki »Jutra« je bilo objavljeno poročilo o zborovanju učiteljstva, ki je vsebovalo tudi naslednji stavka: »...O Samčevi brošuri »Slovenski stavek« je predaval učitelj Praprotnik. Dokazal je, da je stari slovniški pouk na ljudskih šolah rodil dosti lepše uspehe, kakor jih žanjejo vse nove metode.«

Napačno informirani javnosti dajemo tole pojasnilo: G. Praprotnik sploh ni zajel s svojim referatom pravega bistva problema ter tudi ni pokazal in še manj dokazal pravilnosti in večje uspešnosti stare učne metode. Obratno: V referatu je bilo polno pavšalnih trditev, ki so stremele za poviševanjem učne metode avstrijskih šol ter smešenja in poniževanja stremljenj, dobre volje in uspehov povojnih učiteljskih generacij.

V teh pretežkih dnevih, ko smo bili priče tragičnega konca ČSR, in ko je naša akademska mladina vseh struj in stremljenj uvidela nujnost skupnega nastopa, nam ni bilo do neplodnega trenja in cepljenja učiteljstva.

Želimo tudi, da se proslava 70 letnice našega najstarejšega slovenskega učiteljskega društva v Ptuju izvrši v tovariški slogi in skupni manifestaciji vsega obmejnega učiteljstva.

Kdorkoli hoče podajati stvarne kritične izjave, mora pač znati opazovati celoto, ne posameznih izsekov. Videti mora živo dogajanje, medsebojno povezanost in pravilno vzročnost raznih dejstev.

Končno izjavljamo: Nimamo časa in ne odvišnih energij za neplodno in razdirajoče prerekanje. Zato sploh ne bomo odgovarjali neresnim kritikom. Z največjim naporom svojih energij bomo vztrajali na svojih poteh, hoteč tako po svoji najboljši volji in vesti koristiti slovenski mladini.

Za ostale:

Aleksič Mena, Šegula Pavle, Debenak Andrej.

Jeli potrebno

neprestano opozarjati na »Bayer«-jev križ na Aspirin-tabletah? Pač, kajti vedno znova se pojavljajo patvorbe z nakano, okcristiti se s svetovnim slovesom Aspirin tablet.

ASPIRIN

TABLETE

Oglas reg. pod S. brojem 32608 od 8. III. 1939.

Vrhunec sreče

Oče (sinu po prepiru z ženo): »Ah sinko, kako bi bila midva srečna, če se ne bi bil jaz nikdar spoznal s tvojo materjo!«

Za veliko noč:

po KLEFIŠEVO šunko,
po najboljša vina

k PEZDIRJU,

GRADIŠČE 3

Nove dobrodelne znamke

Te dni je izdala naša poštna uprava serijo dobrodelnih znamk, katerih prebitek pojde za sklad naših poštnih uradnikov, ki si mislijo zgraditi velik sanatorij. Hkratu je serija tudi spomin stoletnice, kar je bila v nekdanji Srbiji uvedena redna pošta.

Serija obsega pet znamk. Na najnižji po 50 + 50 par, ki je sepiaste in rjavo rdeče barve, sta naslikana dva nekdanja sela na konjih. Takšni seli so v srednjem veku in v začetku novega veka prenašali pošto po vsem Balkanskem polotoku, prav do Carigrada. Na svetlo in temno-zeleni znamki po 1 + 1 dinar je naslikan starinski poštni voz, ki je prevažal pošto, pa tudi potnike. Cinobrasta in rdeče rjava 1.50 + 1.50 dinarja kaže poštni avtobus. Na vijoličasti in lilasti znamki po 2 + 2 dinarja je modern vlak, na jekleno sinji znamki po 4 + 4 dinarje pa potniško letalo s poštnim avtom.

Znamke so še kar dobro izdelane, in dosti prevelike so. Tiskane so na kredastem papirju. Preveč je na njih raznih napisov. Zobčanje je dobro, le na natančno centriranje v naši znamkarni premalo pazijo.

Nekaj pa moramo pri tej priložnosti ugotoviti. Cena serije je dosti previsoka, saj stane najvišja vrednota s pribitkom kar osem dinarjev. Če hkrati upoštevamo še to, da dobivamo v zadnjem času pri nas razna priložnostna izdanja s pribitki kakor gobe po dežju — napovedana je še cela kopica novih serij znamk — je prav verjetno, da naši filatelisti kmalu ne bodo več zmogli bremen, ki jim jih nalaga naša poštna uprava. Škodo od tega bo imela naša pošta, ki ji bo ostala večina takih serij neprodanih.

B. R.

Gelč Jontesova:

V kleti

Dan za dnem je sedela v skladišču, v kleti, razsvetljeni s plinsko svetilko. Hodila je tja s povešeno glavo in s pomladnim solncem v očeh, ki ga je prinašala s seboj. Že na hladnem stopnišču je čutila, da držijo stopnice v klet. In namesto solnčne luči jo je v oči zabolela ostra plinska svetloba.

Ni ljubila tega prostora. Imela je občutek, da je to kraj, ki je določen le za proklete, od solnca, Boga in ljudi zapuščene trpine. Le ona in še par nesrečnežev je bilo obsojenih v to trpljenje. Četudi je vedno ljubila mračne, zastrte prostore, je vendar zdaj sovražila to temačnost. Najbolj je blagrovala tiste ljudi, ki so lahko svobodno uživali pomladansko solnce, njegovo čisto luč, njegovo toploto. Sedela je pri blagajni vse dneve. Včasih se je zagledala iz te ječe, kjer je postal njen obraz od večnega glavobola rumen ko limona. Pobegnila bi kamorkoli, na deželo, in tam bi kmetom pasla krave. In solnce bi sijalo okoli nje namesto umazanih, mokrih, po plesnivi moki smrdečih zidov bi dišala okrog nje sveža temno zelena trava.

Najhujše je bilo hrepenenje po prostosti in sproščenju zjutraj, ko je odprla oči in se je zavedela: v službo moram! Na njej je še neprespana od prejšnjega dne ležala pusta, zoprna, kot mora težka zavest: služba. Vstajala je in premišljevala: ušla bi kar zdajle, še to uro, pobrala bi teh par cunj, ki bi jih potrebovala in bi utekla. Toda ostala je, ker se je vselej spomnila uboge matere. Videla je, kako bi ob novici obsedela v kuhinji na zaboju za premog, z glavo naslonjeno v rokah, čisto tiho, le rame bi se ji stresale od neutolaženega, tihega in silnega joka. Razbolelo glavo bi prevezala z belim robcem, namočenim v kis. Počasi bi bolehala, dokler ne bi legla nekega dne. Pa še vedno bi imela belo prevezano čelo in ležala bi nepremično, iztegnjena. Zastokala bi z dolgim, tožečim glasom, kakor je včasih v spanju stokala. Nazadnje bi utihnila in bi se ne zbudila več.

Ob takih mislih je hrepenenje po solncu v Sabi zamrlo. Z mrtvo visečimi rokami je sedela. Šele solze, ki so ji prilezle po licu, so jo streznile, da je pričela delati. Včasih je na kosu papirja bežno zapisala svoja doživetja, a je vse skrivala pred ljudmi.

Dasi se je zavedala nujnosti, da mora zavoljo matere ostati v službi, je bilo vendar le malo verjetno, da bo ostala. Njeno delo je bilo pomanjkljivo, slabo, zelo slabo. Morda je bilo te pasivnosti, omrtvelosti, večne zaspanosti res krivo le kletno vzdušje, zakaj tudi za ceno smrti — svoje in materine — bi ne postala drugačna: ker ni zmogla. Njeno delo je bilo skrajno nezadovoljivo, v njem je kar mrgolelo majhnih napak. Toda te napake so se ob vsakodnevnem zaključku povečale v ogromne, kričeče napake, ki so vzburjale osobje. Dva meseca je že prakticirala, a da bi to delo vodila sama, brez nadzorstva, toliko ji niso mogli zaupati.

Saba se je zavedala: točno, natančno, jasno, nemogoče je, da bi to stanje trajalo dalj časa. Kot nezmožno jo bodo odpustili. Kakor bi bila rada odrešena, se je tega vendar bala bolj kot smrti. Sklenila je, da stori samomor. Morala se bo resno

Javna tribuna

Več zavesti in ponosa!

V »Javni tribuni« ste, gospod urednik, zadnji čas objavili nekaj člankov, ki opozarjajo, kako je zlasti narodu, ki je kakor Slovenci živel celo tisočletje v sužnosti, krvavo treba več rodoljubja, nacoinalnega ponosa in samozavesti. A prav gotovo so takšni opomini in pozivi pravičnejši, kadar so naslovljeni na naše meščanske, ne pa na preproste kmečke in delavske ljudi. To bo že najbrž res, da je naše kmečko prebivalstvo v nacinalnem pogledu še zmerom premalo aktivno — še zmerom se premalo zaveda, kako dragocene važnosti je za vsako narodno skupnost država. A nekaj izkušnje, kakršne doživljamo zadnji čas, in malo dobre, poštene besede bo kaj lahko zdramilo široke ljudske plasti. Bolj nevarna pa se nam zdi narodna nerazgledanost tam, od koder bi morala narodna zavest in ponos žareti čez vso zemljo — v mestu.

Kaj naj v tem pogledu rečemo o toliko opevani in proslavljani, naši beli Ljubljani? Nedavno je vaš list na tem mestu pograjal grdo razvado ljubljanske gospode in dam, da se na promenadah in po kavarnah radi spakujejo po tuje. Medtem ko zanemarjajo svoj jezik in kulturo domačega govora, se tudi tuje govorice nikoli do kraja ne nauče in vse, kar zmorejo, je samo zoprna, odurna, barbarska spakedranščina. A še hujši je greh, ki ga dan za dnem počno nekateri ugledni pripadniki naših pridobitnih slojev. Če pridete v kavarno in natakarja poprosite, naj vam prinese ilustracij, bo v kupu spodobnih domačih in tujih revij gotovo prinesel tudi nekaj ilustriranih modnih žurnalov v nemškem jeziku, ki jih izdajajo nekatere odlične ljubljanske tvrdke zadnji čas. Očitno so se preverile, da utegnejo biti žurnali v tujem jeziku najučinkovitejša reklama za pridobivanje slovenskega občinstva. Temu morajo biti ti žurnali v prvi vrsti namenjeni, saj tvorimo Slovenci — po našem skromnem mnenju — pretežni kader kupujočega občinstva v Ljubljani. Naših tvrdk ni sram, da dajejo svojim odjemalcem v roke reklamne liste, ki nosijo zveneče naslove Frauenwelt«, »Modedienst«, »Schuhmode« in podobno, samo prva stran je pretiskana z naslovom ljubljanskega prodajalca.

Komu, gospoda moja, hočete imponirati na ta način? Se mar ne zavedate, kako ste smešni pred preprostim človekom? Živ krst pa takšnim prodajalcem ne bo odpustil škode in sramote, ki jo prizadaja poštenemu domačemu delu. Takšen način reklame je v škodo nam vsem: tiskarju, črkostavcu, slikarju, klišarju, domačim manekenom, fotografu, risarju — skratka vsem, ki se morajo odreči delu in zaslužku, ker so slovenske tvrdke delo rajši naročile v inozemstvu. Pa tega nam nihče ne bo pravil, da pridejo modni žurnali na ta način cenejši: namišljeni dobiček, ki naročniku takega žurnala ostane v žepu, gre narodni stvari sedemkrat v škodo. Pameten domač kupec pa tašni reklami tudi ne bo verjel. Kar v Berlinu tiskajo za Nemčijo, pa magari še za vso Evropo, ne bo veljalo za nas. Kar je še zavednih ljudi med nami, iskreno zavračajo takšno reklamo in pojdejo rajši kupovat tja, kjer plamenček zavesti in ponosa še ni ugasnil.

M.

900 kg koksa

Ko sem prošli teden vstopil v neko trgovino sredi Ljubljane, sem že pri vratih presenečen obstal, kajti nasproti mi je zavel prav občuten mraz. Na vprašanje sem dobil od premraženega osebja žalosten odgovor, da nič ne kurijo. Zmanjkalo je namreč koksa, ki pa ga je bilo ob začetku zime, reci in piši, 900 kg, a da se šefinja prav nič ne zmeni, da bi nabavila novega, ter obeta, da bodo morala biti vrata od trgovine v bližnjih dneh že na stežaj odprta. Začuden sem majal z glavo in kar nisem mogel verjeti. Podvizal sem se v prvo nadstropje, da pogledam, ali je vsa stavba odeta v sibirski mraz. A kdo bi mogel popisati moje začudenje, ko mi že na stopnicah zapihljajo naproti toplejše sapice in ko stopim v toplo zakurjeni damski oddelek, kjer uraduje šefinja sama. Torej tako: šefinja zakuri prostor, v katerem se giblje sama, ker bi jo sicer zeblo, ne privošči pa toplote onim, ki ji pomnožujejo premoženje in trdo delajo, temveč jih sili, da morajo prezebati na golem kamnu, brez lesene obloge, in zahteva, da morajo biti vrata trgovine odprta jeseni do konca novembra, ter dovoli zakuriti šele dva dni pred božičem (to se je zgodilo prošlo jesen), torej v času, ko so po ostalih ljubljanskih trgovinah kurili že en mesec in pol. **To so vnebovpijoče krivice, ki bi jih morala preprečiti oblastva, saj je menda obrtni zakon tudi zato, da ščiti tiste, ki si sami pomagati ne morejo.**

Filatelija

Največja zbirka znamk vseh časov

Ferrarijevo življenje je že od začetka potekalo v znamenju nesreče. V mladih letih je bil privezan k postelji. Zdravniki in mati so morali zmerom paziti nanj. Čeprav je bil plemiškega rodu — bil je sin avstrijskega plemiča in francoske vojvodke de Galliere —, vendar mu ni dalo življenje ničesar razen bolezni in strasti za zbiranje. Ko je še kot otrok ležal v postelji, mu je prinesel stric nekega dne knjižico s stotinami manjhnih sličic iz vsega sveta: s stotinami znamk. Nič čudnega, da je mladenič, ki ga je življenje za vse prikrajšalo, začel svojo skromno zbirko znamk z vso vnemo izpopolnjevati. Nič več ga ni zanimalo razen znamk. Živel je le še za neštete sličice, ki so prihajale iz vseh dežel sveta. V letu 1866. je njegov oče padel na bojišču. To ga je komaj zadelo. Dosti bolj ga je bolelo, ko je nekaj dni pozneje po neprevidnosti uničil zvezek redkih znamk. Kmalu nato je Ferrari ostal sam na svetu. Tudi njegova mati je umrla. Podedoval je ogromno premoženje: tri sto milijonov zlatih frankov. Zdaj se mu je zdelo, da si bo lahko osvojih ves svet. Nihče več se ni mogel upirati njegovi zbiralski strasti. Premoženje mu je dovoljevalo, da se je lahko udeležil vsake dražbe znamk in z vsake dražbe je odšel kot zmagovalec. Številke in vsota mu niso nič pomenile. Ponuditi je znal za redke znamke zmerom več kakor zastopnik angleškega ali španskega kralja. Kar je hotel dobiti Ferrari v svojo zbirko, to je dobil, in čeprav bi stalo milijone. Tu je moral kloniti pred njim celo angleški kralj.

Strast, ki je vrnila zdravje

Prej se je mogel Ferrari gibati samo s pomočjo bolniškega vozička. Zdaj pa je v svoji bolestni nestrpnosti odstranil vse, kar ga je na bolezen spominjalo. Z brezprimerno energijo je ukrotil svojo hromost, zmetal skozi okno vsa zdravila, pregnal vse bolnike in sorodnike. Med strašnimi bolečinami je poskusil hoditi in posrečilo se mu je. Premagal je svojo bolezen. Odtlej se je čutil drugim ljudem enakega in vedel je, da je v kraljestvu znamk najmočnejši.

Lov za znamkami ga je privedel v vse mogoče dežele, toda kakor konj s poklopci na očeh je šel mimo vseh njihovih lepot, ker je videl pred sabo samo znamke. Ferrari je kupil vse, kar mu je prišlo pod roke, mislil je samo na nekaj, da si ustvari najpopolnejšo zbirko znamk na svetu.

Ferrari je prebival od svojih mladih let v Parizu. S svojih potovanj po svetu je prinašal desettisoče znamk. Z mnogimi tajniki jih je doma urejal in lepil v albume. Toda drugače pri njem doma ni bilo posebnega reda. Vsak stol, vsaka miza, vsaka omara, vse je bilo obloženo z znamkami in albumi, povsod je bila pisana zmeda dragih sličic, in človek še pošteno zakašljati ni smel tam, da ni napravil nereda. Prah je ležal na debelo po pohištvu, saj ga nihče ni smel brisati, da ne bi napravil zmede med znamkami.

Dosti zanimivih zgodb pripovedujejo o »prismojenem grofu«, ki je prepotoval na lovu za znamkami ves svet. Njegov cilj so bile največkrat velike dražbe znamk po vseh velikih evropskih mestih. S teh dražb je prinašal tudi največje količine znamk domov. Bil je pa hkratu tudi zelo prebrisan in je znal izbrskati največje redkosti pri skromnih trgovcih z znamkami ali pa na podstrešjih starih uradov ali starih trgovin.

Svetovna vojna in konec

Ob začetku vojne je Ferrarija doletela usoda. Ker je bil še zmerom avstrijski državljan, je dobil kratek rok nekaj ur, da zapusti Francijo. Ves v zmedi zaradi nenadne izpremembe, ki ni bil nanjo pripravljen, saj se nikoli ni brigal za politiko, je zbežal v Švico, svoje življenje — svoje znamke, pa je pustil v Parizu. Leta 1917. je »prismojeni grof« umrl. Zapustil je najpopolnejšo zbirko znamk na svetu, ki je štela 120.000 različnih znamk. Zbirka, ki je bila vsebina Ferrarijevega življenja, pa je doživela kaj neslaven konec. Ferrari jo je zapustil berlinskemu poštnemu muzeju. Poštni muzej pa zbirke ni nikoli dobil, ker jo je Francija zasegla na račun reparacij. Tragika izgubljene dediščine je dosegla svoj višek, ko je bila največja zbirka sveta, ki je bila naravnost neocenljiva, prišla na dražbo. Zbirko so razprodali na štirinajstih velikih akcijah v letih 1921. do 1925. v Parizu. Dobili so zanjo okoli 120 milijonov dinarjev, in ta znesek so vpisali Nemčiji v dobro na reparacijskem računu. Tako je bilo uničeno delo, ki je požrlo ogromne milijone in ki je terjalo življenjsko delo ne samo enega človeka.

Ferrarijeva zbirka, največja vseh časov, se je razgubila po vsem svetu.

NAGRADNA KRIŽANKA

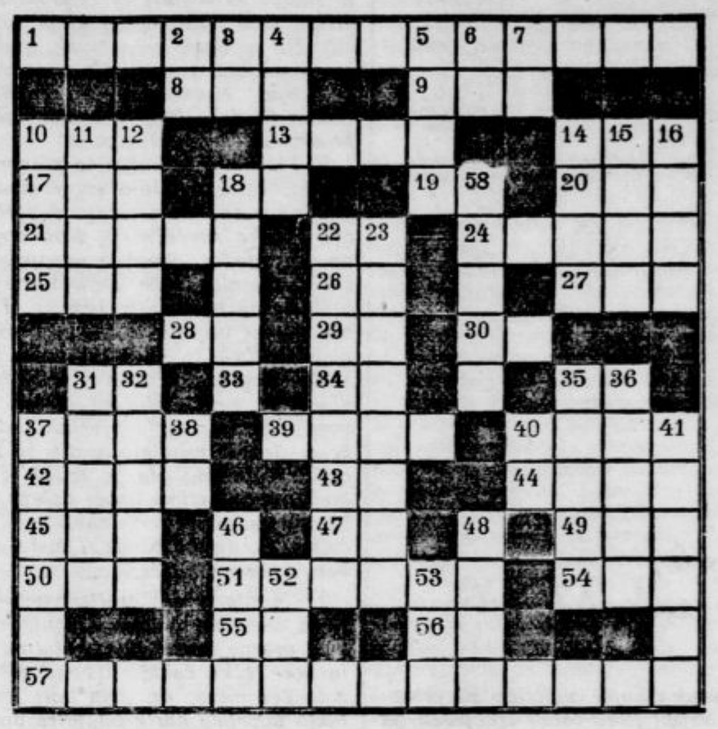

Vodoravno: 1. uprava, 8. polet, 9. predplačilo, 10. začimba, 13. mesto, ki se po njem imenuje morje, 14. krajšava za »titulirani«, 17. časovna enota, 18. pouk, 19. osebni zaimek, 20. svetopisemska oseba, 21. lajanje, 22. kemijski znak za kalcij (fonetično), 24. nadležna žuželka, 25. žensko ime, 26. števnik, 27. žensko ime, 28. kemijski znak za aktinij, 29. egipčanski bog solnca, 30. predlog, 31. osebni zaimek, 34. kemijski znak za aluminij, 35. utež (kratica), 37. pripadnik zoroastrove vere, 39. bog ljubezni, 40. pripadnik zoroastrove vere, 42. domača žival, 43. vas pri Ljubljani, 44. osebni zaimek (3. skl. množine), 45. ruska reka, 47. časovni veznik, 49. starorimski pozdrav, 50. os. zaimek, 51. poljska ptica (3. sklon množine), 54. relativni zaimek, 55. kemijski znak za zlato, 56. okrajšava za »doktor«, 57. tujka za »približen«.

Navpično: 1. kemijski znak za ilinij, 3. nikalnica, 4. veznik, 5. pretep, 6. ploskovna mera, 7. tujka za »približno, okoli« (kratica), 10. trdnjava turško, 11. azijska država, 12. smet, 14. nasprotje od svetlobe, 15. moško ime, 16. jugoslovenska rečica, 18. mesto v drinski banovini, 22. tujka za umetniško lončarstvo, 23. tujka za »slično«, 31. zaščitna znamko tovarne mila, 32. žensko ime, 35. vrsta čolna, 36. kras konja, 37. slika, 38. kemijski znak za cink, 40 kratica v dopisovanju, 41. mora biti človek pri sportu in vinu, 46. sorodnik, 48. konec življenja, 52. pripadnik velikega naroda, 53. žensko ime, 58. sveta podoba.

Nagrado v znesku 100 din

je žreb tokrat naklonil Berti Rabičevi, učiteljici na Koroški Beli, pošta Slov. Javornik. Po eno izmed »Jutrovih« knjig si dele Rudolf Šušteršič, Ljubljana, Švabičeva 15, Avgust Kotnik, Maribor, Vetrinjska 30, in Polde Dakskobler, učitelj, Montichiari, Brescia — Italija.

★

Rešitve je treba poslati do petka in sicer po navadni dopisnici, tako da križanko izrežete iz lista, jo pravilno izpolnite in izrezek nalepite na zadnjo stran dopisnice. Reševalci v Ljubljani, Mariboru in Celju, lahko izrezek iz lista z izpolnjeno križanko nalepijo tudi na navaden kos papirja in ga do petka vržejo v nabiralnike »Jutrovih« podružnic. Po žrebu izbranemu reševalcu pripade nagrada 100 din, razen tega pa so na razpolago še tri tolažilne nagrade v knjigah.

Rešitev zadnje ponedeljske križanke

Vodoravno: prag, post, ras, koder, ej, Zola, rasa, ep, epika, Ema, liga, klin, Iva, hvala, Co., Iran, Hvar, ti, Fram, bej, brin, Meta, Rab, pesa.

Navpično: prepelica, raj, as, pola, oda, se, trepanacija, kosa, Zaka, Riga, Emil, piva, elan, kvar, hram, Ivan, hrib, teta, fra, bes, Br., me.

Zgubi se brž dopisnica,
je včasih slab še lim
in uboga moja križanka
ne najde vaših lin.
Zatorej danes v pismu se
vam rajši oglasim.
Mogoče vendar enkrat že
nagradico dobim!
Sem sleherno že križanko
prav rešeno poslal,
pa vendar prav nikoli še
me ni vaš žreb izbral.
Sem praznih rok,
dijak ubog —
če mi denar nakloni žreb,
si kupim velik hleb.

To pesmico nam je poleg pravilne rešitve naše zadnje križanke poslal neki dijak iz Murske Sobote. Komu bi človek rajši odmeril stotak, ki ga žreb določa najsrečnejšemu izmed reševalcev, kakor avtorju teh preprostih, pa tako iskrenih, prijetnih verzov! A žreb ima precej slepo roko, zmerom ne naleti na tistega, ki bi bil najbolj potrebn. Stvar pa ima vendar tudi svojo dobro stran. Dobre verze vsak list rad objavi, zlasti še dandanes, ko je poezija prišla precej na kant. Naše uredništvo bo mlademu pesniku nakazalo honorar, sicer skromen, a vendar tolikšen, da si bo zanj lahko kupil velik hleb. Prosimo ga samo, naj nam sporoči, kam naj naslovimo nakazilo. — Uredništvo ponedeljske izdaje »Jutra«.

Francaliski spet razstavlja

Ljubljana, 26. marca

V soboto ob 11. je bila v Jakopičevem paviljonu otvorjena razstava akvarelov znanega bolgarskega slikarja in velikega prijatelja naših planin, Pavla Francalijskega. K otvoritvi so se zbrali številni prijatelji lepe slike, razstavo pa je otvoril predsednik Jugoslovensko-bolgarske lige, ravnatelj Pustoslemšek. Pozdravil je slikarja, ki zdaj že drugič razstavlja med Slovenci, potem načelnika prosv. odd. banske uprave dr. Sušnika, podpredsednika SPD dr. Vrtačnika, starosto naših planincev in predsednika Zveze jugoslovenskih planinskih društev dr. Tominška ter zastopnico banovinske ženske zveze Pavlo Hočevarjevo.

— Pred par leti — je nadaljeval ravnatelj Pustoslemšek — je prispela z daljnega slovanskega juga skupina bolgarskih planincev, da naveže stike z našimi ljubitelji gora in spozna pokrajine, kjer žive kot najbolj izpostavljena jugozapadna veja slovanstva-Slovenci. Med njimi je bil slikar mehka slovanska duša, dovzeten za vse dobro, plemenito in lepo. Slovensko planinsko društvo je vzelo planince pod svoje okrilje in jim razkazalo Zlatorogovo kraljestvo. Slikar Francalijski ni mogel pozabiti lepote naših krajev. Že čez dobro leto se je vrnil sam v Slovenijo, zdaj s čopičem in paleto, ter ponovno preromal planinski svet pod Triglavom in ustvarjal prelestne slike naših gora v Martuljku, na Komni in Voglu. Postal je s svojo umetnotjo in preko nje posrednik med najjužnejšim in najzapadnejšim deblom slovanstva.

Predlanskim je priredil v Ljubljani prvo razstavo svojih slik iz bolgarskih gora: iz Rilskega in Pirinkega pogorja. Razstava je bila za naše občinstvo pravo odkritje. Naši planinci so pod vtisom teh slik usmerili svoje poglede na slovanski jugovzhod in že istega leta so se nekateri povzpeli na najvišji vrh Balkana na Musalo. Oduševljeni so se vrnili in postali v besedi in pismu propagatorji poseta divnih bolgarskih planin. Francalijski pa je priredil lani v Sofiji, Plovdivu in Samokovu razstavo slik iz Slovenije. Zgodilo se je prvič, da so v Bolgariji zrli slike slovenskih krajev in da je Bolgar govoril svojim rojakom o Slovencih.

Govornik je izrazil upanje, da bo našla razstava polno priznanja in pohvalo tako pri naši kritiki, kakor predvsem pri naši publiki. Izrekel je g. Francaliskem iskreno zahvalo za njegovo požrtvovalno in idealno delo na polju bratskega zbližanja in s tem proglasil razstavo za otvorjeno. Iskrene pozdrave je izrekel bolgarskemu slikarju tudi dr Vrtačnik, v imenu SPD. Razstava bo odprta vsak dan od 9. do 19. ure.

Fotoamater

Praške za bliskovno luč

si lahko sestavi vsak amater sam, vprašanje pa je, ali je to vredno in priporočljivo. Magnezijevi bliskovni praški so dovolj poceni, če jih kupimo v večjih zavitkih in ne baš v podobi vrečice za enkraten posnetek, ki je pa po drugi strani praktična. Sestava takšnih praškov doma je zvezana tudi z raznimi nevarnostmi. Eden najboljših praškov, ki ga zmešajo iz 1 dela magnezijevega praška in ½ dela suhega praška torijevega nitrata, se n. pr. lahko sam vname, če vsebuje nitrat prosto solitarno kislino in vlago. — Brez nevarnosti lahko hranimo mešanico iz enakih delov magnezijevega praška in najfineje zdrobljenega manganovega superoksida. — Brez nevarnosti lahko hranimo in prenašamo tudi mešanico iz štirih delov magnezijevega praška in 3 delov fino zdrobljenega kalijevega permanganata (hipermangana). Tu tudi ni nevarnosti, da bi nam prašek eksplodiral pri mešanju zavoljo trenja in sunkov, toda pri zgorevanju razvija pare kalijevega oksida, ki dražijo h kašljanju. — Previdnosti zahteva sestava aluminijevih bliščec iz enakih delov najdrobnejšega aluminijevega praška in kalijevega perklorata. — Vse te mešanice zgorijo v trenutku, časovno bliščico, ki gori nekoliko sekund, dobimo s tem, da pomešamo na primer 5 g magnezijevega praška, 3 g stroncijevega karbonata in 2 g stroncijevega nitrata. — Vžigalne vrvice in trake za bliskovne praške si lahko tudi sami izdelamo s tem, da pomočimo n. pr. pivni papir v toplo raztopino iz 1 dela kalijevega solitra in 2 delov vode, na kar ga posušimo. Tudi daljši, ozki traki spranih celuloidnih filmov nam rabijo za vžiganje. Tu gre stvar še hitreje in je treba zato še večje previdnosti. — Z elektriko zažgemo mešanico, če jo vključimo s koščkom tenke platinaste, niklove ali železne žice v tok nekoliko baterij ali v hišni tok.

Trpežnost fotografskih papirjev

je velika, ne pokvarijo se nam po več let — če jih pravilno hranimo. Najslabša shramba zanje je — temnica, ali omara za kemikalije, ker je tu preveč vlage in hlapov, ki občutljivo plast kvarijo. Posebno nevarni so hlapi tenjlinega natrijevega sulfida oziroma žveplovega vodika, ki se razvija iz njega. Prav tako nevarne so smole, olja, firnež, zato papirjev ne smemo hraniti v omarah, ki so izdelane iz še svežega mehkega lesa ter morebiti še na novo prepleskane. Najbolje jih shranimo v hladnih, suhih prostorih ter v škatlah iz lesa, ki ne vsebuje mnogo smole, n. pr. iz bukovine, lipe, hrasta. Priporočljivo je zavitke s papirjem tudi malo obtežiti, da pride zrak težje do posameznih listov.

Foto klub Ljubljana,

program za tekoči teden: V torek slikovna kritika, v četrtek nadaljevalni tečaj (C. Böhm bo predvajal retušo), v petek članski večer, v nedeljo bo inž. Michieli ob primernem vremenu za udeležence nadaljevalnega tečaja in druge interesente, pokazal tehniko gumijevega tiska. Informirajte se v torek ali petek zvečer v klubskem lokalu!

pripraviti nanj, ne tako kot do sedaj, ko je zbrala sredstva tako hinavsko. sama sebi je lagala, češ da zadostuje ta in takšna količina in kakovost strupov. Hinavsko previdno je bilo storjeno, samo da je zbolela le za par dni.

Sedela je v blagajni in računala: Ostudno osel, ki ga je sovražila čisto tako kot gnojen, pajke... Toda čim dalje je bila v tem poslu, tem večja muka ji je postajal, manj ji je šel od rok. Prav gnusilo se ji je, tako je sovražila računanje. Delala je neverjetne napake, ki so bile po svoji enostavnosti vsega občudovanja vredne, ker je bilo to delo tako lahko, da so ga vsa druga dekleta s šestimi ljudskimi šolami opravljala brezhibno in to brez vsakega truda.

Ta trimesečna doba je bila za njo muke polna. Najbolj zabito dekle v hiši je veljalo več kot ona. Nobeno dekle ni zagrešilo toliko nerodnosti, kot jih je Saba. Ta zavest je bila za njo najtežja preizkušnja. To, da so se ji zbadljivo smehljali in se ji na vse mogoče načine čudili, ji je poganjalo kri v glavo. Ker je presegla že poskusno dobo, v kateri bi se sleherno dekle že davno naučilo in privadilo delu, ona pa je bila še bolj neumna kot v začetku, ji je postajalo to stanje docela neznosno. Sram jo je bilo pred služkinjami, ki so se ji upale posmehovati in so ji dajale nasvete, naj pusti blagajno in naj sprejme mesto sobarice, ki je bilo ravno prosto. Kadar so jedli pri skupni mizi, bi zlezla vase in bi se kot hišni pes skrila kam, da bi je ne gledali, tako obupno majhno, poniževalno majhno se je počutila. Jasno je videla, kako so majali z glavami in se smehljali. Ne pred šefom, pred osobjem jo je bilo sram, pred služkinjami, pred pomivalkami, pred kuharicami in kuharskimi vajenkami. Govorile so v narečju svojih vasi, toda oblačile so se dražje kot ona in si lastile pravico, da so pri blagajni slonele ob njej in ji gledale pod prste in se debelo čudile njeni nerodnosti.

Sobota: dela je bilo čez glavo.

»Radirati se ne sme!« ji je ukazala kuharica. Slonela je pri blagajni in pregledavala številke, ki jih je Saba pisala. Iz rok ji je obenem potegnila radirko. Saba je zardela, vstala in izjavila:

»Prosim, bodite tako dobri, in se odstranite. Ne trpim vas ob sebi!«

Dekle je zraslo in zakričalo:

»Tako, gospod šef je mene postavil, da vas nadzorujem, če drugega ni pri hiši, da veste!«

»Razumete, izginite takoj, ne trpim vas ob sebi, ker smrdite po česnu.«

»Že dobro, zatožim vas gospodu.«

»Ni potreba, ker se bom sama potrudila do njega.«

Saba je odložila svinčnik, zakaj v prste jo je prijel krč. Stopila je iz blagajne, da bo poiskala šefa. Bilo ji je jasno, da je odigrala: letela bo itak, zato je hotela prizor izigrati ponosno in dostojno.

Prihajal je šef. Saba je stopila k njemu in mu rekla: »Gospod šef, prosim vas, odpustite me iz službe.« Pogledala je še bolj široko kot šef sam, zakaj prestrašila se je: šele to minuto je izpregledala vso grozoto svojega početja.

»V redu!« je rekel šef in odhitel naprej.

Sabi so roke omahnile, kakor da bi pravkar podpisale ukaz o materini usmrtitvi. V glavo ji je šinilo, da bi stekla za šefom, pokleknila bi predenj, mu objela noge in bi ga prosila, naj je ne odpusti, za božjo voljo, naj jo obdrži, ker bo sicer gotovo mati od žalosti zbolela in morda celo umrla. Naj se je usmili! Tako bi ga prosila; toda stala je na mestu, kot da bi bila zrasla z zemljo.

Tisto noč je doživljala pekel.

Počasi pa jo je obšlo novo upanje.: V možgane se je zajedla fiksna ideja, da je šef ne bo spodil in bo na odpoved sploh pozabil. Zdaj si je naenkrat silno zaželela, da bi še ostala med temi prekletimi zidovi in prejšnje hrepenenje po soncu se je hipoma razblinilo.

Lep pomladni dan. Saba je po stopnišču stopala v klet. Tedaj jo je ustavil šef.

»Gospodična, lahko greste domov, ker sem že dobil novo moč. Ključe oddajte kar meni.«

Z omrtvelo roko je oddala ključe, bolelo jo je, kakor da bi ji trgali živo srce iz telesa. Ihte je odlezla v spalnico. V sobi je zložila svoje stvari. Saj ni imela dosti s seboj: nekaj najnujnejšega, toda še to malo je bilo tako zelo odveč. Zelo rada bi pustila vse skupaj, kjer je bilo: kam naj neki ponese to kramo. Premišljala je samo., kako naj bi se rešila sramote. Ali naj se obesi? Edino ta možnost ji je še ostala. Da se ne bi preveč slišalo, kako je jokala, se je zaprla v omaro. Jokala je s tako strastjo, da je bila do lasišča prepotena, iz široko razprtih ust pa so ji lezle štrene slin. Nenadoma je umolknila in napeto razmišljala. Snela si je pas, da bi ga privezal na okensko kljuko. Toda ob predstavi kako strahoten bo pogled nanjo z odprtimi usti in visečim jezikom, se je premislila.

Nikolaj Kaspar, gusarski kralj

V majhnem japonskem pristaniškem mestu je nekoč živel premožen trgovec, ki si je s svilo in dragocenimi porcelanastimi posodami, na katerih so bili narisani ogenj bljuvajoči zmaji in čudoviti ptiči-velikani, ustvaril veliko imetje. Imel je živahne kupčijske zveze s Kitajsko, toda odkar so sredi 17. stoletja Mandžurci vdrli na Kitajsko, so po vsem carstvu Sredine divjale vojne in trgovina kar ni hotela več iti. Tudi begunci so prihajali s Kitajskega na Japonsko in tam iskali pribežališča. Pri trgovcu se je nekega dne oglasil mlad mož, ki se mu je predstavil kot nečak iz južnokitajskega mesta Če-king in vedel mnogo pripovedovati o svojem pustolovskem življenju. Toda nečesa ni povedal pobožnemu stricu, ki se je strogo držal vseh obredov svoje vere in častil svoje prednike, katerih slike je za več pokolenj nazaj čuval v najsvetejšem hramu; ni mu povedal, da se je dal krstiti in da se je od tedaj imenoval Nikolaj Kaspar. Tako so ga klicali portugalski in holandski kapitani s trgovskih ladij, na katerih je napredoval od navadnega mornarja do častnika. Bil je ukaželjen, premeten dečko, ki se je znal obrniti v svetu. Učil se je tujih jezikov in je postal kot tolmač neobhodno potreben. Zdelo se mu je popolnoma prav, da je opustil ribiški poklic in odšel v Macao, kjer se je vdinil portugalskemu trgovcu. Že daleč po svetu je popotoval, v Manili na Filipinih in v pristaniščih otoka Formoze so poznali Kitajci Nikolaja Kasparja, ki se je nekoč imenoval Čen-Če-lung.

Stric je nečaka sprejel in ga oženil z bogato Japonko, ki mu je dala sina, Koxenga imenovanega. Ta Japonka je postala babica gusarskega rodu in že njen lastni mož je postal morski razbojnik.

Pomorsko razbojništvo ob kitajskih obalah so zlasti pospeševali nemiri na Kitajskem, vojskujoče se stranke so se dostikrat posluževale morskih razbojnikov in omogočale njih razvoj. Nikolaj Kaspar je pričel svojo gusarsko pot z navadno goljufijo. Stric ga je poslal z ladjo, do vrha natovorjeno z najdražjimi zakladi, na Kitajsko, da bi jih tam razpečal. Kaspar je to tudi storil, toda denar je vtiknil v žep in se vrnil na krov s trdnim namenom, da postane pirat. Ta posel mu je prinesel ogromne dohodke in Nikolaj Kaspar je kmalu postal strah daljnovzhodnih voda, vzdrževal je celo brodovje gusarskih ladij, hkratu pa tudi lastno trgovsko brodovje, ki je naropano blago razpečavalo v pristaniščih Formoze, v Macao in v Manili. Nikolaj Kaspar je na ta način ustvaril veliko organizacijo, ogromen trgovski koncern, v katerega bilanci so bili lastni stroški enaki ničli, pač pa so bili dohodki — če odštejemo stroške za popravila — velikanski. Nikolaj Kaspar je postal mogočen, bogat mož, s katerim so od Mandžurcev pregnani Ming-priuri sklepali pogodbe, ki naj bi jim olajšale povratek na pekinški tron. Pekinga sicer niso nikoli več videli, Nikolaj Kaspar pa je pri tem vendarle napravil marsikatero dobro kupčijo. Najprej je od enega izmed članov pregnane dinastije Mingov zahteval, naj posinovi Japonkinega sina. Tako je postal Koxenga cesarski princ, pa čeprav Mandžurci dinastije Ming niso priznavali in so jo zaničevali. Mingi so bili s svojimi četami kmalu popolnoma poraženi in zdaj se je Nikolaju Kasparju zdelo, da bo najbolje, če se približa Mandžurcem in prične z njimi kupčije. Mandžurci so se pričeli ž njim pogajati, mu obljubljali naslove, denar in dobičkanosna mesta, celo za podkralja so ga hoteli napraviti. Nikolaj Kaspar izpočetka tem vabam ni zaupal, končno pa se je gospodar nad 3000 džunkami dal omamiti in odšel v eno izmed trdnjav kitajskih generalov, ki naj bi se pogajali ž njim. Jedli so in pili, in ko je bil Nikolaj Kaspar že pijan, so mu dejali, da bi cesar rad govoril ž njim. Takoj se je streznil, toda to mu ni pomagalo, zvezali so ga in odpeljali v Peking. Cesarja sicer ni videl, pač pa so ga vrgli v ječo. Tam je ždel štirinajst let, potem pa so ga zadavili. Tak je bil konec ribiča iz Če-kinga.

Koxenga, njegov sin, je bil pameten in ni šel na generalsko pojedino. Slutil je zasedo in se je za časa skril na varno. Ko so mu sporočili, da so njegovega očeta zaprli, je prevzel dediščino moža, ki je hotel videti pekinškega cesarja, pa se je v ječi znašel med podganami in netopirji. Bila je bogata dediščina in prevzel jo je mlad mož, ki se je nekdaj na Japonskem učil krojiti kimone. Koxenga je kmalu dokazal, da je od svojega očeta podedoval tudi umetnost pomorskega razbojništva. Zažigal je obalske ladje, plenil neštete tovorne čolne, obvladal morje kakor nekoč njegov oče. Mandžurci so pošiljali proti njemu vojna brodovja, toda Koxenga jih je premagal in povečal število svojega brodovja za kakih tisoč džunk. Veliki gusar se je utrdil na otoku Amoy. »Nikoli še niso v istih vodah videli tako mogočnega brodovja in že zgolj pogled na morske razbojnike je širil srah in grozo, ugnal celo najhrabrejše,« tako je pisal holandski sodobnik. Koxenga se ni ustrašil, če so Mandžurci poslali proti njemu svoje ladje, toda bal se je svojih lastnih ljudi, zmerom je pričakoval, da ga bo kdo izdal, zmerom je imel pred očmi podobo zaprtega očeta. Neusmiljeno je uničeval Mandžurce, toda vedno se je bal nasilne ugrabitve, nemirno je jadral po morjih, kadar je stopil na kopno, se je skrival pred vsemi, nikoli ni dve noči zaporedoma spal v isti hiši, nikdar ni več ko enkrat spal v isti sobi, ponoči se je mnogokrat prebudil iz sna, zakričal in odvihral iz sobe.

Mandžurci so zbrali velikansko brodovje, da bi Koxengo pregnali z otoka Amoy; dejansko se je moral umakniti in se skušal polastiti Formoze, kjer so tedaj že gospodarili Holandci. Z velikimi izgubami in v srditih bojih je Koxenga Holandce pregnal z otoka in se ga polastil. Z dolgoletnim delom je Koxenga napravil iz Formoze trgovsko središče, iz pomorskega razbojnika je postal ustanovitelj države, gradil je ceste in ustanavljal mesta, krčil pragozdove in dejansko civilizatoričeo deloval. Holandci, ki so mandžurskega cesarja zaman pridobivali za vojno proti Koxengi, so vzpostavili redne trgovske zveze z vladarjem na Formozi, ki so jo nekoč sami imeli v rokah.

Koxenga je imel sina Če-kinga, ki ga je vzgojil za svojega naslednika. Ko je Čekinga, ki je bil ostal na Amoyu, pozval, naj pride na Formozo, se je le-ta uprl. Kmalu je Koxenga izvedel, da ga je sin varal z njegovo lastno ljubico in da je imel z njo otroka. Tedaj se ga je polastil bes, v katerem je pobil svojo telesno stražo in se končno sam smrtno zadet zgrudil na tla. Izdajstvo, ki se ga je vsa leta bal, je doživel v svoji lastni družini.

Če-king je postal gospod na Formozi, izgubil pa je Amoy in še mnoge druge kraje na otoku in na obali, izgubil je tudi večji del brodovja, toda za vse to se ni zmenil. Zakopal se je v svojo knjižnico, v stare kitajske papirje. Umrl je leta 1681. Sina, ki mu ga je dala očetova ljubica, so zadavili njegovi gardni častniki, drugega sina pa so Mandžurci zaprli in je do svoje smrti ostal v pekinški ječi.

Koxengovo truplo so prepeljali v rojstni kraj njegovega očeta in ga pokopali na gričku poleg Čenkinga. V enem izmed mestnih templjev je še danes moči videti podobo sina morskega razbojnika, ki je pričel svojo življenjsko pot kot ribič in je končal v pekinški ječi.

Bistvo in vzroki gluhonemosti

Kdor ne sliši, je g l u h; kdor ne govori, je n e m; kdor pa ne sliši in ne govori, je g l u h o n e m. Govor ali jezik obstoji iz raznoterih glasov. Če se hoče človek naučiti govora, mu je za to potreben najprej sluh. Gluh človek pa ne sliši glasovnega govora, zato ga ne more dojeti in posnemati, niti obnavljati glasnikov in glasniških zvez. Zato ne more govoriti, zato ostane nem. Gluh človek nima vtisov, katere napravlja glas na človeško dušo. Nanj ne delujeta niti govor niti glasba. Glasovi so zanj brez pomena. Gluhonemi je obsojen v večno tišino, zanj ni nobenega glasu: ne sliši ljubkujočega glasu dobre matere, ne sladkega petja v grmovju skritega slavčka, ne veličastnega šumenja globoke reke, ne žuborenja hitrega potočka. Njegovo srce je prazno, pusto in hladno. Žalostna in pomilovanja vredna taka usoda!

Res je, da je priučenje govora polnočutnega človeka zavisno od sluha, res pa je tudi, da ostane gluh človek brez govornega znanja, kolikor so pogoj temu znanju glasovi, že samo to, če ima kdo pokvarjen sluh, zadošča, da ostane nem, četudi ima zdrava govorila, to je zdrave govorne organe. Zato ni neizogibno, da bi bilo s pokvarjenim sluhom v zvezi tudi pokvarjenje onih organov človeškega telesa, s katerimi ustvarjamo glasove. Tem delom ali organom človeškega telesa pravimo g o v o r i l a. Ta so lahko popolnoma pravilno razvita in zdrava, a kljub temu nič ne pomagajo gluhonememu.

Če se normalno razvit človek hoče priučiti glasovnemu govoru, je potrebno, da ima predvsem zdrav s l u h, da more posnemati govor, nadalje zdrav r a z u m, to je, da ni bebec, in zdrava g o v o r i l a, to so ustna, nosna in žrelna duplina, ustnice, zobje, jezik, nebo in grlo. Poleg tega mora imeti tudi priliko, da sliši glasovni govor ostalih ljudi. Če bi izločili popolnoma zdravega, normalnega in polnočutnega človeka v mladih letih iz človeške družbe v samoto, bi polagoma postal nem. Fiziološke zdravniške preiskave pričajo, da je v premnogih primerih zares edino gluhota vzrok nemosti in da so gluhonemi po večini zdravi na umu in govorilih.

Gluhota je p r i r o j e n a ali podedovana, to je taka, ki je nastopila že pred porodom, in p r i d o b l j e n a, to je ona, ki nastane pozneje v življenju, največ v starosti prvih treh let. Od sto gluhonemih jih je najmanj osemdeset s pridobljeno gluhoto, torej le malo s prirojeno ali podedovano. Znanost navaja med vzroki gluhote na prvem mestu dedno sifilido, ki se prenaša po krvnem obtoku od matere na otroka. Zato vidimo, kolikega pomena in kolike važnosti je borba proti tej bolezni tudi s stališča gluhonemosti. Podedovana sifilida pogosto povzroča degeneracijo in v mnogih primerih poapnenje ušesnih delov, zlasti notranjega ušesa; to pa ima za posledico popolno oglušelost. Pojavita se degeneractja slušnega živca in Kortijevega organa ter atrofija (usihanje) čutnih celic. Popolna gluhota je neizbežna

Zelo pogosta je tudi gluhota zaradi krvnega sorodstva, posebno še, če sta roditelja potomca sifilitičnih starih staršev. Med krvnim gluhim sorodstvom pa štejemo od sto otrok takega potomstva najmanj trideset gluhonemih. Zakonska zveza med bližnjimi sorodniki bi morala biti bolj zabranjena, saj to ni v zvezi le z gluhonemostjo, temveč povzroča tudi bebstvo, božjast, norost itd. Francoski rek pravi, da »krvno sorodstvo razpalja naslednstvo.«

Najbolj pogosti vzroki pridobljene gluhote, zlasti v prvih nežnih letih življenja, so bolezni: škrlatinka, vnetje srednjega ušesa, vnetje možganske mrene, pa tudi ošpice, hripa in razne ostale bolezni. Omeniti moramo še razne mehanične vzroke gluhote, če se glava zaradi prehudega udarca, sunka, pada ali premočnega zvoka preveč strese ali rani. Otroci si pogosto na mehaničen način pokvarijo bobnič s tem, da si tlačijo v sluhovod grah, fižol pesek, kovinske predmete in podobno. Zaradi pokvarjenosti bobniča trpi jasnost sluha, pojavijo pa se lahko tudi hujša gnojna vnetja, zaradi katerih uho popolnoma ogluši. Tu sta na mestu pazljivost in skrb staršev in vzgojiteljev. R. D.

Koliko ljudi pogine vsako leto pri potresih

Težko je oceniti, koliko človeških življenj zahtevajo katastrofalni potresi, kakršen je bil na primer potres leta 1755. v Lisaboni ali leta 1908. v Mesini. Za stari portugalski potres koleba število preračunanih žrtev med 30.000 in 70.000, ker so mrliče pokopavali kar v množinah in jih niso posebej šteli. Pri italijanskem potresu so javljala prva poročila, da je poginilo okrog 150.000 ljudi, toda poznejše vesti so jih navajale samo še 82.000, med njimi 32.000 pogrešanih oseb, tako da število mrtvih menda ni prekoračilo 50.000. Tudi poročila o zadnjem japonskem potresu leta 1923. so zelo nedoločna. Po uradnih cenitvah je izgubilo življenje 99.331 oseb, toda med temi je spet 43.476 pogrešanih. Dr. Ch. Davison, ki je poizkusil izračunati, koliko ljudi pogine povprečno na leto pri potresih, je upošteval potrese v zadnjih dveh stoletjih (1735 do 1934), upošteval pa ni velikega kalkutskega potresa leta 1737., ker se mu je zdela številka, ki so jo takrat navajali, 300.000, dvomljiva. Ako bi bil upošteval krajšo časovno dobo, bi utegnili veliki potresi, kakršen je bil zadnji japonski, znatno izpremeniti poprečno število izgub. V preteklem stoletju (1800 do 1899) je poginilo na vsem svetu pri 360 potresih tretje stopnje 2,785.680 ljudi in pri 510 potresih druge stopnje 17.850 ljudi, kar je poprečno 28.035 oseb za en potres na leto. Poleg tega je Davison izračunal poprečne letne izgube v deželah, kjer so te katastrofe običajne in je dobil tale rezultat: na Kitajskem 13 tisoč 862, v Kolumbiji in Ecuadorju 7980, na Japonskem 2240, v Italiji 1006, v Srednji Ameriki 991, v Indiji 715, v Perziji 586 v Mali Aziji 550, na Grškem 99, na Filipinih 35, na Formosi 29 in v Zedinjenih državah 6 oseb. Ker je imel iz drugih držav, kakor iz Španije, Portugalske, Venezuele, Alžira itd., samo netočne podatke, je izračunal vse njihovo ozemlje skupaj in cenil njih letno izgubo na 2380 oseb. Ko je vsa ta števila seštel, je dobil poprečni rezultat 30.479 oseb, ki izgube vsako leto življenje pri potresih.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

HITROST

— Ali veš, da pada takšenle Arinek s hitrostjo dveh milijonov tristo triinsedemdeset tisoč metrov na zemljo?

— Nu, lepa reč — navzdol bi vsakdo takole hitro padal.

NEZAUPLJIVOST

Knjigovodja: »Zakaj se neki šef in blagajnik tako nezaupljivo gledata in drug na drugega pazita?«

Strojepiska: »To je vendar naravno! Šef se boji, da bi mu blagajnik ne ušel z blagajno, blagajnik se pa spet boji, da bi mu šef ne ušel s kavcijo.«

KRST

Takole krsti graditelj ladij svojega novorejenčka.

ARTISTI MED SEBOJ

Žongler je svoji nevesti prinesel poročna darila.

Harold Rae:

Moška ničemurnost

Jimmy Momsford se je srečal s pogledom deklice, ki se je pripravljala, da sede k sosedni mizi, in se je premagal, da ni zazehal. »Kakor breskvica!« si je mislil in ji poslal enega tistih preizkušenih pogledov, ki očitujejo občudovanje in vabilo.

V njegovo veliko razočaranje ni ta pogled naletel na noben odziv. To ga je razjezilo. Še nikoli ni ta njegov pogled zgrešil namena.

Iz tega ste gotovo spoznali, da Jimmy ni bil grd človek. Njegov popis v policijskem seznamu se je glasil: Visok 1.70 m, lasje svetlorjavi, oči modre; posebno znamenje: nobeno. Vlomi v hiše, blagajne. Dela po večini sam.

Ta kratki popis pa je preveč skop. Jimmy Momsford je bil ljubek mladenič, oblečen s skoraj brezhibno eleganco, in je sedel tisti dan, ko je uzrl deklico »Kakor breskvico«, o pol štirih popoldne v majhni londonski čajarni čisto mirno in v brezskrbni pozi mladega gizdalina.

Še enkrat je poizkusil s pogledom in zdaj se mu je na pol posrečilo, da je ujel modre dekličine oči. Toda brž je povesil pogled na skodelico zakaj čutil je — on, Jimmy Momsford — da je res zardel. Še nikoli v življenju se ni namreč srečal s tako predirljivimi očmi.

Zdajci je švignilo nad njim nekaj kakor senca:

»Ali se morda ne poznava?«

Jimmy je pogledal in počasi vstal izza mize. »Jaz — jaz —,« je zajecljal pred modrimi očmi.

»Zdi se mi — da se poznava!« je rekla deklica. »Ali smem prisesti?«

Jimmy se je trudil, da bi dobil ravnovesje. Brez dvoma ga je deklica zamenjala z nekom drugim. »Mislim — ne mislim, da se poznava,« je dejal s stisnjenim glasom. »Kaj si boste naročili?«

»Kavo s smetano, prosim,« je rekla deklica natakarici in se nasmehnila. Sklonjena na mizo si ga je potem dobro ogledala in Jimmy je ujel premeteni zablisk v njenih očeh. »Ne morem se prav natanko spomniti,« je rekla deklica, »ali je bilo to v Cannesu ali Deauvillu, ko sva se srečala«.

Jimmy si je mislil: če bi rekla v Londonu, bi bila resnici bliže. Rad bi vedel, kam meri? Naglas je rekel: »Morda, ko bi mi vi zaupali svoje ime, gospodična...«

»Sanders, Elizabeta Sanders! Ali vam to kaj pomaga, gospod...?«

»Momsford, Jimmy Momsford«, je dopolnil. »Ne, gospodična Sanders, ne spominjam se, da bi mi bila kdaj čast...«

Obrnil se je od njenih oči, ki so se širile od začudenja, in v duhu se je začel jeziti. On — ki je tako izkušen v seznanjanju z dekleti — se je dal prehiteti in — da, to je čutil čisto jasno — zaskočiti. In ta pomislek mu je iznova pognal kri v lica, že drugič v petih minutah.

»Tako lepa ura!« je rekla naglo.

Požirek kave se mu je malone zaletel. Instinktivno so mu oči preblodile čajarno — toda nikogar ni bilo tam, ki bi bil podoben detektivu. Sicer pa je bil zadosti neumen — se je zavedel Jimmy — ker si je pripel to uro na roko, a pomagati si ni mogel. Ura je bila zares lepa. In pa — zastaviti je ni mogel, sicer bi ga bili takoj ujeli, da bi jo zavrgel — ne, tega bi Jimmy ne prenesel. Nekaj je seveda gotovo: ura je napravila silen vtisk na deklico. Morda je to dekle ena tistih modernih, malih oderuhinj — ampak Jimmy ji ne pojde na led, on ve, kako je treba ravnati z njimi, kadar pride odločilni trenutek.

»Torej ura vam je všeč?« je rekel malomarno.

»Pa še kako!« Spet je široko odprla svoje modre oči in potegnila njegovo roko k sebi. »Gospod, to je platina, ne?«

»Seveda, platina«. Kako je ljubezniva z menoj, je pomislil. Prav navadna »daj — daj — daj«. Vstopila pa je kakor kraljica. No, pripravna je, presneto pripravna!

Jimmy je vzel težko zlato dozo iz žepa. »Ko si bo tole ogledala, pojde za menoj kakor psiček in bo prosila,« si je rekel v duhu. »Mislila bo, da se valjam v zlatu, in moja bo, preden se tega zavem«.

»Cigareto?« je vprašal glasno. Toda v svojem pričakovanju je bil razočaran, zakaj vzela je cigareto čisto mirno, potem si jo je dala prižgati, se spet naslonila in zadovoljno vzdihnila. Doze niti omenila ni.

»Priznajte,« je rekel Jimmy izzivalno, »vi ste presneto navihani, kajne?«

Pihnila je dim čez mizo in nekoliko zamežala:

»Mislite?«

»Kajpak da mislim.« Jimmy se je začel zoper svojo voljo razgrevati. »Če na primer pomislim, da ste prišli k meni, kakor da me poznate!«

»Ali morda niste hoteli? Ko bi vas bila v začetku le količkaj povzbudila, bi bili prišli z isto pretvezo vi k meni.« Bila je neprijetno odkritosrčna! »In kaj bova delala zdaj, Jimmy? Ali pojdeva na izprehod v park ali v kino?«

»Vraga, ta pa naglo deluje! Morda bi bil kino še najboljši, če ne bom zadremal«, si je mislil Jimmy in se komaj premagal, da ni zazehal.

Opazila je napeti izraz v njegovem obličju in ugasila cigareto.

»Ali ste prišli snoči pozno domov, Jimmy?« ga je vprašala.

»Precej pozno,« se je nasmehnil in pomislil kako široko bi se ji prejkone odprle njene modre oči, ko bi ji povedal, da se je še pred štirinajstimi urami potil pri kombinirani ključavnici nedobitne blagajne na drugi strani Londona. Ura in doza sta bili plen nočnega vloma.

»Obetam vam,« mu je odgovorila deklica, »da vas pošljem kmalu spat, Jimmy.« In nasmehnila se je. »Ali ste že videli Gangsterjevo ljubico v kinu Troxy?«

Jimmy e je otresel: »Ne — jaz —«

»Pa pojdiva gledat. Filme o gangsterjih imam strašno rada — vi ne?«

Jimmy ni odgovoril; pomignil je natakarici.

Zunaj se ga je deklica trdno oprijela in nadaljevala neprijetni pogovor.

»Rada bi vedela«, je rekla, »ali delajo ameriški policijski vozovi res tak hrup, kadar drevijo po ulici, kakor je to zmeraj v kinu. Zdi se mi, da s tem razbojnike skoraj svarijo«.

Jimmy je v srcu vroče želel, da bi obrnila pogovor na kaj drugega, a ni vedel, kako bi jo napotil na druge misli; zato ji je pritrdil, da bi bilo za zločince res hujše, če bi ameriška policija vzbujala manj pozornosti.

»Kakor pri nas, Jimmy«, je rekla prilizljivo, »pri nas nikoli ne veste, kje se pojavi policijski voz«. Močno mu je stisnila roko: »Jej, poglejte!« je zakričala čez celo ulico. »Ravno tamle se pelje policijski voz!«

Privlekla ga je na kraj hodnika in kazala z neprikrivanim vznemirjenjem čez ulico. Jimmy jo je potegnil nazaj, a je vendar opazil v okencu avtomobila okrogli, rdeči obraz detektiva Masona, ki je strmel v razburjeno deklico.

»Pojdite!« je zasikal Jimmy in jo s silo vlekel po hodniku med množico. »Vzemiva taksi!«

Obisk v Tržiču, v kraju najmarljivejših čevljarjev

Od starinskega škornja do modernih sandal

Čevljarska delavnica pred 300 leti

Od primitivnega opanka jamskega človeka, do »encijanske« sandale, ki jo pravkar izdelujejo v moderni slovenski tovarni Peko kot novost pomladnega trga 1939, je dolga razvojna pot.

Prvi čevlji našega davnega prednika so bili kos navadne surove kože, ki si jo je privezal na podplate. Mehiški cowboy je poznal odlične škornje —: še toplo kožo ubitega konja si je ovil okoli nog Kitajci so nosili lesene nanule, kakor jih še danes poznajo pri nas Macedonci. Delali pa so tudi čevlje iz slame.

Mnogo časa je preteklo, preden je začel človek strojiti kožo. Arabci so jo strojili s pomočjo listja drevesa sumah Grki in Rimljani so poznali že pravo sandalo, ki so si jo z mnogimi trakovi vezali na noge Iz te sandale so se razvili srednjeveški čevlji, ki so bili sestavljeni že iz dveh različnih delov, podplata in zgornjega dela. Mnogo novotarij so prinesli v Evropo križarji; takrat so se tudi že močno pojavile modne tendence v čevljarstvu.

Vsi čevlji do dvesto let nazaj so bili neparni. Kopita za parne čevlje so začeli uporabljati razmeroma zelo pozno. Fevdalni srednji vek pozna že čevlje v današnjem smislu, šlo je le za to, kako čim bolje vezati podplat k zgornjemu usnju. To so delali doslej na dva načina: da so podplat prišili ali pribili k zgornjemu delu. Eno kakor drugo je bilo nepopolno, primitivno in je zahtevalo mnogo napornega dela. Pred dobrimi sto leti pa je nastopila strojna fabrikacija čevljev. V čevljarstvu je nastal z uvedbo strojev popoln preokret.

Tvornica, ta gorostasni, storoki čevljar, težko diha. Ves Tržič ga sliši. Že od davnih časov je tu središče slovenskega čevljarstva. Nekoč so delali posamezno, vsak v svojem majhnem domu, zdaj pa jih je združilo podjetje, ki je bilo še pred dobrima dvema desetletjema v nemških rokah, danes pa je izključno slovensko.

Sedem strojev, sedem velikih, ostrih nožev ves dan prirezuje podplate in opetnice. V veliki, zračni sekalnici diši po usnju in po dolgih mizah leže kupi podplatov in opetnic. Kako slabotne in nevešče so spričo strojev roke! V sekundi je raven kos usnja izpremenjen v najlepšo opetnico. Stroj se vrti in cvileče poje. Oster okrogel nož pa prirezuje podplat — drže ga roke nekdanjega majhnega čevljarja, ki morda že leta ni napravil celih čevljev, priostril pa je tisoče in tisoče podplatov za otroške, damske in moške čevlje. Postal je ena izmed stoterih rok tega gorostasnega čevljarja — tovarne.

Eden izmed mnogih členov te zapletene verige je stroj, ki stiska pete. Na st snjeno peto pride še kos usnja, ki ga pribije nanjo drugi stroj. Na stroju se vrti kolobar žice, ki se avtomatično izpreminja v žeblje in žeblje zabije stroj v peto Ropot strojev in brnenje nožev se izpreminja v veličastno simfonijo, nehote se moraš prikloniti veličini človeške misli; nehote se spomniš upokojenega oficirja Mac Kaya.

V majhnem oddelku četrtega nadstropja dela v bel plašč oblečen mojster. Njegove misli neprestano snujejo, zamišljajo ustvar jajo nove modele. Svet zahteva izpremembe Tisoči žensk sanjajo o lepih čevljih, ki bodo vzbujali pozornost na ulici, v salonu, na plesnih deskah.

V šivalnih strojih, za katerimi sede ženske, polagoma nastajajo oglavnice. Brnenje strojev, vonj po gumi arabiku, odpadki usnja in platna, velika okna delavnice in za okni planine Vrti se veliki stroj tovarne in tristopetdeset parov rok oblikuje devetsto parov čevljev.

Čevlji prihajajo iz strojev

To so le kapice. Človek, ki ima neobrit obraz, prirezuje kapice. Morda ves dan ni izpregovoril več kakor pet besed. Šele zvečer, ko bo doma, bo lahko izpregovoril, se smejal, živel kakor človek. Tu imajo besedo stroji, ki pribijajo golenice na kopita, cvikajo pete, šivajo podplate. Pri vsakem stroju je potreben človek. Vsemogočni stroj je le slepo orodje človekovih rok. Gledam majhne klešče, pritrjene v stroj, ki s čudovito natančnostjo in spretnostjo prijemajo rob golenice in ga nategnejo, obenem pa zagrabijo žebelj, ki zdrsi iz stroja in ga oddajo kladivcu, da ga pribije v kopito.

V snažilnici opravljajo mehke krtače poslednje delo. Čevlji, ki prihajajo sem, so šli skozi tristopetdeset parov rok, skozi celo vrsto strojev in oddelkov. Polni so prahu, podplati in pete so brez leska. Krtačam pomagajo ženske. »Štempl-mašina« opremlja vsak par s počatom in potrebnimi številkami, likalnik jih zgladi in po pregledu na poslednji kontroli gredo v bele škatle, v skladišča in odtod na trg.

Celi vlaki čevljev romajo iz Tržiča. Iz izložbenih oken trgovin bodo kmalu gledale ljubke »malinove« sandale, »encijanove« sandale, »bananove« sandale... Vzbujale bodo navdušenje in lepe sanje.

Katarina Špur

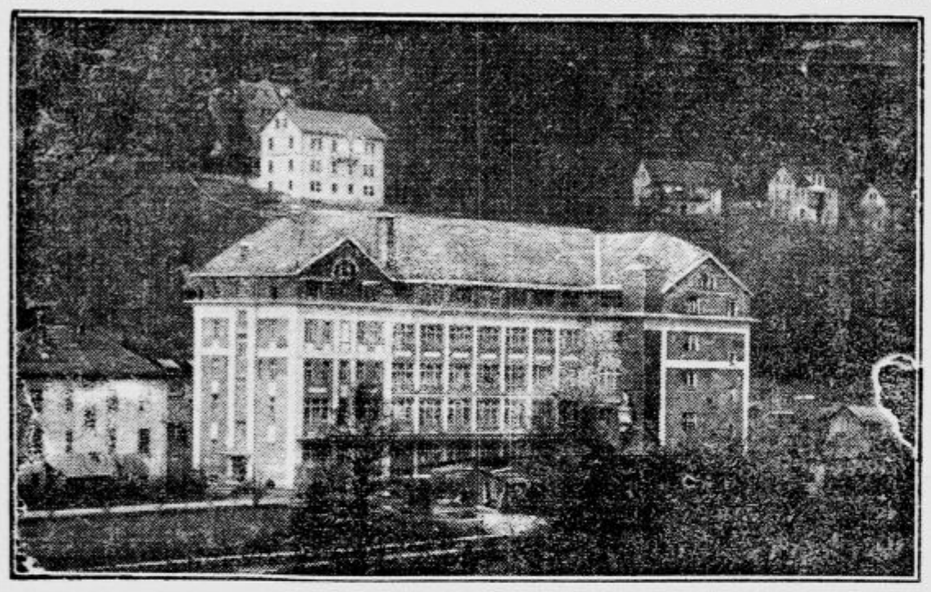

Pogled na tovarno »Peko«

Ali naj se lepotičimo ali ne?

Nedavno sem bila priča resnega spora v večji družbi. Nekoliko starejših gospa še s čopom na glavi, visokim ovratnikom in praškom belega pudra na uvelih licih je sedela v kavarni. Med njimi nekaj gospa zelo istih let, ki jim je bil obraz od sonca ogorel — ne nosijo pač več sončnika. Spor se je začel, ko je stopila v kavarno mlada deklica z rdeče pobarvanimi ustnicami in z dvema temnima krivuljama tam, kjer bi imele biti obrvi. To je dandanes že čisto navaden pojav, nad katerim se nihče več ne spotika.

Deklica je sedla v kot, vzela knjigo in se tudi med jedjo učila. Prav simpatična pojava, ki vzlic rdeče pobarvanim ustnicam ni vzbujala pozornosti.

Ena izmed gospa tistih s čopom na glavi in do vratu zapetih je strogo merila študentko: »Grda maškara, tej se je pa res treba barvati!« Čudno so zvenele te besede iz ust starejše gospe. Gospa, ena izmed tistih, ki so bile ostrižene, se je odločno zavzela za tiho sedečo deklico: »Gospa svetnikova, zakaj jo pa prav za prav zmerjate? Kaj je na njej tako groznega? Res je, da ni ravno lepa, toda zakaj bi jo kar tako psovali? Kaj so vam tako zelo na poti njene rdeče ustnice? Moj Bog, to je vendar dandanes običaj. Vam ugaja moja Verica, s katero pa se spet jaz pričkam, ker se noče nalepotičiti, kadar gremo zvečer v družbo. Vse mlade, pa tudi starejše in še celo stare ženske se dandanes lepotičijo in popravljajo naravo. Moja hčerka se za vse na svetu noče vsaj malo nalepotičiti. Pa porečete morda, da ji tega ni treba, da je tudi tako lepa. I no, lepa je, to moram tudi jaz kot mati priznati. Ampak zvečer nikakor ni tako vabljiva kakor druge. Trohica barve in pudra bi ji res ne škodovalo. V kinu občudujemo zvezdnice, n. pr. predelano Sonjo Henie, pa nam niti v sanjah ne pride na misel, da bi ji očitali, ker se lepotiči. Kakšna bi bila na platnu takale igralka, ako bi ne bila nalepotičena?«

»Prosim Vas, filmska igralka, to je nekaj drugega, ampak tale pobarvana dekleta mi pijejo kri. To se ne da primerjati: film in ulica«.

»Težko se je z vami prerekati. Svet danes ta dan to zahteva, in če se dekle samo zmerno nalepotiči, ne škodi to nikomur, kvečjemu morda njeni polti, če pretirava.«

Soglašam z vami,« se vtakne v spor tretja gospa. »Svet je dandanes drugačen, kakor je bil. Mladina hodi svojo pot, ki je me starejše že zato ne moremo obsojati, ker smo drugače živele. Marsikaj tudi meni ni po volji, kar delajo moji otroci, a izkušam se privaditi. Povsod izkušam najti tudi dobro stran in zelo premislim, preden ugovarjam. Kakor veste, imam sina in hčerko. Prej je bilo doma precej sporov. Mož je rad potegnil z otroki. Zamerila sem mu to in mu očitala, da je slabič. Oba otroka sta odlično študirala, se preskrbela in zdaj sem možu hvaležna, da me je brzdal in miril. Vse to, kar mi ni ugajalo, ni prav nič škodovalo, po nepotrebnem sem mučila sebe in okolico. Moževa metoda je bila gotovo pravilnejša, to mu moram priznati. Hotel je, da bi bil naš dom otrokoma najlepše in najmirnejše zavetišče. Po dobrem je vodil otroka in če mu niso ugajale preveč rdeče hčerkine ustnice, ji je to povedal mirno, češ naj ne pretirava. Objela ga je okrog vratu in rekla: Očka, ti tega ne razumeš; kakšna bi pa bila jaz med drugimi?

Čemu to pripovedujem? I no, zato, ker matere, ki ravnajo z otroki prizanesljivo in ne vztrajajo neizprosno pri svojih nazorih, opravijo mnogo več kakor tiste, ki kričijo, zmerjajo in grenijo življenje sebi in drugim.«

»Sedanja mladina ni prav nič slabša, kakor smo bile me. Prav tako nerada se da prepričati, kakor smo se dale me. Z dobroto dosežete brez dvoma več in morda bo tisto na ustnicah vaše hčerke naslikano srčece manj kričeče. Čim bolj prijateljski so odnosi med otroki in starši, čim več vzajemnega razumevanja, tem lažja in uspešnejša je vzgoja. Pretiravanje je treba brzdati, toda hoteti, da bi se mlad človek ravnal samo po vas, vi pa bi tičali v svojih predsodkih, to je zelo nespametno in se maščuje«.

Td.

PRI PERUTNINARJU

Gospa: »Dajte mi prav mehkega piščanca, po možnosti najmlajšega.«

Prodajalec: »Če je tako, pa storite bolje, če vzamete kar jajce!«

NEPOTREBNO

Žena ima nov klobuk, ki pa njenemu možu nikakor ni všeč. »Pa še povrhu ta cvet na klobuku. Zakaj neki?«

Ona: »Ti veš, da imam zelo rada rože.«

On: »Tudi jaz imam rad cigarete, pa jih zato še ne obešam na klobuk.«

Radio po svetu

Vpliv radia na jezik

Razvoj tehnike povzroča, da se močno kulturnim jezikom danes bolj nego kdaj poprej množijo novinke, neologizmi, skovanke, ali pa se starim besedam vbrizgava nov pomen. Tako smo po vojni pri nas doživeli nekatere strokovne slovarčke, n. pr. poštnega.

Najširše sloje zajema gotovo radio, zlasti po državah, koder je dosti sprejemnih aparatov med občinstvom. Novi pojmi so pri nas: oddajna postaja, oddajnik; sprejemna postaja, sprejemnik; življenjska doba — vzdržljivost — trajanje; zasenčena antena, uzemljiti, uzemljitev, blokiranje motorjev (aparatov), kabeliziranje, tajni sprejemnik (oddajnik), moten sprejem, valovna konferenca — razdelitev, valovni razseg — območje, valovna dolžina, superaat (superhet), selektiven aparat; sprejemnik ima (sprejema) tri valovne dolžine; sprejemnik na izmenični (istosmerni) tok, izravnava fedinga. Feding, v angleški pisavi fading = oslabitev, pešanje, kolebanje jakosti prejema ima svoj vir v latinskem fatuus = puhel, praznoglav. Dalje magično oko, uglašeni krog, zvočna igra (slika), ženska (otroška) ura itd.

Oddajati se pravi v francoščini. radio-diffuser, radio-diffusion, angleško: broadcast, italijansko: trasmettere, nemško: senden. Sprega se le po šibkem vzorcu: Wir haben die Rede des Führers gesendet (Deutschunterricht im Ausland, München, Febr. 1939). V Hitlerjevini se je razvil tale smešni pomen: ein Konzert durch den Ansager absagen. Doslej smo pod tem razumeli: napovedovalec (Francoz mu pravi po angleško: spikêr, speaker) odpove koncert, a v radio govorici znači zdaj: sporoči, da je prireditev zaključena! Ome ni naj se Schwarzhörer = komar, zastonjkar, ki ne plača pristojbin za radio (Rundfunkgebühr). Po rusko se mu pravi: zajec, menda zato, ker brž unese pete, če se mu bliža čarobno oko postave. Dosihdob je bil Schwarzhörer visokošolec, ki je predavanja kradel, t. j. ni plačal šolnine.

Motnje so različne, radio poka, prasketa, pokljá, praskljá, brbotá, krkljá, (p) sika, škrbetá, piska, šumi, vrši, hruščí itd. »Predáčni stáncija«, kakor pravijo Ukrajinci oddajni postaji, včasih jeclja, čaklja, to se pravi: oddajanje je pretrgano s kratkimi, naglo se vrstečimi prenehljaji. Motnjavam najlaglje pridemo do živega z zaslonjeno anteno (češko: zastiniti, nemško abschirmen).

Krepko se ej udomačila malajska beseda gong, ki je sličnoglasnica (onomatopeja) po svojem izvoru: »Ob udarcu na gong bo ura trinajst, ob udarcu na gong je ura bilá (bila) trinajst«.

Lepo nemščino govoré moskovski napovedovalci. Jih li poslušajo rajhovci, kjer je radia gostota blizu 50%, torej radio skoraj v vsakem drugem gospodarstvu? Pri nas mnogi zadovoljujejo, pri nekaterih govorčinih pa se ti lasje ježijo, če nisi plešast. Tedaj pa seveda hitro zbežiš med radiolovce ali radiote, nemško Wellenreiter, češko nenechavec, ki si čestokrat izprebirajo vir poučila in vir razvedrila. *A. D.*

Drobiž

Načrt novega zakona o radiofoniji je sestavil svetnik ministrstva za PTT v Beogradu dr. Ž. J. Marković. Dr. Marković pripravlja tudi načrt novega pravilnika o uporabi sprejemnikov.

Novo valovno razdelitev za Evropo pripravlja Mednarodna radiofonska zveza, ki ima svoj sedež v Bruxellesu. 1. marca je začela zasedati v Montreuxu v Švici, letošnjo jesen pa že lahko pričakujemo definitivno razdelitev, ki pa ji zdaj posebno Francozi in Italijani odločno ugovarjajo. Znano ni niti to, ali se bo Sovjetska Rusija to pot podredila in pokorila določbam MRZ. Doslej jih namreč ni nikoli upoštevala in je s tem povzročala v evropski radiofoniji veliko zmedo.

Edina država, ki ni poznala naročnine za radio, je bila doslej Luxembourg, vendar pa so zdaj tudi v tej državici uvedli naročnino. Vse kaže, da Luxembourg ogromnih stroškov za vzdrževanje svoje 100 kilovatne postaje ne zmore samo z reklamo, ki jo vsiljuje vsej Evropi.

380 milijonov dolarjev ali v našem denarju 20 milijard dinarjev so izdali lani Američani za nove sprejemnike in za popravila starih. V tem ogromnem znesku je všteta kupnina za nove sprejemnike, stroški za porabo toka in za baterije, izdatki za popravila in nove žarnice in doplačila pri zamenjavi starih sprejemnikov za nove.

Kadar govori Hitler, ne veljajo policijski predpisi po najnovejši odredbi nemških oblastev. V normalnih razmerah morajo biti v Nemčiji sprejemniki po 21. uri že čisto pridušeni, da ne motijo lastniki sprejemnikov svojih sosedov, če govori Hitler, pa je sprejem lahko poljubno glasan, ker »je dolžnost vsakega Nemca, da posluša svojega vodjo«.

Italijani so dosedanji Tigulijev zaliv pri Genovi preimenovali v Marconijev zaliv, da tako počaste spomin na velikega učenjaka. Po tem zalivu je Marconi s svojo znamenito »Elektro« najrajši križaril.

Po najnovejših statističnih podatkih so Zedinjene države v radiofoniji dosegle rekord. V Zedinjenih državah imajo namreč zdaj 40.000 javnih in 50.000 amaterskih oddajnih postaj.

Danes bomo poslušali

Ponedeljek 27. marca

Ljubljana 12: Pevski zbori in solisti (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Koncert Radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Paberki iz vsakdanjega zdravstva: Dihanje (dr. Anton Brecelj). — 18.20: Plošče. — 18.40: Umetnost v Ptuju (dr. Fr. Stele). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Zlatiborski zlati vir. — 19.50: Zanimivosti. — 20: Klavirske sonate (plošče). — 20.30: Koncert opernih dvospevov. Sodelujejo: gdč. Vera Majdičeva, g. Sv. Banovec in Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Lahka glasba iz restavracije »Emona«.

ERITE

Mrzelovega »BOGA V TRBOVLJAH«. Broširan 60.—, v platno 70.— Din. Založba» »TRBOVLJE« — Ljubljana.

V duhu se je strašno jezil. Zdelo se mu je, kakor da ga detektiv spoznava. Jimmy je instinktivno čutil, da bi moral zbežati. Toda stisk dekletove roke ga je posvaril, naj tega nikar ne stori, že zaradi ljudi ne. Tega si je pa najmanj želel, da bi obrnil nase splošno pozornost!

Ko se je tako oziral okrog sebe v mučnih mislih, je zagledal taksi in pomignil šoferju. Taksi je takoj krenil k hodniku, a policijski voz je bil hitrejši: ustavil se je prav pred Jimmom in njegovo spremljevalko. Iz voza je skočil z neverjetno gibčnostjo debeli detektiv Mason.

»Halo, Jimmy!« je prijazno pozdravil.

»Ali greš s prijateljico na izprehod?« In porinil ga je s šoferjem brez ceremonij v voz, ne da bi čakal odgovora.

»Kaj naj to pomeni?« je vprašal Jimmy, ko so se odpeljali. »Zakaj ste me pobrali?«

Mason se je obrnil k »prijateljici«, ki je zlezla — kakor je Jimmy v naglici opazil — na sedež zraven šoferja.

»Kakšna je obtožnica, seržant?« jo je vprašal Mason.

Seržant gospodična Sandersova je odgovorila čez ramo: »Neprijetna zaspanost in delo v West-Endu v minuli noči. Na roki ima uro od tam in pokadila sem cigareto iz njegove doze. Mislim, da ima tudi vse drugo pri sebi.«

»Kako ste ga našli?«

»Jaz ga nisem — on je našel mene. Pogostil me je s skodelico kave. Potem sem zagledala uro — veste, je taka, da vzbuja pozornost! Da ne pozabim, seržant obljubila sem mu, da pojde nocoj zgodaj spat. Škrbite za to namesto mene!«

Jimmy se je premagoval, da ne bi zazehal. »Vrag vas poberi!« je zamomljal, potem pa je vso pot sedel vzravnan in gledal z občudovanjem in skoraj brez jeze na lepi, vitki tilnik pred seboj.

Mario Lazzari:

Anabelin milijon

Če vas preganja zla usoda, vas preganja pošteno tudi če dobite v loteriji milijon, kakor se je zgodilo Petru.

Toda prigodo moramo pripovedovati od začetka. Zgodilo se je to nekako pred štirimi leti, ko je bilo Anabeli osemnajst let. Ni bila slaba, temveč samo muhasta, in njene muhe so bile vzrok, da je Peter izgubil potrpežljivost.

»Anabela, bodi vendar pametna, življenjsko vprašanje...«

»Dolgočasen si, daj mi mir s tem!«

»Ko bi bil milijonar, bi morda mogel ustreči tvojim muham, tako pa, če si hočeva opremiti dom...«

»Sita sem tvojih očitkov, hočem se zabavati, pa naj bo že s teboj ali brez tebe!« In smejala se je, smejala.

Peter je bil mlad resen mož, morebiti preresen za svoja leta. Toda ljubezen ne premišlja in Peter je ljubil Anabelo, čeprav se je zavedal njenih napak. V nadi, da jo pripravi k pameti, ji je pisal skoraj vsak dan goreča pisma z običajnimi stavki: Moje življenje, to si ti. Danes, jutri in vedno. Vse, kar imam, je in bo na veke tvoje. Naj se zgodi karkoli, vse moje imetje je tvoje.«

Vobče velika ljubezen. Da ampak prepirala sta se in vsakdanja razprtija se je končala tako, da sta se razšla.

»No, poišči si, ki je tako dolgočasen kakor ti«, mu je rekla.

»In ti«, je odvrnil Peter. »si poišči lahkomiselnika, kakršna si sama!«

Tako sta se razšla.

* * *

Leta so minevala. Ampak kaj je leto tistemu, ki ljubi? Spominja se skupno preživetih trenutkov in duša žaluje za tem, česar ni več.

Nekega dne je brala Anabela v časopisu, da je Peter zadel milijon. Dobitek je ni vznemiril, gotovo ne, ampak misel, da bi ta milijon privabil druge žene in... Je morda ljubosumna? Ne, toda Anabela se muči in išče...

In najde. Pisma! Lepa Petrova pisma, ki jih bere in bere: »Vse, kar je moje, je in bo vedno tvoje. Vse moje imetje je tvoje« — in tako dalje. Ali ni to dobra misel? Navdušena si poišče advokata in pripravi tožbo. Dan pravde je bil dan smeha od začetka do konca. Niti predsednik se ni mogel vzdržati. Potem so izrekli sodbo in pravičnosti je bilo zadoščeno. Pisma govore jasno, bolj kakor uradni spisi, milijon je Anabelin.

* * *

Drugi dan gresta plačat stroške — skupaj in sta srečna. Zakaj, tudi če ju je ljubosumnost zakužila, milijon napravi lahko srečna tudi dva zaljubljenca. Ne verjamete? No poizkusite, vsaj enkrat...

TOČNOST

Na klopici sedi mladenič in zamišljeno gleda na uro. V tem trenutku prihiti dekle, mu pokaže svojo zapestno uro in zmagoslavno vzklikne:

»Nu, kaj praviš na to?«

»Kaj naj rečem?«

»Dovoli! Ob pol osmih sva se domenila — in na minuto sem točna!«

»Seveda. Ampak pozabila si, da je danes ponedeljek, za sestanek pa sva se dogovorila za v soboto. Že dva dni posedam tu!«

LEVI MED SEBOJ

Gospa levinja: »Možek, ti požri debelega, jaz moram skrbeti za svojo vitko linijo«.

DEMONSTRACIJE

Župan (občinskemu tajniku): »Slišite! Danes je treba nekaj ukreniti za javno varnost. Dr. Iks ima predavanje. Obvestite orožnike, našega stražnika in nočnega čuvaja, da pridejo pravočasno na predavanje.«

Občinski tajnik: »Čemu pa? Pri takem predavanju se vendar ne more nič zgoditi.«

Župan: »Vi ste lep občinski tajnik! Kaj niste čitali lepaka: Predavanje z demonstracijami.«

XVII. kolo v ligi

Po smoli ob obe točki

Ljubljana je včeraj z dvema lastnima goloma postavila sarajevski rezultat BSK je še zmerom v vodstvu, zadnji so Zemunci

Ligaško tekmovanje se naglo bliža koncu. Danes je bilo na sporedu že XVII. kolo in bo treba torej le še pet nedelj, pa bomo imeli novega državnega prvaka v nogometu.

Današnja nedelja je med šestimi srečanji dala edini senzaciji v obeh beograjskih tekmah, precej visoka pa je tudi zmaga, ki jo je Gradjanski v Zagrebu spravil proti Hajduku. Da so ostali brez točk naša Ljubljana, mladi Zemunci in Baskovci v Skoplju, smo prav na tihem računali tako že v naprej. Vrstni red v tabeli je ostal v pretežnem delu nespremenjen in je le Jugoslavija preskočila Haška, Zemun pa je zadela neprijetna naloga, da bo do prihodnje nedelje čakal na koncu nadaljnjih dogodkov.

Ligaški spored se bo nadaljeval že spet takoj prihodnjo nedeljo, in sicer po temle razporedu: v Beogradu Jugoslavija : BSK in Bask : Jedinstvo, v Varaždinu Slavija (V) : Slavija (S), v Zagrebu Hašk : Hajduk, v Zemunu Zemun : Gradjanski (Z) in v Ljubljani Ljubljana : Gradjanski (S).

Do tedaj bo prvenstvena tabela takale:

BSK	17	13	3	1	53:12	29
Gradjanski (Z)	17	11	2	4	38:14	24
Hajduk	17	9	4	4	42:25	22
Jugoslavija	17	9	3	5	31:19	21
Hašk	17	8	4	5	32:20	20
Bask	17	5	6	6	22:24	16
Jedinstvo	17	7	2	8	27:33	16
Slavija (S)	17	6	3	8	27:29	15
Ljubljana	17	4	4	9	14:34	12
Slavija (V)	17	3	4	10	20:39	10
Gradjanski (S)	17	3	2	11	20:46	10
Zemun	17	2	5	10	17:48	9

V naslednjem naša poročila.

Slavija (S) : Ljubljana 2 : 0 (1 : 0)

SARAJEVO, 26. marca.

Pred 1.500 gledalci je bila danes na zelo slabem in blatnem terenu odigrana ligaška tekma med domačo Slavijo in Ljubljano.

Ljubljančani so se pokazali z odlično igro in so današnjo tekmo — če le katero — re[illegible] izgubili po izredno veliki smoli. Me[illegible] je pokazalo v izborni fizični kor[illegible] in je vsak naskok Sarajevčanov pariral[illegible] z enakim. Najboljšo moč je imelo v odličnem Bertoncelju, ki je igral najmanj za tri ljudi, in rešil svoje moštvo morda še nerodnejšega poraza. Tudi krilska vrsta je bila prav dobra, posebno pa se je izkazal levi krilec Čebohin. V napadu je najbolj ugajal hitri in okretni Erber s krasnimi streli pred gol, poleg njega pa sta bila prav dobra tudi Pupo in Janežič.

Sarajevčani, ki so imeli prednost domačega igrišča in domače publike, so imeli morda nekaj več prilike za dosego rezultata, toda pri doseženih golih nimajo nobene zasluge. Dali so komaj enakovredno igro gostom.

Takoj v začetku igre je bil prosti strel, ki ga je eden Sarajevčanov poslal v neposredno bližino ljubljanskega gola. Žoga se je tamkaj odbila od enega domačih igralcev in odletela v vrata. Vratar Logar je sicer poskušal posredovati, vendar je bilo že prepozno. Podobno je bilo tudi z drugim golom po odmoru. Močna žoga, ki jo je streljal Vidović, je prišla polvisoko pred gol na noge Ceglarja. Zadel jo je tako nesrečno, da je z vso ostrostjo odletela naravnost v mrežo. Ljubljančani so v teku tega polčasa zabili tudi gol na drugi strani igrišča, toda tega jim sodnik zaradi očitne roke upravičeno ni priznal.

V splošnem se mora reči, da je bila igra na povprečni višini, tipično prvenstvena, pri vsem tem pa dovolj živahna in napeta. Igrišče je bilo globoko v blatu in je marsikdaj žoga šla druga pota kakor so mislili igralci.

Tekmo je sodil g. Nenković iz Kragujevca prav dobro in sigurno.

Dve presenečenji v Beogradu

BEOGRAD, 26. marca.

Današnjim dvem tekmam na igrišču Jugoslavije je prisostvovalo samo okrog 2500 gledalcev, ki pa so prišli na svoj račun, toda ne zato, ker so videli lep in dober nogomet, temveč, ker so se precej zabavali. Teren je bil namreč zelo težak in blaten in zato ni mogoče govoriti o lepi igri. Tekmi je prisostvoval tudi minister za telesno vzgojo Čejovič. Obe tekmi sta prinesli presenečenje. V prvi tesmi je varaždinski Slaviji uspelo odvzeti Jugoslaviji eno točko, v drugi tekmi pa se Hašku ni posrečila revanža za jesenski poraz, temveč je Jedinstvo spet odneslo obe točki. Gledalci, ki so prisostvovali obema tekmama, so čakali celih 141 minut, preden je padel prvi gol.

Jugoslavija : Slavija (V) 0:0

Jugoslavija je nastopila brez svojega vodje napada Ace Petrovića, ki ima zlomljeno roko. Na njegovem mestu je igral Rakar, vendar se na tem mestu ni izkazal ter je kasneje zamenjal z desnim krilom Savićem. Pa tudi ta rošada ni mnogo pomagala. Napad Jugoslavije se ni mogel znajti. Jugoslavija je igrala preveč po notranjem triu, namesto da bi glede na težak teren forsirala svoja krila. Zlasti je bilo desno krilo Ferlić premalo zaposleno. Krilci so bili slabi, celo Protić je odpovedal. Edino obramba je bila na mestu.

Varaždinci so se pokazali kot zelo borbeno moštvo. Popolnoma pravilno so uredili svojo taktiko in so večinoma branili. Precej časa so bili skoraj vsi igralci v obrambi. To je bilo glede na nasprotnika in njegovo znanje popolnoma pravilno. Posebno se je odlikoval juniorski vratar Cerovečki, ki je ubranil mnogo zelo težkih žog in tako rešil svoje moštvo poraza.

Jugoslavija ima takoj v začetku nekaj prav krasnih, skoraj stoodstotnih prilik, ki jih pa napad ne izkoristi. Več kakor 10 kotov je bilo v prvem polčasu proti Varaždincem, a iz nobenega J. ni mogla izbiti zgoditka. V drugem polčasu so prevzeli pobudo Varaždinci, toda kmalu so se spet potegnili v obrambo in to uspešno, tako da se je prva tekma končala brez gola.

Sodil je g. Rakić, ne preveč dobro.

Jedinstvo : Hašk 2 : 1 (0 : 0)

Druga tekma je bila mnogo bolj razburljiva in zlasti v drugem polčasu precej ostra.

Haškovci niso pokazali one igre, ki smo jo od njih pričakovali. Tudi oni so, kakor Jugoslavija, grešili v tem, da so zanemarjali krili Medarića in Finka. Njih napad ni mogel preko čvrste obrambe Jedinstva in tudi nevarni Hitrec ni dal dobre partije. Krilska vrsta je bila defenzivno boljša kakor ofenzivno, obramba pa precej nesigurna. Haškovci so imeli v prvem polčasu nekaj precej zrelih prilik, ki pa jih nista znala izkoristiti Kacijan in Hitrec. Jedinstvo je igralo bolj pametno od Zagrebčanov, zlasti je bil njegov napad bolj prodoren, ker je moštvo manj »driblalo« in igralo z dolgimi predložki. Najboljša sta bila oba branilca.

V 25 min. je desni krilec J. Petković zelo nevarno »foulal« Duha, ki je moral za 5 minut zapustiti igrišče. Zaradi tega ga je sodnik upravičeno poslal v kabino. Prvi polčas je ostal brez rezultata. V drugem polčasu je v 10 min. nastala gneča pred golom Haška. Žmara zapusti gol in Živković iz bližine doseže vodstvo za J. V 16 min. pride do pretepa med Arandjelkovićem in Domačinom, v katerega se vmešajo tudi ostali. Haškovci so hoteli napasti stranskega sodnika in sodnik Sibalić jih je komaj pomiril. V 23 min. prosti strel proti Hašku in Sekulič pošlje z glavo v mrežo. Najlepši gol dneva. Hašk ostro napada in v 43 min. mu uspe iz kota doseči častni gol. Neodločen rezultat bi bolj ustrezal poteku igre. T. Z.

Gradjanski (Z) : Hajduk 3 : 0 (1 : 0)

ZAGREB, 26. marca.

Današnji odločilni tekmi za drugo mesto v ligaški tabeli je prisostvovalo okoli 7 tisoč gledalcev. Domači so zmagali zasluženo, vendar je razlika golov izražena previsoko, pri tem pa je treba poudariti, da je imel tudi Hajduk nekaj lepih prilik za dosego gola, pa jih ni izkoristil.

Hajduk je igral odlično in je zato zmaga Gradjanskega tem pomembnejša, boril pa se je zelo nesrečno ter je po smoli zapravil nekaj lepih situacij.

Vodilni gol za G. je padel v 9. min. prvega polčasa po krasnem centru Plešeta, ki ga je Wölfl z glavo pretvoril neubranljivo. Po odmoru je začel z napadi Hajduk, toda brez uspeha. Dolgo je igra valovila sem in tja, dokler ni v 24. min. po kombinaciji z Antolkovićem Lešnik prišel do strela in povišal na 2:0. Zdaj je spet Gradjanski več v napadu in v teku dogodkov pride do hudega foula med Kragićem in Šipošom, tako da mora Šipoš zapustiti igrišče. V 40. min. spet nevaren napad proti Hajduku in Wölfl s krasnim volejem postavi končni rezultat.

Tekmo je dobro in korektno sodil ljubljanski sodnik g. Macoratti, ki pa je imel precej težak posel.

BSK : Zemun 5 : 0 (0 : 0)

ZEMUN, 26. marca.

Pred okoli 2.500 gledalci je danes BSK kot veliki favorit popolnoma zasluženo in brez velikih naporov gladko odpravil Zemunce. V ostalem obe moštvi nista bili kompletni, kajti zmagovalci so prišli na teern brez Moše Marjanovića, Zemunci pa z dvema rezervama in brez najboljšega igralca Otaševića, ki si je teden dni prej zlomil nogo.

Gradjanski (S) : Bask 1 : 0 (1 : 0)

SKOPLJE, 26. marca.

V današnji prvenstveni tekmi je domači Gradjanski po boljši igri tesno, toda zasluženo zmagal nad zelo dobrim Baskom iz Beograda.

Osem finalistov LNP

Včeraj je bilo zaključeno izločilno tekmovanje za prvenstvo LNP

LJUBLJANA, 26. marca.

Domače prvenstveno tekmovanje je danes prispelo do prve zaključne faze, zadnjega kola izločilnih tekem po sistemu na točke, iz katerih bo v ožjem tekmovanju tekmovalo še dalje najboljših osem moštev iz vseh treh skupin ljubljanskega podsaveza za naslov prvaka LNP.

Medtem ko so bili mariborski kandidati — ČSK, Železničar in Maribor — določeni že 14 dni, se je v ljubljanski in celjski skupini odločilo o prvih mestih šele danes. Po neodločenem izidu v Kranju bosta ljubljansko skupino razen prvaka Bratstva zastopala še Hermes in Kranj, iz celjske skupine pa sta se za ožje tekme kvalificirala Atletik in Celje.

Bratstvo je prvak ljubljanske skupine

V ljubljanski skupini so bile danes na sporedu štiri tekme, ki so se končale precej različno kakor so računali poznavalci. Najvažnejša tekma med Hermesom in Kranjem se je nehala z remisom, v Ljubljani pa je Reka na lastnih tleh položila orožje pred Marsom in tudi Jadran je zelo visoko zmagal nad Svobodo. Jeseničani »so se šli« med seboj in je Bratstvo po trdnem odporu Kovinarjev spravilo obe točki.

Tabela v tej skupini je naslednja:

Bratstvo	14	10	1	3	35:19	21
Hermes	14	8	3	3	35:26	19
Kranj	14	8	2	4	60:28	18
Reka	14	7	2	5	38:25	16
Jadran	14	7	2	5	30:30	16
Mars	14	5	1	8	29:39	11
Svoboda	14	5	0	9	26:34	10
Kovinar	14	0	1	13	20:72	1

★

Kranj : Hermes 3 : 3 (1 : 1)

KRANJ, 26. marca.

Današnja tekma v Kranju je Hermesu prinesla remis in s tem tudi obstanek v ožjem tekmovanju za prvenstvo LNP. Borba je bila — kakor pričakovano — zelo zanimiva in napeta in gotovo ena najlepših, kar so jih zadnje čase videli v Kranju.

Obe moštvi sta razvili hitro igro z dobro tehniko in silnim startom. Kranj je imel boljšo napadalno vrsto, s katero je ustvaril mnogo kočljivih situacij pred golom in tudi zabil tri neubranljive gole. Hermes je prišel do svojih zgoditkov v glavnem po zaslugi kranjskega vratarja, ki je pri vseh treh golih močno soudeležen.

Kranj pritisne takoj od začetka in že v 10 min. doseže Dukić krasen gol. 1:0 za K. V 17 min. se Hermesu posreči prodor na kranjsko stran; desna zveza izbije vratarju žogo iz rok in jo potisne v mrežo. Do polčasa je igra ves čas odprta, vendar se v tem delu kranjski napad vidnejše uveljavlja — toda brez uspeha.

V drugi polovici preide Kranj s Slokanovim strelom spet v vodstvo. H. pritiska na izenačenje, toda v 12 min. zabije Sretenović najlepši gol dneva in poviša na 3:1. Bitka se zdi za Šiškarje skoraj že izgubljena! Toda že 3 min. pozneje uspe srednjemu napadalcu H., da mimo neodločnega vratarja zniža na 3:2. Do konca igre je še 30 min. in Hermes že spet znova upa na pridobitev dragocene točke. 10 minut pred koncem zabije res tudi izravnalni gol, potem pa se potegne v obrambo. Kranj je zdaj še stalno v napadu, toda Šiškarjem je sreča mila in rezultat osta ne nespremenjen.

Tekmo je sodil ljubljanski sodnik Mrdjen. Občinstva je bilo zelo veliko.

Mars : Reka 3 : 2 (1 : 1)

Na sosednem igrišču je bilo vse bolj živahno, vse bolj poletno se je razvijala ogorčena borba za toliko zaželjeni dve točki. Do poslednjega trenotka bitka ni bila odločena, vse do zadnjega je ostalo številno gledalstvo v napetosti. Poljancem se je posrečil sunek v že okamenelo tradicijo, da z viškega igrišča ne odnesejo prvenstvenih točk. Po tekmi so jo zadovoljno ubrali proti rodni četrti z zavestjo, da so premagali i nasprotnika i tradicijo.

Marsovci so v ogorčeni borbi, ki je bila tudi na znatni sportni višini, zasluženo zmagali nad žilavim nasprotnikom. Sicer so se morali boriti — podobno kakor zmagovalci na sosednem igrišču — proti nasprotnikovemu naskoku, toda so s pohvale vrednim poletom obšli tudi to oviro in v teku drugega dela igre dosegli celo vodstvo 3:1, ki ga sicer res niso mogli dolgo obdržati. Že od prvih potez se je videlo, da se bodo Poljanci borili z vso odločnostjo. Od samega začetka igre so bili v napadu in so imeli tudi takoj svojo prvo priliko, ki je ostala brez uspeha. Po igrišču je medel oster veter, ki so ga zmagali z igro kratkih pasov po tleh, dočim so se Vičani posluževali visoke igre, ki jim ni prinašala plodov. Iz prodora so Rečani prišli do prvega zgoditka. Slanina je ušel ter je Marsov branilec tvegal taktičen foul z enajstko; toda Unterreiter jo je uspešno pretvoril. No, že v prvem protinapadu so Poljanci izravnali. Doberletov strel se je od prečke odbil v nasprotnega branilca, od tega pa v mrežo. Tako je ostalo do odmora.

Seveda se je pričel drugi del igre z obojestranskim naprezanjem, z obojestranskimi prizadevanji, da bi dosegli prednost. Tja do srede polčasa je bila igra enakopravna brez premoči enega ali drugega. Prost strel iz bližine kazenske črte je postavil Marsovce v vodstvo; Doberlet ga je izvedel mimo zida do Podgajška na levem krilu, čigar strel je potem obsedel. Sedaj so Vičani močno pritisnili. Še eno enajstko so si priborili, toda tokrat je bil Unterreiter slab strelec; poslal je usnje naravnost v vratarja. Sredi reškega pritiska je najstarejši izmed Trčkov, ki se je za to borbo preselil z branilca na levega krilca, uprizoril iznenaden sunek naprej in s precejšnje razdalje plasiral tik ob drogu. Sedaj je že kazalo, da bodo Poljanci odnesli točke z reškega igrišča. Mogočen je bil sedaj reški pritisk in se je ob neki priliki obnesel. Trenotno slabost srednjega Marsovega krilca in nepazljivost levega je viški napad strumno izkoristil in Repovž z levega krila je utegnil neubranljivo zmanjšati na 3:2. In pri tem je ostalo do konca, čeprav so se Rečani močno trudili.

Sodil je g. Mehle.

Bratstvo : Kovinar 6 : 4 (3 : 2)

JESENICE, 26. marca.

Danes je bila na igrišču Kovinarja zadnja prvenstvena nogometna tekma med Kovinarjem in Bratstvom, ki se je končala z zasluženo zmago Bratstva. Kovinar je nudil zelo močan odpor in je bil dvakrat celo v vodstvu, toda rutina je to pot premagala požrtvovalnost. Kovinar je pokazal igro, ki je dala misliti, zakaj je ostal na dnu prvenstvene tabele samo z eno točko, kar bo imelo za posledico padec iz I. razreda.

Pri Bratstvu je bilo opaziti, da se moštvo lepo popravlja, prav tako pa tudi, da mu Kovinarjevo igrišče ne ustreza. Le temu je pripisati, da obramba, ki je sicer steber moštva, ni dala sigurne igre in ima tudi dva gola na vesti. Najboljši mož je bil srednji krilec Zavrl, ki je pokazal, kako se dajo iz daljave 30 m zabijati sigurni goli. Tudi ostali so si zelo potrudili, toda kakor rečeno, ni jim šlo vse srečno od rok.

Z današnjo zmago si je Bratstvo zasluženo priborilo prvenstvo ljubljanske skupine LNP v I. razredu. Klubu, ki ima v svojih vrstah tudi odlične smučarje, zato še prav posebno priznanje.

Igro je sodil g. Lukežič iz Ljubljane.

V predtekmi so juniorji Bratstva porazili junorje Kovinarja z 9:2 (3:1).

Jadran : Svoboda 3 : 1 (1 : 1)

V začetku je bilo še dokaj živahno na igrišču v Trnovem. Svobodaši so se še nekoliko spominjali svojega sloga izza minule nedelje, ko so Bratstvo gladko odpravili. Začeli so prav tako tudi borbo proti Jadranu in je že kazalo, da jim bo tudi tokrat uspel udarec. Sredi svoje ofenzive v prvem delu prvega polčasa so prišli gladko do zasluženega vodstva. Sinkuletov strel iz precejšnje oddaljenosti je našel svojo sigurno pot do cilja. Toda to je bil obenem znak za domačine, da se morajo nekoliko potruditi, če naj ne doživijo sramote, da jih nasprotnik porazi na njihovih tleh. Igra se je tedaj odprla in sta do kraja polčasa partnerja predvajala borbo enakovrednih. Težko da bi bili Jadranaši v tem delu igre prišli do izravnanja, če jim ne bi bil šel Svobodin vratar po svoji nerodnosti na roko: neko žogo je tako malomarno lovil, da mu je sam meter od golove črte padla iz rok, na kar jo je Švas hladnokrvno porinil preko črte.

Po odmoru so Trnovčani stvar vzeli bolj resno v roke in so krepko pritisnili. Kakor igra sicer ni bila na posebni višini, so vendar Jadranaši vsaj v povezanosti in v boljšem startu prednjačili ter nenehoma potiskali nasprotnika v obrambo. Že kmalu po uvodu so prišli v vodstvo: lep Marnov center z desnega krila je Šavs pobral z glavo in ga poslal visoko pod prečko v mrežo. Še ni bila bitka odločena. Svobodaši so se nemara naenkrat zavedli resnosti položaja in so pohiteli ter prevzeli pobudo v svoje roke. Preselili so se za četrt ure v nasprotnikovo polovico in niso ostali brez šans. Najlepšo so seveda imeli ob upravičeno prisojeni enajstki, ki jo je Kobal začetniško poslal daleč od podboja v out. Konec igre je zopet pripadel domačemu moštvu. Še ena težka napaka Svobodinega vratarja mu je prinesla tretji zgoditek: tokrat je vratar žogo držal in jo nesel proti šestnajstki, da jo potisne v polje, medtem se je tako nerodno igračkal, da mu jo je Stefanovič prestrigel in jo poslal v prazno mrežo.

Igra je bila obojestransko bolj slaba. Po poteku bi bolj ustrezal neodločen rezultat.

Sodil je g. Dorčec.

ČSK je prvak mariborske skupine

V mariborski skupini je bila danes na sporedu edina preostala tekma med ČSK in Železničarji, ki ni bila več važna za vrstni red posameznih moštev, je pa povrh tega prinesla tudi še delitev točk na oba partnerja.

Tabela v tej skupini je naslednja:

ČSK	10	6	4	0	23: 9	16
Železničar	10	4	5	1	15:10	13
Maribor	10	3	4	3	21:18	10
Mura	10	3	2	5	23:25	8
Rapid	10	3	2	5	19:21	8
Slavija	10	1	3	6	10:28	5

★

ČSK : Železničar 2 : 2 (1 : 1)

MARIBOR, 26. marca.

Na stadionu ob Tržaški cesti je bila danes odigrana zadnja prvenstvena tekma v mariborskem okrožju LNP. Srečala sta se stara rivala za obmejni nogometni prestol, ČSK in SK Železničar, ki sta danes igrala neodločeno. Tekma je bila odigrana bolj v prijateljskem stilu, ker ni imela več odločilnega pomena. Nobeno moštvo ni moglo navdušiti in sta napravili obe enajstorici vtis, da igrata edino zato, ker pač morata. Zaradi tega je bila tekma zelo dolgočasna.

Železničar je imel sicer nekoliko več od igre, pa njegovi napadalci niso mogli te premoči izraziti v številkah. Zlasti je bil notranji trio skrajno indolenten. Tudi krili nista pokazali ničesar. Napad ni imel nobene zadostne podpore v krilcih, ki so se z uspehom udejstvovali le v obrambnih akcijah. Ožja obramba je bila danes precej nesigurna in je pripisati le slabemu nasprotniku, da ni bilo večje nesreče.

ČSK je predvedel enostavno hitro igro preko kril ter je tako često ogrožal nasprotna vrata, toda tudi gostje niso imeli zanesljivega strelca, tako da so ostale lepe prilike neizrabljene. Krilci in obramba so bili precej zaposleni, toda svojo nalogo so v glavnem opravili. Rezultat je v glavnem verna slika dogodkov na polju, vendar bi lahko vsak od nasprotnikov zmagal in sicer z veliko razliko. Toda ne Železničar niti ČSK nista znala izkoristiti danih prilik.

Sodil je g. Deržaj iz Ljubljane.

Atletik je prvak celjske skupine

V celjski skupini situacija do zadnjega ni bila razčiščena. Atletiki so danes premagali Trboveljčane, Celjani pa so — nekoliko nelojalno — s svojim krajevnim rivalom Olimpom — na račun Jugoslavije — podelili točki.

Tabela v tej skupini je naslednja:

Atletiki	8	5	2	1	18: 8	12
Celje	8	4	2	2	28:14	10
Amater	8	2	4	2	10:13	8
Olimp	8	1	3	4	14:19	5
Jugoslavija	8	1	3	4	12:28	5

★

Celje : Olimp 5 : 5 (2 : 0)

CELJE, 26. marca.

Na Glaziji je bila obenem odigrana prvenstvena tekma, v kateri je moštvo Celja, ki bi lahko z lahkoto zmagalo — saj je vodilo že 5:1 — z nesportno taktiko prepustilo Olimpu eno točko in s tem povzročilo, da se je slednji povzpel z zadnjega na predzadnje mesto. Zaradi tega je zadnje mesto ostalo Jugoslaviji, ki bo izpadla iz I. razreda.

V prvem polčasu je bilo Celje tehnično in kombinatorno boljše od Olimpa in je do 25 min. absolutno prevladovalo na terenu. V prvih 20 min. je Dobrajc zabil tri gole. Že pred koncem prvega polčasa pa se je raznesla vest, da vodijo Atletiki proti Amaterju s 3:0. V prepričanju, da bodo Atletiki zmagali, je začelo Celje popuščati, ker se je zavedalo, da ne more več pasti z drugega na tretje mesto. Po odmoru je Celje samo še statiralo in je dovolilo Olimpu, da je po mili volji napadal in streljal. Resno so se borili samo trije ali štirje igralci. V prvi minuti je znižal Čatar na 3:1, a takoj nato je Ocvirk zvišal na 4:1, v 10 min. pa Bajramović na 5:1. Taktika Celja je vse bolje očitna. V 15 min. je Čonžek zvišal na 5:2, v 24 in 35 min. Čatar na 5:4, v 38 min. pa je Lukič izenačil. Ko je bil ta rezultat dosežen, je začel tudi Olimp statirati.

Tekmo, ki je bila zanimiva samo v prvem polčasu, je sodil g. Skalar.

Atletik : Amater 4 : 1 (3 : 0)

V tekmi, ki je bila odigrana na igrišču pri Skalni kleti, so Atletiki zmagali zasluženo, vendar je rezultat po poteku igre nekoliko previsok. Atletiki so v prvem polčasu tehnično in kombinatorno bolje igrali kakor Amater in so bili v lahni premoči. Iz te premoči je Jungers zabil v 14 in 33 min. 2 gola, Zorko pa v 26 min. tretjega. Premoč Atletikov je trajala še v začetku drugega polčasa; ko pa je Gosak v 20 min. zabil častni gol, so začeli Atletiki popuščati. Amater je izvedel več nevarnih akcij, vendar ni imel strelcev v napadu. V 40 min. je zabil še lasten gol in s tem je bil postavljen končni rezultat.

Sodil je g. Vrhovnik iz Ljubljane.

Smolej — prvak na 30 km

Pokljuka, 26. marca

Današnjih tekem za savezno prvenstvo v vztrajnostnem teku na 30 km se je proti pričakovanju in kljub obljubam in prijavam udeležilo malo tekmovalcev, od teh pa celo samo trije, ki so bili v državni reprezentanci v Zakopanem. Zdi se, da savezna prvenstva po končanih nastopih v inozemstvu ne vlečejo več.

Z ogromnim trudom in velikimi stroški je Smk Ljubljana pripravil to tekmo. Zadnje dni je padlo mnogo snega in je tudi v soboto med trasiranjem še močno snežilo. Zato je bilo delo na terenu tem težje. Proga je bila izpeljana v dveh zankah po 2-krat 15 km in je vodila od Sporthotela mimo penziona »Lovec« v zavojih in krajših vzponih in smukih do Blejske koče, nato do Mrzlega studenca in spet nazaj do Sporthotela, drugi del pa je bil izpeljan v smeri na Javorniško planino in nazaj mimo Rudnega polja spet do Sporthotela. Višinska razlika je znašala okoli 450 m. Proga je bila brez nevarnih smukov in hudih vzponov in tipično norveška ter dobro markirana.

Na startu je bilo 9 tekmovalcev in sicer 5 članov Smk. Ljubljane ter po 2 Ilirije in Bratstva. Start je bil ob 8.30 na odličnem snegu. Tekmovalci kar niso mogli prehvaliti proge, posebno Smolej je bil ves navdušen ne glede na to, da je dosegel na njej tudi krasen čas izpod 2 ur. Zelo lep je tudi čas Ilirijana Petrića, ki kaže, da smo v njem dobili novega tekmovalca za vztrajnostni tek.

Podrobni vrstni red je bil naslednji: 1. Smolej Franc (Bratstvo) 1:59.27, 2. Petrič Anton 2:04.20, 3. Mrak Franc (oba Ilirija) 2:07.27, 4. Pogačnik Anton (Bratstvo) 2:09.27, 5. Stafman Lado 2:13.19, 6. Dekleva Milan 2:21.41, 7. Čižman Vinko (vši Smk. Ljubljana) 2:28.44. — Dva tekmovalca sta izstopila.

Zmaga Ljubljane v biljardni tekmi z Mariborom

LJUBLJANA, 26. marca.

V novi biljardnici kavarne »Zvezde« je bila snoči in danes pooldne medmestna biljardna tekma med Ljubljano in Mariborom. Ob uri, ko to poročamo, tekma še traja, ker se igrata dve partiji do 1000 točk, dočim so bile ostale le do 500. V soboto zvečer so Ljubljančani dobili vse tri partije, in sicer Berhard — Puh 500:368, Pevalek M. — Strohmajer 500:317, Pevalek J. — Zupančič 500:435. Danes popoldne so Mariborčani zmanjšali razliko, ker so zmagali v dveh partijah. Lepej je premagal Orehka s 500:339, Koser pa Kotnika s 500:421. Četrto točko za Ljubljano je dosegel Sevnik, ki je porazil Potočana s 500:321. V teku sta še partiji mg. ph. Eisenbart (Ljubljana) — Hobacher in inž. Bricelj (Ljubljana) — Bender. Prva partija je tik pred koncem. Ljubljančan vodi z 951 točkami pred gostom, ki ima 743. V preostali partiji ima Bender 514, Bricelj pa 502. Srečanje se bo bržkone končalo s 5:3 ali 6:2 za Ljubljano. Največjo serijo je naredil Eisenbart s 204 točkami, naslednjo najboljšo pa Hobacher s 180.

Eisenbart je zmagal nad Hobacherjem s 1000:927.

Potrti v neizmerni žalosti javljamo tužno vest, da je preminul naš srčno ljubljeni brat, svak in bratranec, gospod

Edvin Rozman

upravitelj penz. fonda advokatske komore

K večnemu počitku ga spremimo v torek, dne 28. t. m. ob 2. uri popoldne izpred mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 26. marca 1939.

Žalujoči sestri: MILA, por. FILIC, ERNA, por. JANKOVIĆ in ostalo sorodstvo.

Mestni pogrebni zavod Občina Ljubljana

Odmevi

25 let umetniške kariere Emila Janningsa

Emil Jannings, prvak nemških filmskih igralcev, proslavlja te dni 25letnico svojega umetniškega udejstvovanja pri filmu.

Jannings se je rodil l. 1887. v Rohrbachu ob Bodenskem jezeru. Oče, ki je bil tvorničar, mu je umrl v rani mladosti, nakar je mati s štirimi otroki

Emil Jannings v »Sinjem angelu«

krenila v Nemčijo. Ko je imel Jannings 15 let, je šel za mornarja, a kmalu se je naveličal morske romantike in izjavil materi, da hoče postati igralec. Svojo kariero je začel v gledališču v Görlitzu kot statist, le tu pa tam so mu poverili manjšo vlogo. In zdaj se je začela pot, ki jo mora napraviti marsikateri igralec: pot skozi bedo, polno razočaranj in pomanjkanja, uspehov in neuspehov Ali imel je železno voljo, da se prebije skozi življenje. Kmalu je zaslovel in že pred svetovno vojno je bilo ime Emila Janningsa v umetniških krogih upoštevano in čislano

Leta 1914., tik pred izbruhom svetovne vojne, so ga znanci pregovorili, naj bi poizkusil svojo srečo tudi pri filmu. Ko so mu ponudili vlogo v pustolovskem filmu, v katerem naj bi z neke hiše skočil na parnik, je to ogorčeno odklonil, odzval pa se je vabilu, ko so mu nudili resno vlogo v filmu »Uboga Eva«. Pravijo, da je hotel pobegniti, ko je samega sebe videl na platnu, in dva pomožna režiserja sta ga s težavo zadržala. Od takrat je ostal pri filmu in se razvil v enega največjih karakternih igralcev, ki je v filmu ustvarili nekatera nepozabna dela. Iz dobe nemega filma so znani »Ana Boleyn«, »Danton«, Kabinet voščenih figur, »Vse za denar«, itd. Nato so ga povabili v Ameriko, kjer je nastopil v filmu »Krik mesa«, enem najboljših del, kar smo jih videli, v »Faustu« itd. V dobi zvočnega filma se je vrnil v Nemčijo. Spominjamo se njegovih filmov »Ljubljenec bogov«, »Sinji angel«, s katerim je zaslovela tudi Marlena Dietrichova, in drugih. Zdaj bo igral vlogo znamenitega zdravnika dr. Roberta Kocha. Nedvomno je, da je Emil Jannings velik umetnik.

Novice iz filmskega sveta

V Hollywoodu skušajo pritegniti v film vsakogar, ki vzbudi kakršnokoli pozornost v svetu. Tako so ponudili sodelovanje tudi vojvodi Windsorskemu in njegovi soprogi, kateri na ljubo je Edvard VIII. žrtvoval prestol. Vojvoda je seveda vabljivo ponudbo vljudno odklonil. Veliko rajši pa sprejemajo take ponudbe sportne zvezdnice in zvezdniki, saj je znano, da so Johny Weissmüller, Sonja Henie in v zadnjem času tudi Douglas Corrigan napravili v filmu menda še večjo kariero kakor v sportu. Francoski režiser Jean Renoit pa je angažiral za svoj novi film ženo kneza Starhemberga, znano umetnico Noro Gregor.

Filmska vojna. Nemčija in Italija sta sklenili, da ne bosta predvajali nobenega ameriškega filma, v Ameriki so pa seveda segli po represalijah. Američani bojkotirajo nemške filme, in kakor smo poročali nedavno, se je morala tudi Leni Rieffenstahlova, ki je hotela v Ameriki plasirati olimpijski film, vrniti prazni rok. Stvar je šla tako daleč, da so se Američani, ki so bili doslej v političnem pogledu pri ustvarjanju filmov nevtralni, lotili filmov s tendenco. V hollywoodskih ateljejih izdelujejo več filmov z izrazito protinemško tendenco in zaradi tega je nemški konzul v San Franciscu že vekrat protestiral.

Jacque Baroncelli pripravlja novo verzijo svojega prej nemega filma »Kralj morja«. Zagotovil si je sodelovanje najboljših francoskih igralk.

V novem filmu »Cinq joura d'angoisse«, z vsebino iz zadnjih septembrskih dogodkov, bodo nastopili Erich von Stroheim, Ginette Leclerc, John Loder in drugi.

Harry Baur bo imel glavno vlogo v filmu »Prezident Hautcoeur«.

V Stendhalovem »Rdečem in črnem« bo nastopala Marie Bell. Film bo napravljen v Franciji, snemala pa ga bo ameriška Columbia.

Simona Simon bo Manon Lescot v filmu, ki ga pripravlja Marc Allegret.

V nekem nemškem studiu so pravkar končali film »Napoleon je vsega kriv«.

V filmu »Kapitan Benoit« bomo videli v glavni vlogi Jeana Murata, Madeleino Robinsonovo in Jeana Marcantona.

Nov film Grete Garbo

O Greti Garbo kroži to in ono, nihče pa menda ne zadene pravo. Zdaj poročajo pariški listi da je pravkar končano snemanje za njen zadnji film, o katerem je bil znan samo naslov »Minočka«, po znani noveli madžarskega pisatelja Lengyela. Film je režiral Ernest Lubitsch in Greta Garbo igra vlogo ruske kmečke komisarke, ki se zaradi kontrole nekakih pogodb nenadno pojavi v tujem glavnem mestu. Naloga udeležencev teh pogodb je, korumptirat komisarko. V Ameriki si od novega filma mnogo obetajo.

Draga napaka

Manjša filmska družba v Hollywoodu je nedavno snemala film »Republika« z Richardom Dixom v glavni vlogi. Eden glavnih prizorov je bila bitka za neko palačo na hribu. Ko so pozneje film v temnici razvijali, so v svoje presenečenje opazili, da je bila med vso bitko zastava države Texas napačno razvita, tako da je bila zvezda spodaj namesto zgoraj. S tem je bil film popolnoma pokvarjen in so morali prizor ponoviti. Škoda je znašala 20.000 dolarjev, v našem denarju skoraj milijon.

„Osnovi kinematografije"

Pod tem naslovom je izšla v Zagrebu v samozaložbi dr. Ljudevita Šplaita knjiga, ki bo koristna lastnikom kinematografov, amaterjem in operaterjem, saj prinaša vse znanstveno gradivo, na katerem bazira kinematografija, in bo vsakdo v njej našel kar ga zanima. Knjiga prinaša najprej zgodovinski pregled, film, psihološke in fiziološke osnove kinematografije, osnovne optične zakone, temeljne zakone elektrotehnike, članke o kinematografski projekciji, o amaterski kinematografiji, o zvočne filmu in dodatek o predpisih, ki se tičejo kinematografije. Pisec je na zelo poljuden in enostaven način raztolmačil in razložil vse kar je potrebno za razumevanje problema kinotehnike. Knjiga se naroča pri piscu dr. Ljudevitu Šplaitu, Zagreb, Stančičeva ulica 3/I. in velja 80 din, trdo vezana pa 100 din.

Talisman hollywoodskih zvezd

Recimo, da je ves Hollywood izgubil spoštovanje do marsikatere reči, ki je ostalemu svetu zelo važna; nekaj pa je, na kar zro vse omožene filmske zvezde s primernim spoštovanjem in kar smatrajo za svet predmet svojega življenja. To je poročni prstan. V praznovernem ameriškem filmskem Babilonu je to morda največje praznoverje in ni filmske zvezde, ki bi se upala tudi samo za hip odložiti poročni prstan. Vse so prepričane, da bi jim to prineslo nesrečo.

Ker filmska fotografija takoj izda gledalcu, ali nosi filmska junakinja poročni prstan na roki, ko igra neomoženo žensko, so režiserji zaradi te trmaste praznovernosti večkrat v hudi zadregi. Toda filmske zvezde so si že izmislile najrazličnejše majhne trike, s katerimi dosežajo isto, kakor če bi morale svoje prstane sneti.

V nekem novem filmu sta igrali dve omoženi zvezdi, Maureen O' Sullivanova in Virginija Brucejeva, neomoženi dekleti. Maureen, ki se je nedavno poročila s pisateljem Johnom Farrowom, je naprej izjavila, da si da rajši odsekati prst, kakor da bi snela poročni prstan. In enako se je izrazila gospa Brucejeva.

Maureen si je zaradi tega dala narediti precej večji prstan z dragim kamnom. Ta prstan, ki je votel, si je nasadila na poročni prstan, ki je bil tako čisto zakrit. Izjavila je, da je to samo njen domislek, in edino Jeanetti Mac Donaldovi je pokazala podrobnosti svojega izuma.

Gospa Brucejeva si pomaga na bolj preprost način. Na prst s poročnim prstanom si natakne prst rokavice iz najtanjšega usnja iste barve, kakor je polt.

V enaki zadregi je bila tudi Luiza Rainerjeva, ko se je poročila s Cliffordom Odetsom. V svojem novem filmu je delala tako, da je ali skrivala roko, da je ne bi ujela kamera, ali si je pa oblekla rokavice. Pri fotografiranju podrobnih posnetkov si je prelepila poročni prstan s kosom rožastega obliža. Uspeh je bil baje brezhiben.

Poročni prstan Crawfordove je nekoliko eksotične oblike in okrašen, tako da ji po navadi ne dela posebnih preglavic. Vzlic temu ima, če je treba, v zalogi velik prstan, ki ga nataknе natanko na poročni prstan, ki ga tako skrije.

Najlaže je Myrni Loyovi. Je sicer tudi poročena in nosi poročni prstan, toda igrati mora poročene žene. Od svoje poroke z Arturjem Hornblowom ni še nikoli igrala neomoženke. Pravi pa, da ko bi jo to kdaj zadelo, že ve, kako bo svoj poročni prstan maskirala.

Nekaj zanimivega se je domislila Gladys Georgejeva. Kadarkoli igra dekle, si natakne poleg poročnega prstana še drug podoben prstan, tako da vsakdo misli, da nosi nekak čuden dvojni prstan. Niti takrat, kadar vam poda roko, ne morete dognati, da nosi dva prstana, tudi če si prst dobro ogledate. B.

Prižgite nam pipo sprave!

Pipa miru in sprave — kdo si je ne bi želel v teh časih in krajih? Pipa je podobna kadečemu se dimniku tovarne, v kateri izdelujejo redek, dragocen proizvod: udobnost, zadovoljnost, mir. Tako so od nekdaj sodili vsaj možje, ki so po težkih borbah in skrbeh delovnega dne zmerom radi poiskali kotiček, kjer so lahko prosto

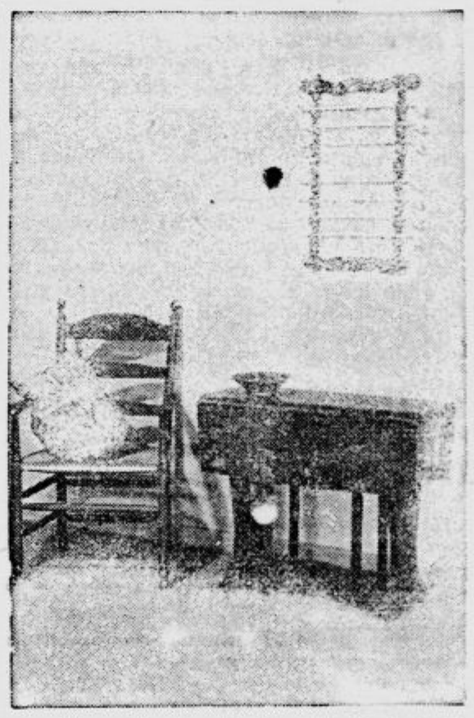

stegnili svoje ude, da bi, zatopljeni v svoje misli — včasih pa tudi brez njih — občudovali kolobarčke in vijuge, v katerih se je vzpenjal dim iz njihove dragocene okovane pipe ali navadnega vivčka.

Precej drugače kakor moški gledajo na to reč, razume se, ženske, ki jim je naloženo, da skrbe za red in snago v domu. Njim je pipa v hiši pogostokrat kamen spotike, v njihovih očeh je pipa skupek samih grdih, zoprnih lastnosti. Ta neznosni vonj po vlažnem tobaku se razteza po vsem stanovanju Kadar se pipa očisti, ostanejo žalostna znamenja tega opravka: prt na mizi je onesnažen od rjavočrnih ostankov, baga je raztresena po tleh, mož sam pa — da rajši ne bi govorili o njem — roke so mu umazane in smrdljive, da tolikšne nesnage ne spravijo skupaj vse pipe tega sveta. Tu postaja pipa miru — pipa razdora, tu sta si mož in žena odločno nasprotnih nazorov. Kdo bi le mogel po pravici in resnici soditi med njima?

Pa vendar ni tako strašna vsa reč, da ne bi bilo mogoče ubiti dveh muh na en mah. Pipa, ki jo kadilec pravilno uporablja ter stalno čisti in goji, ne dobi nikdar gnilega, neprijetnega vonja. Ko dobiš novo pipo v roke, jo smeš prvih desetkrat napolniti samo do tretjine. Deset naslednjih pip pokadi samo s polovično mero tobaka, nadaljnjih pet po tri četrtine, šele nato prižgi zvrhano pipo tobaka. Tako preženeš sokove iz lesa, ki dajejo pri novih pipah dimu tako zoprn, oster vonj. Ko prebrodiš začetne težave, je kaja prijetnejša od dima do dima. Nujno je, da pipo zmerom pokadiš do zadnje mrvice tobaka, preden jo odložiš. Če jo vrhu tega še redno po načrtu čistiš, nikoli ni neprijetnega duha. Enkrat na teden je potrebno generalno čiščenje, pri katerem osnažiš notarnjščino glavice in cevke s kakšno alkoholno tekočino. Pri tem pa je treba paziti, da se zunanji lak na lesu ne poškoduje.

Pravi kadilec pusti zmerom, da se mu pipa popolnoma ohladi, preden vnovič seže po nji. Kdor mnogo kadi, mora torej imeti več pip, ki jih stalno izmenjuje. Tobak mora biti zmerom malo vlažen, najbolje je, da ga hraniš v kakšni lončeni posodi. Rezina jabolka, ki jo priložiš, ga varuje pred preveliko osušitvijo. Najboljši prijatelj kadilca, pa tudi najboljši posredovalec miru v hiši je velik pepelnik.

Razlog

Sodnik: »Obtoženec! Zakaj ste atakirali gospoda urednika?«

Obtoženec: »Zato, ker je zadnjikrat, ko sem ukradel sto dinarjev, napisal v svojem listu, da sem jih ukradel petsto. Zdaj si pa zamislite, gospod sodnik, koliko sem moral prestati od svoje žene, ko sem ji samo sto prinesel domov.

Brez besede

Sodnik: »Kakšne besede je rabil napadalec, ko vas je udaril po glavi?«

Priča: »Nobene, gospod sodnik, rabil je kol!«

S spiritistične seanse

Neka vdova kliče duha svojega umrlega moža in ga vpraša:

— Si li srečen? Srečnejši, kot si bil z menoj?

— Mnogo srečnejši!

— Torej je lepo v raju?

— Nisem v raju — nego v peklu!

Tužnim srcem javljamo sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naš ljubljeni oče, stari očka, tast in stric, gospod

Andrej Slejko

danes ob 5 popoldne, previden s tolažili sv. vere, Bogu vdano preminul.

Blagega pokojnika smo pokopali v nedeljo popoldne na pokopališču na žalah.

V KAMNIKU, dne 26. marca 1939.

Rodbini:

Mejač — Petek

Jean Gabin, najbolje plačani igralec francoske filmske industrije, v vlogi mornariškega častnika. Doslej je dobival za film 600.000 frankov, pa pravi, da je to premalo, in zahteva cel milijon

Jože Kranjc:

Smrt po predpisih

Andrej Senca je moral obletati sorodnike za deset kolen nazaj, da je zasledil nekakšno sorodstvo z nekim poslancem, ki je potem leto dni pritiskal zanj, da mu je preskrbel državno službo. Stvar je torej bila precej težavna, a ko se je zgodila, ni nihče od Andreja zahteval drugega, kakor da vstopi v stranko. To je ta res storil in se oddahnil. Zdaj sem na konju, si je dejal, dohodke imam, spoštovanje, bolnišnico zastonj, kajti država je dobra mati in njeni otroci, državni uradniki, se dojijo ob njej. preskrbljeni so za zdravje, bolezen in smrt. Tako je Andrej Senca s smehljajem na ustnicah nastopil službo. Pridno in vestno je hodil, pisaril in delal, včasih pa se je zagledal skozi okno v svetli dan in prsa so se mu sama od sebe napenjala od neke nepojmljive sreče. Predstojniku je bil vdan. Stalno ga je pozdravljal in včasih nalašč napravil tako, da ga je po večkrat srečal, kajti v veliko veselje mu je bilo, da je mogel sneti globuk in globoko skloniti gibčni hrbet. Morda je to imel že v rodu, morda pa je bil takega značaja, kdo ve, saj se je po njegovih žilah pretakala prava in čista slovenska kri. In bog ve, kaj ne bi še dosegel v življenju, da ni imel ušes. Ušesa pa so mu popolnoma zmešala štreno.

Neke nedelje ponoči se je nenadoma prebudil in začutil v glavi strahotno bolečino. Ubadalo ga je in sekalo, peklo ga je in zdelo se mu je, da mu skriven sovražnik prebada možgane sem in tja navzgor in počez. Bolelo ga je do hrbtenice in ni si mogel kaj, da ne bi stokal na ves glas. Strahoma je gledal na uro, ki so se ji kazalci pomikali proti jutru, in premišljal je, kaj naj stori.

Kaj bom počel v uradu, si je dopovedoval, saj bom moral vse dopoldne stokati na glas, kdo me bo poslušal? Da bi izostal iz službe? Ne, tega za nobeno ceno kaj bo dejal šef? Ura je tekla in Andrej Senca se je počasi izmotal izpod odeje, preklinjaje se je oblekel in si povezal klobuk na glavo, zavito v ruto. Komaj jo je primahal v urad in še ni dobro sedel, ko ga je spet zagrabilo z vso silo, da je z glavo butnil v kup aktov, ki so bili zloženi na mizi. In ker je bilo pri tem nekaj hrupa, je stopil iz sosednje sobe drobni, suhljati predstojnik, popravil si je naočnike in pogledal okrog sebe, nato pa se je obrnil k Andreju Senci in ga vprašal:

»Kaj pa je?«

Andrej Senca je sunkoma dvignil glavo, nato pa je segel z roko do glave, potolkel je po njej in zastokal:

»Boli, boli — — —«

In ko je zagledal trohico usmiljenja v očeh svojega predstojnika, so mu stopile solze v oči. In tako se je zgodilo, da mu je predstojnik napisal potrdilo, da je res državni uradnik ki mu zakon daje pravico do brezplačnega zdravljenja, in ga poslal v bolnišnico.

Kdo bo popisoval, kako je Andrej Senca čakal, da je prišel na vrsto k zdravniku, ki sprejema? Kdo bo raglagal, kako se je trlo ljudi v čakalnici, koliko joka in stoka in otroškega vekanja je bilo? In kdo bo popisoval, kako je v svojem srcu preklinjal Andrej Senca uprava bolnišnice, ki je postavila samo enega zdravnika za pregled toliko bolnikov? Ne — ni ga, da bi to kar tako prostodušno povedal. Res je le, da je Andrej Senca po štiriurnem čakanju prišel na vrsto in se skoro vesel napotil na oddelek z listkom v roki, na katerem je bilo zapisano: ambulanca. Lezel je po stopnicah navzgor, duhal vonje vseh vrst, od katerih je prevladoval lizol, nato pa se je pojavil v prvem nadstropju in se postavil pred bela vrata, na katerih je bilo grozeče zapisano: Operacije.

Kar streslo ga je, ko je prebral to čudodelno besedo, in zazdelo se mu je, da so ga nenadoma minile vse bolečine. Vendar se je oziral okrog sebe, da bi koga zagledal in ga povprašal, kam naj se obrne. Ni dolgo čakal. Od nekod je prišumljala košata usmiljena sestra s smehljajočim se obrazom, ustavila se je in skoro po tiho vprašala:

»Kaj pa želite?«

Kot bi mignil, je Andrej Senca snel klobuk z glave in ponižno pojasnil:

»Zdravnika čakam.

Sestra se je nasmehnila, nato pa je odkimala in povedala:

»Ni jih. So že vsi odšli. Počakajte spodaj. Takole čez dve ure pridejo nazaj«.

Andrej Senca je položil klobuk nazaj na glavo poklonil se je, na pol namrdnil in se napotil po stopnicah nazaj.

Dve uri si je dejal. Dve uri. Potem pa je pogledal okrog sebe, in si je mislil: če sem že izgubil ves dan, pa naj bosta še dve uri zraven — in že se je napotil po peščenih cesticah. Hodil je mimo raznih oddelkov, strmel v rumena poslopja, raz katera je povsod padal omet, tu in tam je skrivaj pogledal skozi okno in videl, kako leže vse povprek bolniki po posteljah kar po dva skupaj, pa po tleh — malo da niso koga stlačili pod posteljo. Začudeno je gledal vse to in si je mislil: Strela nebeška, kaj pa se to pravi. — Ali nimamo denarja ali kaj, da je vse tako klavrno? potem pa se je hitro prijel za usta, kot bi se zbal, da je preglasno mislil.

Hudič je zaklel Andrej Senca in se brž napotil nazaj, kajti zmotno je mislil, da je protidržavna že vsaka najmanjša jeza proti krivici . . . in on je bil vendar dete države. Šel je torej nazaj in je iz previdnosti gledal v temnomodro nebo, ki se je malomarno zgrinjalo nad našim ljubim svetom, zraven pa se je — kljub kljuvanju v glavi — veselil trenotka, ko ga bodo pozdravili.

Tako je počasi priplaval večer. Mrak se je pomaknil iz gozdov in se ustavil ob hišah, neka trudna lenoba je legla na vso zemljo. Andrej Senca je še hodil pred rumenim poslopjem sem ter tja in strmel okrog sebe. Ves nestrpen je bil. Z mrakom namreč je pritisnil hlad in hlad je prišel v ušesa, ki pa so se mu z vso silo upirala, žrtev tega upora pa je bil seveda Andrej Senca. Premišljal je, kaj naj stori; ali naj čaka, ali naj pride jutri? Spomnil se je na službo — in spet hodil sem in tja.

Nenadoma je mimo njega pohitel mlad, črno oblečen človek. Zdravnik! je zavekalo v Senčevi duši, planil je za njim in ga je ujel tik na stopnicah. Zdravnik ga je poslušal, čez čas pa se je nasmehnil in dejal:

»Kar gori pridite. Takoj vas bom pregledal,« in že je skočil na stopnico in izginil v prvo nadstropje. Andrej Senca se ni dolgo pomišljal. Brž je stopil za njim in se spet postavil na hodnik.

Nenadoma so se odprla neka vrata in pred Andrejem je stala dolga, suhljata postava moža v belem oblačilu. Mož je imel zgaran obraz čudno pepelnate barve, pod čelom, ki mu je štrlelo naprej ,so ležale blesketajoče ,pol sive pol zelene oči, nad katerimi so se pasle mogočne sive obrvi. Na čelu je imel na belem traku privezano nekakšno blesteče zrcalo, kot bi bil duhovnik iz prastarih časov. Ko je zagledal Andreja Senco, se je nekoliko sklonil naprej, premeril je uborno postavo pred sabo od nog do glave, nato pa je vzkliknil:

»Kaj hočete?«

Andrej Senca, ki je prav te trenotke preživljal najhujše bolečine, je zastokal:

»Zdravnik me bo pregledal,« in je ponudil svoj list.

Belo oblečeni mož pa je takrat malo da ne poskočil. Zamahnil je po zraku z obema rokama, da je bela halja zaplahutala po zraku, nato je stopil korak nazaj stegnil roko in pokazal stopnišče, nato pa je zavpil, da se je razlegalo po vsem hodniku:

»Ven! Ne pustim! Ambulanca je samo ob sobotah. V soboto pridite. Kaj pa mislite?«

Nato ga je kar zaneslo sem in tja, premetaval se je po hodniku in vpil:

»Ambulanca je ob sobotah. Ste razumeli? Ne dopustim nobenega pregleda, tu sem jaz gospodar!«

In Andrej Senca je sklonil glavo, obrnil se je in odšel. In ko je prišel še v torek in še prihodnji dan in so ga spet postavili pred vrata je odložil svoj prihod do sobote. V soboto je prišel, bil pregledan, in ko so ugotovili, da je potrebna operacija, so ga operirali. Andrej Senca pa je menda postal nazadnje upornik, kajti zamižal je, zamahnil z roko in kratkomalo umrl. Možno pa je seveda, da je prišel k operaciji prepozno, toda o tem ne vem ničesar, ker za to ni nikaršnih uradnih predpisov.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.